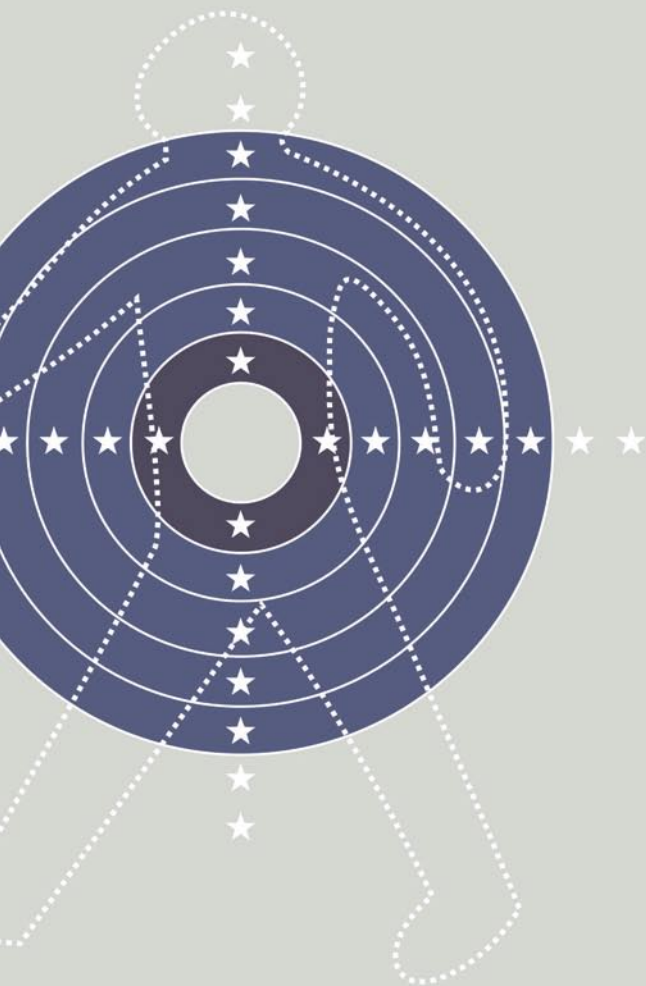

The Rights of Victims of Crime
Práva Obětí Trestných Ěinov
Práva Obětí Trestn é Ěinnosti

ASTREIA Project - Training on Victims of Crime and Justice

projekt ASTREIA: Vzdelávání na téma obětí trestných činů pro pracovníky v justici.

Projekt ASTREIA: Vzdelávanie - Obete trestných činov a spravodlivosť

This project has been funded with support from the European Commission.
This publication [communication] reflects the views only of the author, and the Commission cannot be held responsible for any use which may be made of the information contained therein.

Tento projekt byl realizován za finanční podpory Evropské unie. Za obsah publikací (sdělení) odpovídá výlučně autor. Publikace (sdělení) nerepresentují názory Evropské komise a Evropská komise neodpovídá za použití informací, jež jsou jejich obsahem.

Tento projekt bol financovaný s podporou Európskej Komisie.
Táto publikácia (dokument) reprezentuje výlučne názor autora a Komisia nezodpovedá za akékoľvek použitie informácií obsiahnutých v tejto publikácii (dokumente).

INDEX ENGLISH

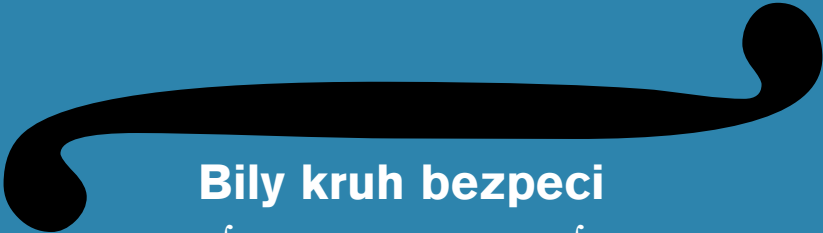
Who We Are? Victim Support Services in Czech Republic and Slovakia	7
European Forum for Victim Services	13
Statement of victims' rights in the process of criminal justice	15
The social rights of victims of crime	23
Statement of victims' rights to standards of service	35
Statement on the position of the victim within the process of mediation	41
Council Framework decision on the standing of victims in criminal proceedings	51
Council directive relating to compensation to crime victims	63

INDICE CZECH

Prezentace BKB	75
O Evropském fóru pro služby obětem	79
Práva obětí v trestním řízení	85
Sociální práva obětí trestné činnosti	93
Práva obětí na standardní pomoc	105
Prohlášení o postavení oběti v procesu mediace	111
Rámcové rozhodnutí Rady EU o postavení oběti v trestním řízení	121
Směrnice Rady EU o odškodňování obětí	131

INDICE SLOVAK

Pomoc obetiam násilia – Victim Support Slovakia	141
Európske fórum služieb obetiam	145
Prehlásenie o právach obetí v procese trestného konania	149
Sociálne práva obetí trestných činov	157
Prehlásenie o postavení obetí v procese mediácie	169
Rámcové rozhodnutie Rady o postavení obetí v trestnom konaní	179
Smernica Rady o odškodňování obetí trestných činov	189

Bily kruh bezpeci] Who we are ?]

] WHO WE ARE ?]

Bily kruh bezpeci (hereinafter as BKB)

Is a civic association covering, with its activities, the entire Czech Republic. BKB

Bily kruh bezpeci

Provides crime victims and witnesses with professional, free of charge, confidential support including moral and emotional support.

Bily kruh bezpeci

Offers in very serious cases (especially in those where violent crime was committed) accompaniment to a court hearing, support by the bedside in hospitals on a request of the victims, witnesses or survivors.

Bily kruh bezpeci

Organises weekend psychological recovery stays for the victims of violent crimes and the survivors.

Bily kruh bezpeci

Informs the public and the state institutions about actual problems of crime victims and possible solutions through regular BKB's bulletin, leaflets and media.

Bily kruh bezpeci

Co-operates with The Filip Venclik Foundation in providing operative financial support to crime victims. In years 1999 - 2004 there was immediate financial support paid by this fund to victims and survivors in difficult life situations in total amount of 430.000 CZK.

Counselling service

Bily kruh bezpeci (BKB) - provides free of charge, expert and discrete services to the victims and witnesses of crimes. Services are provided in six counselling centres where there work voluntarily lawyers, psychologists and social workers. The counsellors provide especially legal information, practical advice and psychological support. In extremely serious cases they accompany the victim to court, visit the injured victim in hospital and mediate further needed services. All the counsellors take special four-step training of Bily kruh bezpeci.

BKB offers to the victims of crimes following:

- Time to talk
- Legal information
- Meeting a psychologist
- Practical advice and help
- Moral and emotional support
- Self-consciousness comeback
- Advice how to get damages and financial compensation from the state

In six counselling centres in Prague, Brno, Olomouc, Ostrava, Pilsen and Pardubice victims are provided services which contribute to quick overcoming the consequences of crime and which strengthen their position when dealing with authorities. The counsellors of BKB help victims to recover from stress evoked by crime, they provide practical advice and useful information about criminal proceedings. Often they offer contacting follow up services. Victims get information about the services of BKB most often in media, publications of BKB, from the police, on help lines, in crises centres and from authorities.

“Why me?” is a common question of victims of crimes, it leads to the feelings of sorrow, self-accusation and loneliness. Loss of concentration is an unomittable psychic reaction to serious crimes; worsened ability of perception and bad interpretation of information and loss of the illusion of a safe world follow it. Every single victim is unrepeatabe in his or her experience of trauma.

Opinions of clients of BKB:

“When I walk in the street, I can still see the man who attacked me.”

“I was afraid to witness at court. It really meant a lot for me that the people from Bily kruh bezpeci took my concerns seriously.”

“After talking to the psychologist of Bily kruh bezpeci I felt relieved and could not but cry from emotion. I realized that I would not be let alone in my despair.”

“Lawyer of Bily kruh bezpeci gave me a good and patient advice. What I appreciate the most is that he let me - an old man - speak without interruption. Unfortunately I have not experienced this in any of previous institutions where I dealt with my unpleasant matter.”

“After consulting Bily kruh bezpeci I could give advice and help to my sister who was raped abroad. This was very important for both of us.”

“They came to our house after our closest were murdered. Their support and help was tactful and highly professional. We do not know how we would manage without them.”

Opinion of a counsellor of BKB:

“If at this time typical with increased criminality, low legal consciousness, low enforcement of law and mainly - weak status of victims of crimes, someone can help to someone who find himself in a very difficult situation and does not do it even though they have the possibility, I am sure they live in a certain way in vain. A fleeting smile at the face of someone who is leaving the counselling room as an expression of thanks is enough for me even though it should be just one in a year.”

JUDr. Jan Mejzlík

┌ **POMOC OBETIAM NÁSILIA – VICTIM SUPPORT SLOVAKIA** ┐
Non-governmental Victim Support Organization
Member of the European Forum for Victim Services

Free of Charge Counselling and Services for Victims And Witnesses of Crimes, Domestic Violence, Traffic Accidents, Disasters and Unfortunate Accidents

Victim Support Hotline 0850 111 321

Information about the Services and Access to them
(It gives the information about the services of PON - VSS and other governmental and non-governmental institutions.)

e-mail address: linka@pomocobetiam.sk

Personal consultations in Victim Support Centres:

Bratislava	Bezručova 6	02 5263 2494	bratislava@pomocobetiam.sk
Trnava	Trhová 2	033 5505 535	trnava@pomocobetiam.sk
Nitra	Coboriho 2	037 7721 209	nitra@pomocobetiam.sk
Trenčín	Palackého 29	032 7442 403	trencin@pomocobetiam.sk
Banská Bystrica	Dolná strieborná 2	048 4152 323	bystrica@pomocobetiam.sk
Žilina	A. Bernoláka 47	041 723 4777	zilina@pomocobetiam.sk
Poprad	Kežmarská 3524/9	052 772 5068	poprad@pomocobetiam.sk
Prešov	Požiarnická 3	051 7711 524	presov@pomocobetiam.sk
Košice	Zádielska 1	055 625 2929	kosice@pomocobetiam.sk

Postal address: Pomoc obetiam násilia, P.O.Box 83, 820 05 Bratislava 25

info@pomocobetiam.sk

<http://www.pomocobetiam.sk>

In the year 2004 there were 8 Victim support centres in the Victim support network active in each regional capital of Slovakia. In addition, there was the centre for domestic violence victims PON – Krídla (the Wings) active in Prešov (operated in cooperation with the National Association of Women Judges). There were 2 full time employees and 85 part time employees in 2004 working for the PON – VSS. The counselling and other services were provided by 30 lawyers, 25 psychologists and 16 social workers. There were 10 consultants working on the Victim Support Hotline.

The standard services provided by the victim support centres include the counselling for the victims and witnesses of the crimes before, during and after the criminal procedure, provided by the staff of lawyers, psychologists and social workers. The first consultation with the client is always provided by the team lawyer – psychologist or lawyer – social worker. The centres also provide the accompaniment of victims and witnesses to interrogation and public hearings and arranging of crisis accommodation. In particularly relevant cases, also the extraordinary services are provided such as legal help and legal representation before the court (mostly in the cases of rape, trafficking and in serious domestic violence cases) or continuing psychological or psychotherapeutic help. In 2004 the victim support centres provided help to 1094 clients, which were provided by 1555 consultations in total. The victim support hotline received 1059 calls in 2004.

European Forum for Victim Services

EUROPEAN FORUM FOR VICTIM SERVICES

The European Forum for Victim Services is a network of non-governmental organisations that provides community and court based services for victims of crime. Founded in 1990 by all the national organisations in Europe working with victims of crime, the Forum exists to promote the development of victim services throughout Europe and the promotion of policies for victims both in the context of criminal justice and in the wider social environment.

The founding goals of the Forum are to:

- Promote the development of effective services for victims of crime throughout Europe
- Promote fair and equal compensation for victims of crime throughout Europe, regardless of the nationality of the victim concerned
- Promote the rights of victims of crime in Europe in their involvement in the criminal justice system and with other agencies
- Exchange experience and information between member organisations to share best practice and knowledge.

The Forum has published a range of policy documents aimed at promoting better rights for victims and witnesses at a national, European and international level. The Forum's influence has increased as it has gained consultative status with the Council of Europe and the United Nations and has won funding from the European Union to carry out a variety of projects designed to improve victims' services across Europe.

The Forum has its own website, with information for practitioners and victims of crime and links and contact details for its member organisations at www.euvictimservices.org

The Forum now has twenty one member organisations in nineteen European countries (Austria, Belgium, Bulgaria, Czech Republic, Denmark, Estonia, Finland, France, Germany, Hungary, Ireland, Malta, Netherlands, Portugal, Serbia, Slovakia, Sweden, Switzerland, United Kingdom), reflecting the growing recognition across Europe of the needs and rights of victims of crime. Members of the Forum have developed support, information and advocacy services to victims, using the skills of trained volunteers and staff. In addition, members are committed to the encouragement and support of all new initiatives throughout Europe.

Statement of Victims' Rights in the Process of Criminal Justice

STATEMENT OF VICTIMS' RIGHTS IN THE PROCESS OF CRIMINAL JUSTICE

European Forum for Victim Services

Guiding Principles

- The rights of victims of crime must be accorded the same priority as those of the defendant
- The process of dealing with the offender must not increase the distress or add to the problems of the victims of crime

Victims' rights

Victims must have the right to:

- respect and recognition at all stages of the criminal justice proceedings
- receive information and explanation about the progress of their case
- provide information to officials responsible for decisions relating to the offender
- have legal advice available, regardless of their means
- protection both for their privacy and for their physical safety
- compensation both from the offender and from the State

STATEMENT OF VICTIMS' RIGHTS IN THE PROCESS OF CRIMINAL JUSTICE

Principles for the establishment of victims' rights

- (a) The rights of victims of crime must be accorded the same priority as those of the defendant.
- (b) In taking account of the interests of victims, all sections of the criminal justice process must ensure that the process of dealing with the offender should not increase the distress or add to the problems of victims of crime in "secondary victimisation".
- (c) Professional experience in victims' services and recent research has demonstrated beyond doubt that crime can have long-term and detrimental

consequences for victims and their families, not only for their physical, financial and emotional wellbeing, but also for their attitudes towards society as a whole, and to the criminal justice authorities in particular. Uninformed or insensitive treatment by the criminal justice process, or by individual professionals within that process, are likely to increase or prolong these negative effects. By contrast, victims who are given proper recognition and respect are more able to make a healthy and informed adjustment to their experience of crime, to understand the crime in its proper context, and to be reassured by the experience of solidarity within their community. Protection from secondary victimisation is as important as protection from the original crime, particularly because the power to provide this protection is within the competence of the authorities.

- (d) Crime, and the fear of crime, affects not only the individuals involved, but also the many people who become aware of events through personal contact with the victim or through the media. Accounts of secondary victimisation by the criminal justice process are likely to undermine confidence and possibly decrease co-operation. Procedures which properly recognise the position of the victim and which take steps to avoid secondary victimisation should therefore be regarded as essential to social solidarity and to the interests of justice as it is more widely understood. The provision of rights to victims of crime is therefore essential to the wellbeing of society as a whole.
- (e) Throughout Europe, the state has assumed responsibility for prosecuting offenders and has removed from the victim the burden of responsibility for determining any action to be taken in respect of the offender. The acceptance of responsibility by the State should be recognised as a fundamental right of victims of crime, and no attempts should be made to erode this by returning the responsibility for decision making to victims.
- (f) It should be recognised, however, that the removal of responsibility from the victim may also have detrimental consequences. Victims may be denied the opportunity to protect themselves from the offender, to exact fair restitution, or to be fully informed about the procedures which will apply in their case, including the application of the law or the factors taken into account when decisions are made. Steps should be taken to ensure that victims' interests are protected and that justice is seen to be done by all parties with a legitimate interest in the case.
- (g) It is the responsibility of the State to ensure that suitable steps are taken, although a variety of remedies may apply, involving, for example, service

providing organisations, the criminal justice authorities, the courts, or the offender.

] VICTIMS' RIGHTS]

1 · Respect and recognition

- a) Victims have a right to be recognised and acknowledged as having legitimate interests which must be taken into account at all stages of criminal justice proceedings.
- b) The questioning of victims and other witnesses at all stages of the investigation and court hearings should be carried out with respect for the dignity of the individual. Special care should be taken with provisions for children or witnesses who are disadvantaged mentally, who should always be questioned in the presence of a parent, guardian or other supporter.

2 · Right to receive information

- a) All victims, when reporting a crime, should have the right to 'opt in' to procedures for being kept informed of all developments relating to their case - eg the arrest of the offender, the decision to prosecute, dates of hearings, bail, final decisions, and any release from a custodial sentence. Victims should be given clear information to enable them to opt in or out of being kept informed at any stage of the case.
- b) For those victims who choose to be kept informed, all information should be provided at the earliest possible opportunity, with full and clear explanations of the decisions which have been taken, the information upon which they were based and, where relevant, any legal issues which had to be taken into account. Victims should have the right to inspect the case files by appointment. As far as possible, information should be given to victims by the authorities who were responsible for the decision, as they will have clearer information about the reasons. In all cases where particular distress may be expected - eg a decision not to prosecute or to reduce charges in cases of bereavement, sexual assaults, domestic violence or any form of harassment, an opportunity for a personal interview should be provided, to enable the victim to fully understand the decision.

3 Right to provide information

Victims frequently feel that they have information which is ignored by the authorities because it does not form part of the specific evidence needed to prove the case. This problem may be less acute in an inquisitorial system of justice. In all jurisdictions, victims should be able to provide information, in their own words, directly to the police and prosecution services who are responsible for decisions. The information may include the extent of the financial, physical or emotional damage caused by the crime, the existence or otherwise of any prior or continuing relationship with the offender, and any fears for personal safety or intimidation from the offender. Victims should be free to include any information they wish, although they should recognise that the information will be disclosed to the defendant and can be challenged if necessary.

The purpose of the statement should be to:

- ensure that the victim has a right to be heard
- provide information needed for any award of financial compensation
- alert the authorities to any continuing risk to the victim which could affect release from custody
- enable the professional parties involved to take the victim's interests into account at any stage at which the public interest may be relevant to a decision
- inform the prosecutor about the wider circumstances of the case, which may alert him to potential secondary victimisation during the management of the case both before and during the court hearing
- provide the prosecutor with information which could be used to refute misleading statements made by the defence
- enable the prosecutor to provide additional relevant information to the court for example, prior to sentence

4 Legal Advice

Legal advice should be available to all victims, regardless of their means. In jurisdictions in which a victim or their bereaved relative may play an active role in the prosecution, both advice and representation should be available during criminal procedures.

5 Protection

- a) Consistent with the principles of justice, the privacy of victims and other witnesses should be protected. The names of victims should not be published

in the press or media, and details which would identify them should be withheld. The address of victims and other witnesses should not be made available to the defendant or read out in open court, unless the address is of specific relevance to the charge.

- b) Special provisions should be made available for children and other vulnerable witnesses to give their evidence without the presence of the defendant or the general public (eg in camera, recorded evidence, video link or screens). The decisions as to how evidence will be given should be made in advance of hearing with the advice of expert advisers.
- c) Where there is reason to believe that a victim or other witness may be subjected to further threats, violence or harassment, everything possible should be done to provide protection and reassurance. Full use should be made of technology - eg by providing personal alarms linked directly to the local police and listed for a priority response - and additional resources should be made available for this purpose.
- d) Where appropriate and possible, conditions constraining defendants or convicted offenders from contacting a victim or witness should be included in the provisions of bail, non-custodial sentences and parole. Victims should always be told the details of these conditions and should have clear information regarding the action to be taken if they are breached.
- e) The police should give priority to the protection of victims during the course of their investigations and adopt procedures - for example, in relation to home visits and identity parades - which will not enable the offender to identify witnesses.

6 Compensation

- a) Victims should always be offered an opportunity to apply in advance for compensation from the offender when cases are dealt with in a criminal court. Where their wishes have not been made known, their views should always be obtained before an order of compensation is made.
- b) Before compensation is reduced or refused on the grounds of the offender's means, the means of the victim should also be taken into account.
- c) When an offender is given time to pay, compensation ordered should be paid directly from public funds to the victim, so that the offender's debt is

owed to the State, and assistance should always be given by the State in the collection of compensation from the offender.

- d)** In cases of violent crime, victims should receive compensation from public funds for their injuries, emotional distress, loss of earnings and loss of maintenance as soon as possible after a crime has occurred, regardless of whether or not an offender has been identified.
- e)** Where death has occurred, compensation should be paid for loss of dependency, funeral expenses and for bereavement for those most closely related to the victim.

General Conditions

- a)** These rights, as detailed before, should be published and disseminated widely in each country.
- b)** Clear complaints procedures should be established and made known to victims of crime to enable them to seek redress.
- c)** All rights should apply equally to all victims of crime, and where relevant to their immediate family, regardless of age, sex, sexuality, race, disability, occupation, religious belief or political opinion of the person concerned.
- d)** All individuals who come into contact with victims of crime should receive training to make them aware of the most up-to-date information regarding the effects of crime and secondary victimisation. Training should pay particular attention to the use of clear, unemotive language and the need for legal terminology and procedures to be explained.
- e)** Sufficient resources should be provided to both statutory and voluntary organisations involved to enable them to honour their responsibilities.
- f)** All rights should apply equally to all foreign nationals travelling or resident in Europe, regardless of the status of reciprocal arrangements with their own country of origin.

∫ The Social Rights of Victims of Crime ∫

∫ THE SOCIAL RIGHTS OF VICTIMS OF CRIME ∫

European Forum For Victim Services

∫ SUMMARY OF THE SOCIAL RIGHTS OF VICTIMS OF CRIME ∫

Guiding Principles

- Democratic societies have an obligation to alleviate the effects of crime, including the adverse consequences that victimisation has on all aspects of life.
- Victims must be supported in a way which shows an understanding of the whole range of their problems.
- All victims of crime have the right to ask for their privacy, their physical safety and their psychological well-being to be protected.

Victims' rights

Victims must have the right to:

- receive recognition by society of the effects of crime
- receive information regarding their rights and the services available
- have access to health care services
- receive financial compensation where the crime results in a loss of income
- have access to appropriate home security measures
- receive support and protection in the workplace
- receive support and protection in educational establishments
- compensation
- have access to free victim support services
- have their privacy protected

THE SOCIAL RIGHTS OF VICTIMS OF CRIME

Statement of principles

- (a) Every individual expects his or her privacy, physical safety and psychological well-being to be protected. In particular, society must recognise these fundamental rights in relation to victims of crime, who face difficulties which are not of their own making, but have been imposed on them by others.
- (b) Democratic societies have an obligation to protect their citizens. Not only do they have a duty to implement crime prevention measures but, in recognising that it is impossible to prevent all criminal activity, they must accept their responsibility to help alleviate the effects of crime. Taking account of, and trying to improve, the position of victims is more than an expression of family, community and/or national solidarity - it is a part of the social contract.
- (c) Research and professional experience shows that secondary victimisation, generated wither by institutions or individuals, is often experienced by victims in the aftermath of crime. Secondary victimisation involves a lack of understanding of the suffering of victims which can leave them feeling both isolated and insecure, losing faith in the help available from their communities and the professional agencies. The experience of secondary victimisation intensifies the immediate consequences of crime by prolonging or aggravating the victim's trauma; attitudes, behaviour, acts or omissions can leave victims feeling alienated from society as a whole.
- (d) Victim support services have found that sanctions against offenders and the payment of compensation, whether by the state or through a special fund, offers only a partial redress for crime victims. Immediate action must also be taken to support the victim in a way which demonstrates and understanding of the whole range of his/her problems. This action should involve those people closest to the victim.
- (e) Society must demonstrate its responsibility to victims. If it does not do so the pain and suffering of victims will be prolonged. In the longer term, this will increase the adverse consequences that victimisation has on all aspects of the victim's life. Unsupported victims may, in the hope of protecting themselves, take refuge in self-defence or retaliation.

- (f) Victims of crime, their families and those close to them ask, above all, for recognition of their suffering. This recognition should not be limited to intervention in the criminal justice process. Victims, as well as offenders, should be entitled to benefit from effective programmes of social reintegration
- (g) Alongside arrangements to improve the position of the victim in the criminal justice process, the social rights of victims of crime must also be promoted. These rights are essential in facilitating the victim's recovery from the consequences of crime by restoring dignity and protecting their privacy.

VICTIMS' RIGHTS

1 · Recognition by society

- a) If victims of crime are to receive adequate recognition for the pain and suffering they have endured, society must first consider victims' views and take these into account. Expectations and needs must be defined according to the victim's perception of the injustices they have suffered and the consequences of these injustices. Crime may be experienced as a negation of citizenship; therefore whatever help is offered must facilitate the victim's recognition as an individual and as a member of society.
- b) Victims of crime, and where relevant their immediate family, must not be discriminated against on the basis of age, gender, sexuality, disability, culture, race, religious belief, occupation, political opinion or the nature of his/her complaint.
- c) Every victim must be seen as soon as possible after the crime has been committed. They must be treated with attention, respect and humanity.
- d) The agencies responsible for offering help to victims or investigating their complaints should help victims to contact anyone they would like to have informed about their situation. They should also ensure that emergency help, whether psychological or practical, is provided.

2 Information

- a) Public services and other agencies which come into contact with victims of crime should be able to give victims full information about what their rights are and how to obtain them. Their staff should work in a way which recognises the psychological stresses experienced by victims and their families, as well as assisting them with any practical problems they encounter. To achieve this, they should receive appropriate training, designed in co-operation with victim support services.
- b) The families, children and friends of crime victims should be provided with appropriate information about the common problems and longer term reactions which are associated with becoming a victim of crime. This information should help them to deal appropriately with the victim's trauma and may help to prevent the risk of additional family tensions.
- c) Victim support services should set up national helplines to ensure that appropriate help and support is immediately accessible to victims. These helplines should be based on the models which already exist for victims of child abuse and for violence against women.
- d) Foreign or migrant victims are often separated from their friends and families and may have no immediate support available. Interpreters who understand the cultural consequences of victimisation should be available to help. Information for victims should be available in several languages.
- e) Children may experience difficulties obtaining support, either from their family or from professionals. Specialist services should be made directly accessible to them, and professionals made available to provide individual support for each child.

3 Access to health care services

- a) Victims of serious crime should be provided with free medical care and should not have to advance the costs of treatment.
- b) Health care professionals should receive appropriate training to enable them to identify and treat the effects of crime.

- c) Links should be established between hospitals (especially emergency services)/ other health care professionals/social services, and victim support services.
- d) In accordance with the principal of informed consent, health care services should provide victims with the following:
  - help from a member of the hospital staff, e.g. psychiatrist, psychologist or social worker, or from a victim support service, during their time at hospital
  - examination by staff who have been trained in the care of victims
  - accurate information about medical investigations, e.g. general, medical-legal and psychiatric, as these are undertaken, and information about the legal consequences of these investigations
  - the right to refuse to undergo an examination having been informed of, and understood, the consequences for their refusal
  - the right to be examined by a male or female health care professional, without having to explain the reasons for this request
  - the right to be accompanied by a person of their choice and the right to refuse the presence of another person, other than the doctor responsible for the examination
  - any documents necessary for legal proceedings
  - the right to be appropriately informed, on request, by a health care professional about their physical and psychological state and about any proposed treatment.

4 Income

- a) The financial problems suffered as a result of a criminal act forms a part of the secondary victimisation experienced by victims and needs to be addressed as part of their rehabilitation
- b) Victims should be financially compensated in all cases where a crime results in complete or partial loss of earnings.
- c) Victims of domestic violence who have no personal income should be provided with benefits to replace the family income.

5 Home Security

- a) Having somewhere safe to live is essential to every individual's physical and mental well-being. For the victim of crime it is a prerequisite for recovery.
- b) According to the problems they face:
  - victims of physical violence who suffer temporary or permanent incapacity should be entitled to receive appropriate domiciliary services on discharge from hospital, e.g. home nursing, home help, child care
  - after a burglary or an attack in the home, victims should receive protection and reassurance, e.g. replacement of locks, repair of broken windows, installation of security improvements, as a matter of urgency.
  - in cases of domestic violence, the victim should have a prior claim to occupation of the family home. As a minimum, re-housing should be arranged - if necessary, by the provision of temporary accommodation
  - after particularly traumatic victimisation, e.g. murder, arson, all victims should be offered help to make their home secure or, if necessary, offered temporary or permanent re-housing
  - victims of trafficking, sexual exploitation and enforced prostitution should be able to move into specially designed refuge accommodation. Some of these victims may be illegal immigrants. If so, they should be dealt with humanely under the laws of the country concerned and in accordance with their human rights.

6 Employment

- a) Victimisation may affect an individual's working life. Every employer should take account of any victimisation suffered by staff – work-related or otherwise. Accidents or attacks in the workplace make it obligatory for the employer to take action to support victims.
- b) In all cases of victimisation, employing organisations should assess victims needs quickly, offer special leave and refer individuals to victim support services. Independent support must be available to offer immediate help, information and psychological support to victims. Every employer should be fully aware of the effects of crime and should maintain policies to respond to crime, including the provision of victim awareness training for management staff.

- c) Staff and/or customers in certain sectors of employment are exposed to particular risks, e.g. industry, banks, transport and commerce. These organisations should advise their staff of any potential risks and inform them of ways of minimising these risks. They should ensure that there is surveillance of access to their buildings, without unduly alarming the public or intruding on privacy.
- d) In cases where victimisation has been physically or psychologically disabling, employers should be obliged to redeploy staff within the organisation wherever possible.

7 Education

- a) School is one of the main settings for the socialisation of children. A school should provide children with feelings of security and trust, and be a place where their views are listened to. This is particularly important for any child experiencing problems resulting from crime.
- b) Individuals who work in education should be trained to recognise when violence is occurring and be able to refer victims appropriately to specialist services.
- c) Suitable support services for child victims should be available in educational establishments, particularly in cases where crime has occurred within the school, or on the journey to or from school.
- d) Schools should establish specific policies to prevent bullying, including extortion, threats and intimidation, in association with the police and the judicial authorities.
- e) Schools should distribute suitable information for children and young people with the aim of preventing victimisation and for dealing more effectively with its consequences. Schools should work in partnership with victim support services as appropriate.

8 Compensation

- a) Compensation is based on the principle of financial damages payable for temporary or permanent losses or injuries. This calculation does not always take into account the complexity of victims' needs. Systems of compensation should emphasise the victim's plans for recovery and readjustment. They should help to develop a strategy for the future which

assimilates the victim's experience, thereby assisting them to adapt to their new situation.

- b) While financial compensation is often the only redress for victims available within the legal system, money alone can rarely offer a complete solution to the problems and distress caused by crime. Compensation should therefore take account of the social and psychological needs of victims and their families by providing help in dealing with the many administrative and legal procedures which victims have to cope with.
- c) Awards of compensation for criminal injury should be disregarded for the purpose of assessing entitlements for social security.
  - Emergency grants (not loans) should be available to victims dependent on state benefits to enable them to replace essential household items stolen, damaged or destroyed by a criminal act.
  - Compensation should not be reduced or denied on the grounds that a victim has in the past been convicted of an unrelated criminal offence.
  - Reciprocal arrangements should be in place so that compensation may be claimed when travelling abroad.
- d) A policy which really takes account of victimisation needs to consider the question of support, alongside that of compensation. These elements are essential expressions of society's concern for victims and are the only way in which solidarity can be restored after acts of violence.

9. Victim Support Services

- a) A system of free victim support services, staffed by volunteers and professionals, should be considered a basic right for all victims of crime, and, as such, should be supported by the governments of every country in Europe.
- b) Victim support services must be capable of:
  - understanding the common problems faced by victims of crime, e.g. isolation, mental suffering, lack of knowledge of the law
  - informing victims of their rights, e.g. justice systems, procedures for compensation

- providing psychological, emotional and practical support throughout the investigation and legal proceedings
- referring victims to specialist services where necessary, e.g. lawyers; social, medical or psychological services; insurance.

10. Protection of privacy

- a) The victim, and his/her family and friends, must be protected from any intrusion into their privacy. This protection is especially important in the immediate aftermath of crime, when all those involved may be in a state of shock.

The publication of inaccurate, imprecise or careless information may make the victim's situation worse, affecting their psychological well-being as well as their physical safety.

Some victims may seek media attention to gain public recognition of their experience. However, victims should be made aware of the potential risks they face when using the media. They run a risk of intrusion into their privacy and of a loss of anonymity. There are potential risks of reprisal to victims whose identities have been revealed. In addition, there is a danger of details being simplified in a way which stereotypes the victim or of a crime being imitated as a result of publicit

- b) Victims, and their families and friends, must be protected from physical and/or psychological pressure exerted by the media to obtain information or potographs. The media should not publicise a victim's identity, especially when the victim is dead or seriously injured, before their family or friends have been personally informed by a representative of the the police or other authorities. Some victims or bereaved families may wish to speak to the media. If they do not, the names of victims should not be published in the press or media and details which could be used to identify them should also be withheld.

Journalists should not report details of the violence suffered by victims, even in cases which have been the subject of public discussion, without first checking the facts with the victim him/herself, or at least indicating the source of their information.

Media reports of trials should give a balanced and impartial representation of the arguments, taking care not to give disproportionate emphasis to the statements of any party involved.

In cases where inaccurate information has been released about a crime and its consequences, victims must have a right of correction in relation to any areas which concern them personally.

Magazines and television programmes which intend to cover criminal incidents, even crimes that have been committed some time in the past, should obtain the prior consent of the victim or his/her family.

- c) The private and public institutions which come into contact with victims must ensure that they provide a confidential service and maintain confidential record systems.
- Those responsible for public buildings, e.g. police stations and hospitals, must be aware of possible threats to victims' privacy from the media and should ensure that entrances and exits are protected as far as possible.
- Access by journalists and photographers to non-public spaces in hospitals should be subject to the specific agreement of the medical authorities and of the victim(s) concerned.
- Police services, medical services and the courts should appoint press officers to manage relations with the media.
- d) Media treatment of victims' cases should be the subject of a regulatory charter, produced by the media, the public authorities and victim support services.
- The press have an important role to play in public education, and should be encouraged to use their position to help prevent secondary victimisation.
- The press should establish positive relationships with victim support services to enable them to take better account of victims' interests. Awareness-raising programmes for journalists should be established.
- Victim support services should make representations to the official bodies responsible for dealing with complaints against the press, and, where appropriate, seek changes in the law or codes of practice to ensure that the anonymity and privacy of victims of crime is safeguarded.

Statement of Victims' Rights to Standards of Service

STATEMENT OF VICTIMS' RIGHTS TO STANDARDS OF SERVICE

European Forum for Victim Services

SUMMARY OF VICTIMS' RIGHTS TO STANDARDS OF SERVICE

Guiding Principles

- Victims of crime should have a basic right to a system of free Victim Support services, staffed by trained volunteers or professionals.
- The European Forum for Victim Services is committed to providing Victim Support services which:
  - understand the common problems faced by victims
  - inform victims of their rights
  - provide psychological, emotional and practical support throughout the investigation and legal proceedings
  - refer victims to specialist services where necessary.

The Forum believes that these principles should be upheld by the Governments of every country in Europe.

Victims' rights

Victims must have the right to:

- equal access to Victim Support services
- support by selected and trained personnel
- support services which are free
- services which are confidential
- personal autonomy over decisions taken
- services which are independent

STATEMENT OF VICTIMS' RIGHTS TO STANDARDS OF SERVICE

Statement of principles

(a) The Victim Support movement has been supporting victims of crime in Europe for over 20 years. Many European Forum member organisations have more than ten years experience working with victims: some over fifteen. A conservative estimate of the number of victims in contact with Victim Support organisation in Europe in any one year is 1,200,000. A primary aim of the European Forum is to 'promote the development of effective services for victims of crime throughout Europe'.

Impressive as the numbers of victims helped are, the European Forum has not been content to judge effectiveness only in terms of quantity of service: quality of service has long been recognised as being of equal importance.

(b) Crime is normally understood according to the description of the criminal event which appears on the police charge sheet. The most obvious effects are the extent of loss or damage which have been caused to property and the physical injuries which result from crimes of violence. Less often recognised is the inconvenience and the disproportionate amount of time which may be taken in obtaining compensation and replacing damaged goods.

(c) For most victims, however, these practical effects are of considerably less significance than the unexpected emotional consequences of a criminal act. There is a general agreement that crime causes more distress than similar loss or injury resulting from other causes. Physical injury caused by intent is more difficult to come to terms with than injury caused by accident, and the loss of property through theft has wider implications than property which has merely been mislaid. The common factor in crime is that the act is carried out knowingly by another human being and whatever the reason - greed, poverty, high spirits, hatred, drugs or alcohol - its effects are experienced by most victims and their families as personal acts of aggression aimed specifically at themselves.

(d) It is important to recognise that a number of losses have taken place in addition to the overt effects of the crime itself: the loss of trust in other human beings, the loss of confidence in the ability to protect oneself and one's property, and loss of faith in an ordered world.

(e) Victim Support services exist to assist victims of crime restore their psychological, emotional, social and practical losses, through the provision of emotional and practical support.

(f) Crimes of violence and crimes against property cause hardship and distress. If victims are neglected these effects can be aggravated and prolonged. Alienation and fear are natural consequences of crime, but these can be prevented. Experience has shown that victims are more likely to cope effectively with the emotional consequences of crime and to make a good recovery if they are provided with an early opportunity to talk openly and in confidence about their reactions to people who have been trained to offer suitable support. They also benefit from receiving accurate information about their rights, duties and other services available to them. Many countries have found that trained personnel have an important role to play in providing personal support.

Members of the Forum believe that all countries in Europe should develop suitable services, and should ensure that all victims of crime are aware of the services and how to contact them.

(g) European Forum member organisations aim to apply high standards of service, based on respect and understanding of, and sensitivity to, the experience and needs of victims of crime.

STATEMENT OF VICTIMS' RIGHTS TO STANDARDS OF SERVICE

1. Equal access

Forum members are committed to:

- providing services for victims of crime
- providing information and advice to the general public and in particular to victims of crime, on the full range of services offered
- ensuring that no victim shall be discriminated against, either directly or indirectly in the provision of victims' services on the basis of age, gender, sexuality, disability, culture, race, religious belief, occupation or political opinion.

2 Selection and training

Forum members are committed to:

- having clear procedures for the selection and recruitment of paid and voluntary personnel
- giving all personnel providing direct services to victims of crime adequate training and support.

3 Free services

Forum members are committed to:

- providing support services which are free.

4 Confidentiality

Forum members are committed to:

- holding in confidence information given to them by or about a victim - accordingly no member should disclose to any third party information received from or relating to a victim unless:
  - (a) the victim has consented, or
  - (b) there is a legal requirement to do so, or
  - (c) there is an overriding moral consideration
- having clear procedures for dealing with such situations
- having a public complaints procedure for dealing with alleged breaches and any other complaints.

5 Autonomy

Forum members are committed to:

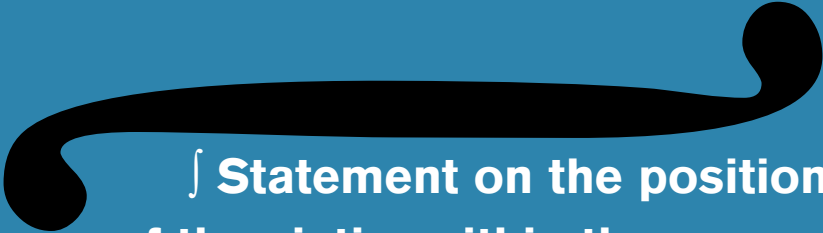
- respecting the right of each victim to make their own decisions and to actively participate in their own recovery
- respecting the right of each victim to withhold any information they do not wish to give

- sensitively and honestly providing information to the victim about the choices available
- actively encouraging the victim to move on and regain their autonomy and independence.

6 Independence

Forum members are committed to:

- providing independent services in close co-operation with other relevant agencies
- publicising to the general public and in particular to victims, the independent nature of the services provided

Statement on the position of the victim within the process of mediation

STATEMENT ON THE POSITION OF THE VICTIM WITHIN THE PROCESS OF MEDIATION

European Forum for Victim Services

Guiding Principles

- Mediation requires the involvement of the victim and it is therefore important that their interests are considered fully
- Mediation processes should only be used with free and informed consent of the parties and the parties should be able to withdraw consent at any time
- Victim/offender mediation in criminal cases is different from similar processes of mediation in other areas of life- the mediation process must include the offender accepting responsibility for his act and the acknowledgement of the adverse consequences of the crime for the victim
- It is vital that the mediator and everyone involved in the mediation process has received appropriate training on the special issues concerning victims of crime which will be relevant to the mediation process

Victims' rights

Victims of crime have a right to:

- have their status as a victim recognised by society and their position protected
- full information about the process and the potential outcomes as well as information about the procedures for supervising the implementation of any agreement reached during mediation
- information on where they can obtain independent advice and support
- sufficient time to consider their decision and to take independent advice
- equal access to legal advice before, during and after the process which should be included within the provisions of free legal aid
- a choice whether to meet with the offender or to mediate via the mediator.

STATEMENT ON THE POSITION OF THE VICTIM WITHIN THE PROCESS OF MEDIATION

The European Forum for Victim Services was set up to:

- promote the development of effective services for victims of crime throughout Europe;

- promote fair and equal compensation for all victims of crime throughout Europe, regardless of the nationality of the victim concerned;
- promote the rights of victims of crime in Europe in their involvement with the criminal justice process and with other agencies.

The European Forum recognises that, with the considerable growth in restorative justice practice, many more victims are now being approached to be directly involved with the offender. The objective of this paper is therefore to ensure that the interests of victims must always be protected.

The specific expertise of the European Forum for Victim Services is derived from our extensive experience in working with victims in the aftermath of crime. The purpose of this document is not, therefore, to repeat the provisions for good practice in mediation, which have been documented elsewhere, but to draw attention to the issues which we believe have not been adequately dealt with from a victim perspective in the previous protocols. It raises issues of general concern and is not an exhaustive statement of issues to be considered in respect of particular crimes or individuals.

In formulating this statement, the European Forum for Victim Services recognises and values existing international statements on basic human rights and also on the rights of the offender. It acknowledges the importance of the United Nations draft Declaration of Basic Principles on the use of Restorative Justice programmes in criminal matters and the Council of Europe Recommendation (99)19 Concerning Mediation in Penal Matters.

It also acknowledges the importance of the work of those involved in restorative justice programmes, including those who work with offenders.

PRINCIPLES FOR THE ESTABLISHMENT OF RECOMMENDATIONS ON THE POSITION OF THE VICTIM IN THE MEDIATION PROCESS

In this paper, the term “mediation” is used to describe any process which involves contact between the victim and the offender, either directly or through the mediator. The process of mediation is generally regarded as part of the broader issue of restorative justice. However, the existing protocols for restorative justice, including those aspects which deal with mediation, rarely recognise the principle that no programme should be described as “restorative justice” if it does not, as a priority, seek to restore the victim. By contrast, all programmes aimed at the direct support of the victim can be described as an essential element of restorative justice.

The European Forum for Victim Services, as the body representing national victims’ organisations throughout Europe, therefore supports the principle of restorative justice and would like our work to be recognised as making an important contribution.

This document concentrates on the process of mediation in criminal cases. By definition, this process requires the direct involvement of the victim and it is therefore important that their interests are considered fully. We would like our experience and knowledge to contribute to the development of both policy and practice in this field.

Mediation in criminal cases has been described as a process in which victims and offenders communicate, with the help of an impartial third party, either directly face to face or indirectly via the mediator, enabling victims to express their needs and feelings and offenders to accept, and act on, their responsibilities. We are taking this as a starting point, but wish to make several observations about the process of mediation where a crime has been involved.

First of all, it has to be recognised that victim/offender mediation in criminal cases is different from similar processes of mediation in other areas of life. One of the conspicuous differences is that, when a crime has occurred, the offender has not only violated the individual rights of the victim but has also broken the legal order designed to protect society at large. As a consequence, part of the mediation process must include the offender accepting responsibility for his act and the acknowledgement of the adverse consequences of the crime for the victim. The importance of public accountability cannot be ignored. Similarly, the victim has a right to have their status as a victim of crime recognised by society and their position protected.

The potential impact of the mediation process

We recognise that mediation is a very powerful process, with the potential to deliver great benefits to all parties concerned. However, it also has the potential to do harm, particularly in programmes in which the mediator has not received sufficient training. Most of the existing literature tends to focus more on the benefits than on the potential risks.

The potential benefits include the recovery of autonomy and dignity for the victim. Participation and involvement of the victim can avoid feelings of alienation which are so prevalent in the process of traditional criminal justice. The victim may obtain an opportunity to seek information from the offender which would not otherwise be available and also the opportunity to seek redress. In addition, many victims will value an opportunity to communicate their experiences of the crime and to help achieve a constructive outcome

from their negative experience. Helping the offender to avoid future crimes can help to restore the victim's autonomy.

The potential risks involved include the possibility of secondary victimisation occurring before, during or after the mediation process. It should be recognised that most of the current programmes of mediation were not initiated either by victims or by victim services. Victims have many needs in the aftermath of crime but the desire to meet the offender is rarely a priority for most victims of crime. The invitation to meet the offender is a powerful intervention which could impose unwanted responsibilities on the victim. Victims who decline the invitation may be left with feelings of guilt, inadequacy or fear of the consequences. An agreement to enter into mediation may also raise expectations which can be damaging if the desired results are not achieved. For this reason, the assessment of the suitability of the offender should be carried out with the victim's interests in mind.

In each case where mediation is being considered, the potential benefits need to be balanced against the potential risks. There are many variables which need to be considered:

The timing of the offer of mediation and the point at which it occurs in the process of the victim's recovery will make a significant impact on the ability of the victim to respond. Therefore, mediation as a diversion process may be more appropriate in cases of minor assaults or property crime than in cases of serious violent crime. The most serious crimes are likely to result in a prison sentence but mediation may still be appropriate, for example for the purpose of agreeing measures to protect the victim following release. Mediation in these cases would be more appropriate post sentence. In cases which are required to go to court mediation may also be of value during the criminal justice process.

Any prior relationship between the victim and the offender will also affect the process. Where there is a close personal relationship between the victim and the offender, special care must be taken to ensure the selection of suitable cases and the adequate preparation of each of the parties to the mediation. Special provisions will need to be in place to take account of the wider implications in such cases, for example the impact on other relationships within the workplace, school, family or neighbourhood. Mediators dealing with these cases should have received specialist training.

The process will also be affected by the personal characteristics of the victim, including their previous experience of crime, any other factors affecting their personal well being and their success or otherwise in coping with previous crises. The availability of support and close relationships will also be an influencing factor.

It is likely that none of these factors will be known or provided for prior to the offer of mediation.

Victim/offender mediation depends on having some common ground in terms of basic needs and values. Disparities between victims and offenders in terms of wealth, age or ethnicity should always be recognised. This should already occur when mediators have been properly trained. The objective in each case should be to maximise the potential for the benefits of all parties and to minimise any risks involved, particularly for the victim.

ISSUES IN EXISTING PROTOCOLS FROM A VICTIM PERSPECTIVE

The definition of free and informed consent

According to the United Nations Draft Declaration of Basic Principles on the use of restorative justice programmes, restorative processes should be used only with the free and voluntary consent of the parties. The parties should be able to withdraw consent at any time during the process, including during the mediation session.

The mere opportunity to refuse to take part in the mediation process is not, in our view, sufficient to constitute free consent. A full policy of free consent must require that the offer of mediation should only be made by a person who has been fully trained to recognise the variable impact of the offer on each victim of crime and the potential for adverse consequences.

Victims should always be given not only full information about the process and the potential outcomes, but also information about where they can obtain independent support and advice. Procedures should be in place to refer victims to other organisations who can provide this assistance whenever it is requested.

In our view, consent can never be free of pressure if the alternative consequences for the offender are substantially greater if the victim feels unable to take part in mediation. Where the diversion of the offender from the criminal justice process is being considered, an alternative diversionary remedy should be available – for example, community service. Where a case has been referred for mediation by a court, there should be an understanding that any sentence discount which would be available following a successful mediation will also be available if the offender had been motivated but the offer was declined.

In all cases, the victim must be given sufficient time to consider their decision and to take independent advice if required. We suggest that victims should be given a minimum of three weeks to make this decision.

Support and representation

The Council of Europe recommendation states that the parties should have the right to legal assistance. In the United Nations Draft Declaration, this is limited to the right to legal advice before and after the restorative process. In our view, victims should be entitled to assistance from a supporter of their choice, before, during and after the process. This may involve a dedicated Victim Support organisation. We would, however, be concerned about a high degree of legal representation in the process, as this may not be conducive to good communication between the parties. The culture of mediation has, of necessity, an informal nature. We do, however, consider that victims may benefit from legal advice prior to the decision to mediate, and possibly after the process has been conducted. Where this is the case, legal advice should be available equally to all victims of crime and this should be included within the provisions of free legal aid.

In all cases in which a victim is approached they should be informed about the availability of an independent victim service and a referral should be made if this is requested

Training and preparation

According to the UN Draft Declaration, facilitators should receive initial training before taking up mediation duties, and should also receive inservice training. The training should aim to provide skills in conflict resolution, taking into account the particular needs of victims and offenders, and to provide basic knowledge of the criminal justice system, and to provide a thorough knowledge of the operation of the restorative programme in which the mediators will work.

We support this provision, but consider it is important that the training on victim awareness is provided by independent experts who have experience of working with victims of crime and who have no vested interests in the outcomes of the mediation programme. Victim Support organisations are well placed to provide this type of expertise.

As we have previously noted, specialist training should be provided for mediators who are expected to work with cases involving intimate personal relationships.

Confidentiality

All international protocols require that the process of mediation should be confidential to all parties concerned and should not be disclosed subsequently except with the agreement of the parties. No explanation is given as to why such a high level of confidentiality should be required, particularly in criminal cases where the element of public accountability is also at stake.

We believe that victims and offenders should be free to discuss the process they have been involved in with friends, relatives and other supporters. They should not feel isolated by being unable to share such a significant experience. We accept that it would not be helpful for information to be placed in the public domain during the process of mediation. The level of confidentiality required may therefore be different between the parties and the mediator. If issues of a particularly sensitive nature arise during the course of mediation the level of confidentiality to apply to those issues can be negotiated between the parties.

Admission of guilt by the offender

According to the Council of Europe recommendation, it suffices that the accused admits some responsibility for what has happened. Furthermore, it is emphasised by the Council of Europe recommendation that participation in mediation should not be used against the accused if the case is referred back to the criminal justice authorities after mediation. Moreover, the document states that an acceptance of facts, or even confession of guilt by the accused, in the context of mediation, should not be used as evidence in subsequent criminal proceedings on the same matter.

We favour a different approach. As stated before, it is an essential feature of any mediation scheme that it enables the victim to express his needs and feelings and the offender accepts and acts on his responsibilities. It follows that there is no logic in precluding this evidence from being used in any subsequent prosecution. Victims cannot be prohibited from offering evidence of confession if they believe it is appropriate to do so. Equally, the prosecution could call upon a victim to give such evidence as the confidentiality in the mediation process is not protected by law.

Other issues which may be subject to disclosure

Other aspects of mediation which cannot be protected by confidentiality must include any further crime, for example any threat of further violence which occurs during the mediation process. It is questionable, therefore, if it is appropriate to preclude the behaviour of the offender during mediation as a factor to be taken into account in subsequent sentencing decisions.

According to the UN Draft Declaration of Basic Principles, failure to implement an agreement reached in mediation may not be used as justification for a more severe sentence in any subsequent criminal justice proceedings (which may be possible in certain jurisdictions). While recognising the validity of this proposition in many cases, we feel that an intentional violation of the mediated agreement can lead to re-victimisation of the victim and can then lead to circumstances which should be taken into account in subsequent sentencing decisions.

ISSUES NOT INCLUDED IN INTERNATIONAL PROTOCOLS

Indirect mediation

As well as being given a choice to accept or decline face to face mediation, victims who would prefer not to meet the offender should be given a clear and free choice to mediate through the mediator.

Preparation for direct mediation

Once a victim has decided to accept an invitation to meet the offender adequate time must be allowed for preparation before the meeting. There should be provision for full information to be given about the procedure which is planned, for all questions to be answered and for all concerns to be addressed. More than one meeting should be offered to allow the victim time to reflect on the information which they have been given.

Supervision of the agreement

Victims who have taken part in mediation should always be kept informed of the offender's performance in meeting the terms of the agreement. They should be given clear information about the procedures for supervising the implementation of any agreement reached during mediation. In particular, they should know how any breaches of the agreement will be dealt with and the possible results of such a breach, including any further action which may be taken.

Monitoring and evaluation of mediation programmes

The monitoring of all mediation programmes should give as much attention to the victims involved as they do to the offenders. Data should be collected for example on the age, sex, race and other characteristics of victims as well as any significant differences between the parties in each case e.g. a very young victim and an older offender. Monitoring should be designed to provide information on which cases are most likely to be beneficial to both parties and circumstances in which special provisions for preparation or support should be made. All programmes aimed at monitoring the success or otherwise of the process should include the level of satisfaction and any other outcome for those victims who chose not to accept mediation.

The role of victim services

Victim services share with other agencies involved the desire to maximise the benefits of mediation and to minimise the risks. Through their knowledge and experience of working with victims they have specific expertise to contribute to the development of both policy and practice in mediation. Their contribution should include:

The provision of consultation during the development of Government policies in relation to mediation;

Active contribution to the monitoring or management of programmes and in the design of new programmes;

Taking part in the training of both professional and voluntary mediators and other personnel who are required to have direct contact with victims;

Ensuring that all programmes are fully aware of the availability of dedicated victim services and that adequate referral procedures are in place;

Being available to provide independent support to victims before, during and after the mediation process including support in reaching a decision whether or not to take part in mediation.

In some jurisdictions it may also be appropriate for victim services to be involved in making the initial approach to the victim. In jurisdictions where this is not appropriate victim services should raise awareness of the availability of programmes and assist victims in accessing the services when they wish to do so.

The role of Victim Services in Mediation should be recognised and appropriately funded.

∫ **COUNCIL FRAMEWORK DECISION OF 15 MARCH 2001
ON THE STANDING OF VICTIMS IN CRIMINAL PROCEEDINGS** ∫

(2001/220/JHA)

THE COUNCIL OF THE EUROPEAN UNION

Having regard to the Treaty on European Union, and in particular Article 31 and Article 34(2)(b) thereof,

Having regard to the initiative by the Portuguese Republic ⁽¹⁾,

Having regard to the opinion of the European Parliament ⁽²⁾,

Whereas:

- 1** In accordance with the Action Plan of the Council and the Commission on how best to implement the provisions of the Treaty of Amsterdam on an area of freedom, security and justice, in particular points 19 and 51(c), within five years following entry into force of the Treaty, the question of victim support should be addressed, by making a comparative survey of victim compensation schemes and by assessing the feasibility of taking action within the European Union.
- 2** The Commission submitted a communication to the European Parliament, the Council and the Economic and Social Committee on 14 July 1999 entitled 'Crime victims in the European Union: reflections on standards and action'. The European Parliament adopted a Resolution on the Commission communication on 15 June 2000.
- 3** The conclusions of the European Council meeting in Tampere on 15 and 16 October 1999, in particular point 32 thereof, stipulate that minimum standards should be drawn up on the protection of the victims of crimes, in particular on crime victims' access to justice and on their right to compensation for damages, including legal costs. In addition, national programmes should be set up to finance measures, public and nongovernmental, for assistance to and protection of victims.

∫ **Council Framework Decision
on the standing of victims
in criminal proceedings** ∫

- 4** Member States should approximate their laws and regulations to the extent necessary to attain the objective of affording victims of crime a high level of protection, irrespective of the Member State in which they are present.
- 5** Victims' needs should be considered and addressed in a comprehensive, coordinated manner, avoiding partial or inconsistent solutions which may give rise to secondary victimisation.
- 6** The provisions of this framework Decision are therefore not confined to attending to the victim's interests under criminal proceedings proper. They also cover certain measures to assist victims before or after criminal proceedings, which might mitigate the effects of the crime.
- 7** Measures to assist victims of crime, and in particular the provisions regarding compensation and mediation do not concern arrangements under civil procedure.
- 8** The rules and practices as regards the standing and main rights of victims need to be approximated, with particular regard to the right to be treated with respect for their dignity, the right to provide and receive information, the right to understand and be understood, the right to be protected at the various stages of procedure and the right to have allowance made for the disadvantage of living in a different Member State from the one in which the crime was committed.
- 9** The provisions of this Framework Decision do not, however, impose an obligation on Member States to ensure that victims will be treated in a manner equivalent to that of a party to proceedings.
- 10** The involvement of specialised services and victim support groups before, during and after criminal proceedings is important.
- 11** Suitable and adequate training should be given to persons coming into contact with victims, as this is essential both for victims and for achieving the purposes of proceedings.
- 12** Use should be made of existing contact point networking arrangements in Member States, whether under the judicial system or based on victim support group networks,

HAS ADOPTED THIS FRAMEWORK DECISION:

Article 1 Definitions

For the purposes of this Framework Decision:

- (a)** victim' shall mean a natural person who has suffered harm, including physical or mental injury, emotional suffering or economic loss, directly caused by acts or omissions that are in violation of the criminal law of a Member State;
- (b)** victim support organisation' shall mean a non-governmental organisation, legally established in a Member State, whose support to victims of crime is provided free of charge and, conducted under appropriate conditions, complements the action of the State in this area;
- (c)** criminal proceedings' shall be understood in accordance with the national law applicable;
- (d)** proceedings' shall be broadly construed to include, in addition to criminal proceedings, all contacts of victims as such with any authority, public service or victim support organisation in connection with their case, before, during, or after criminal process;
- (e)** mediation in criminal cases' shall be understood as the search, prior to or during criminal proceedings, for a negotiated solution between the victim and the author of the offence, mediated by a competent person.

Article 2 Respect and recognition

- 1** Each Member State shall ensure that victims have a real and appropriate role in its criminal legal system. It shall continue to make every effort to ensure that victims are treated with due respect for the dignity of the individual during proceedings and shall recognise the rights and legitimate interests of victims with particular reference to criminal proceedings.
- 2** Each Member State shall ensure that victims who are particularly vulnerable can benefit from specific treatment best suited to their circumstances.

Article 3

Hearings, and provision of evidence

Each Member State shall safeguard the possibility for victims to be heard during proceedings and to supply evidence.

Each Member State shall take appropriate measures to ensure that its authorities question victims only insofar as necessary for the purpose of criminal proceedings.

Article 4

Right to receive information

1 Each Member State shall ensure that victims in particular have access, as from their first contact with law enforcement agencies, by any means it deems appropriate and as far as possible in languages commonly understood, to information of relevance for the protection of their interests. Such information shall be at least as follows:

- (a) the type of services or organisations to which they can turn for support;
- (b) the type of support which they can obtain;
- (c) where and how they can report an offence;
- (d) procedures following such a report and their role in connection with such procedures;
- (e) how and under what conditions they can obtain protection;
- (f) to what extent and on what terms they have access to:
  - (i) legal advice or
  - (ii) legal aid, or
  - (iii) any other sort of advice, if, in the cases envisaged in point (i) and (ii), they are entitled to receive it;
- (g) requirements for them to be entitled to compensation;
- (h) if they are resident in another State, any special arrangements available to them in order to protect their interests.

2 Each Member State shall ensure that victims who have expressed a wish to this effect are kept informed of:

- (a) the outcome of their complaint;
- (b) relevant factors enabling them, in the event of prosecution, to know the conduct of the criminal proceedings regarding the person prosecuted for offences concerning them, except in exceptional cases where the proper handling of the case may be adversely affected;
- (c) the court's sentence.

3 Member States shall take the necessary measures to ensure that, at least in cases where there might be danger to the victims, when the person prosecuted or sentenced for an offence is released, a decision may be taken to notify the victim if necessary.

4 In so far as a Member State forwards on its own initiative the information referred to in paragraphs 2 and 3, it must ensure that victims have the right not to receive it, unless communication thereof is compulsory under the terms of the relevant criminal proceedings.

Article 5

Communication safeguards

Each Member State shall, in respect of victims having the status of witnesses or parties to the proceedings, take the necessary measures to minimise as far as possible communication difficulties as regards their understanding of, or involvement in, the relevant steps of the criminal proceedings in question, to an extent comparable with the measures of this type which it takes in respect of defendants.

Article 6

Specific assistance to the victim

Each Member State shall ensure that victims have access to advice as referred to in Article 4(1)(f)(iii), provided free of charge where warranted, concerning their role in the proceedings and, where appropriate, legal aid as referred to in Article 4(1)(f)(ii), when it is possible for them to have the status of parties to criminal proceedings.

Article 7

Victims' expenses with respect to criminal proceedings

Each Member State shall, according to the applicable national provisions, afford victims who have the status of parties or witnesses the possibility of reimbursement of expenses incurred as a result of their legitimate participation in criminal proceedings.

Article 8

Right to protection

- 1 Each Member State shall ensure a suitable level of protection for victims and, where appropriate, their families or persons in a similar position, particularly as regards their safety and protection of their privacy, where the competent authorities consider that there is a serious risk of reprisals or firm evidence of serious intent to intrude upon their privacy.
- 2 To that end, and without prejudice to paragraph 4, each Member State shall guarantee that it is possible to adopt, if necessary, as part of the court proceedings, appropriate measures to protect the privacy and photographic image of victims and their families or persons in a similar position.
- 3 Each Member State shall further ensure that contact between victims and offenders within court premises may be avoided, unless criminal proceedings require such contact. Where appropriate for that purpose, each Member State shall progressively provide that court premises have special waiting areas for victims.
- 4 Each Member State shall ensure that, where there is a need to protect victims — particularly those most vulnerable — from the effects of giving evidence in open court, victims may, by decision taken by the court, be entitled to testify in a manner which will enable this objective to be achieved, by any appropriate means compatible with its basic legal principles.

Article 9

Right to compensation in the course of criminal proceedings

- 1 Each Member State shall ensure that victims of criminal acts are entitled to obtain a decision within reasonable time limits on compensation by the offender in the course of criminal proceedings, except where, in certain cases, national law provides for compensation to be awarded in another manner.

- 2 Each Member State shall take appropriate measures to encourage the offender to provide adequate compensation to victims.

- 3 Unless urgently required for the purpose of criminal proceedings, recoverable property belonging to victims which is seized in the course of criminal proceedings shall be returned to them without delay.

Article 10

Penal mediation in the course of criminal proceedings

- 1 Each Member State shall seek to promote mediation in criminal cases for offences which it considers appropriate for this sort of measure.
- 2 Each Member State shall ensure that any agreement between the victim and the offender reached in the course of such mediation in criminal cases can be taken into account.

Article 11

Victims resident in another Member State

- 1 Each Member State shall ensure that its competent authorities can take appropriate measures to minimise the difficulties faced where the victim is a resident of a State other than the one where the offence has occurred, particularly with regard to the organisation of the proceedings. For this purpose, its authorities should, in particular, be in a position:
  - to be able to decide whether the victim may make a statement immediately after the commission of an offence,
  - to have recourse as far as possible to the provisions on video conferencing and telephone conference calls laid down in Articles 10 and 11 of the Convention on Mutual Assistance in Criminal Matters between the Member States of the European Union of 29 May 2000 ⁽³⁾ for the purpose of hearing victims resident abroad.
- 2 Each Member State shall ensure that the victim of an offence in a Member State other than the one where he resides may make a complaint before the competent authorities of his State of residence if he was unable to do so in the Member State where the offence was committed or, in the event of a serious offence, if he did not wish to do so. The competent authority to which the complaint is made, insofar as it does not itself have competence in this respect,

shall transmit it without delay to the competent authority in the territory in which the offence was committed. The complaint shall be dealt with in accordance with the national law of the State in which the offence was committed.

Article 12

Cooperation between Member States

Each Member State shall foster, develop and improve cooperation between Member States in order to facilitate the more effective protection of victims' interests in criminal proceedings, whether in the form of networks directly linked to the judicial system or of links between victim support organisations.

Article 13

Specialist services and victim support organisations

1 Each Member State shall, in the context of proceedings, promote the involvement of victim support systems responsible for organising the initial reception of victims and for victim support and assistance thereafter, whether through the provision of specially trained personnel within its public services or through recognition and funding of victim support organisations.

2 Each Member State shall encourage action taken in proceedings by such personnel or by victim support organisations, particularly as regards:

- (a) providing victims with information;
- (b) assisting victims according to their immediate needs;
- (c) accompanying victims, if necessary and possible during criminal proceedings;
- (d) assisting victims, at their request, after criminal proceedings have ended.

Article 14

Training for personnel involved in proceedings or otherwise in contact with victims

1 Through its public services or by funding victim support organisations, each Member State shall encourage initiatives enabling personnel involved in proceedings or otherwise in contact with victims to receive suitable training with particular reference to the needs of the most vulnerable groups.

2 Paragraph 1 shall apply in particular to police officers and legal practitioners.

Article 15

Practical conditions regarding the position of victims in proceedings

1 Each Member State shall support the progressive creation, in respect of proceedings in general, and particularly in venues where criminal proceedings may be initiated, of the necessary conditions for attempting to prevent secondary victimisation and avoiding placing victims under unnecessary pressure. This shall apply particularly as regards proper initial reception of victims, and the establishment of conditions appropriate to their situation in the venues in question.

2 For the purposes of paragraph 1, each Member State shall in particular have regard to facilities within courts, police stations, public services and victim support organisations.

Article 16

Territorial scope

This Framework Decision shall apply to Gibraltar.

Article 17

Implementation

Each Member State shall bring into force the laws, regulations and administrative provisions necessary to comply with this Framework Decision:

- regarding Article 10, 22 March 2006,
- regarding Articles 5 and 6, 22 March 2004,
- regarding the other provisions, 22 March 2002.

Article 18

Assessment

As from the dates referred to in Article 17, each Member State shall forward to the General Secretariat of the Council and to the Commission the text of the provisions enacting into national law the requirements laid down by this Framework Decision. The Council shall assess, within one year following each of these dates, the measures taken by Member States to comply with the provisions of this Framework Decision, by means of a

report drawn up by the General Secretariat on the basis of the information received from Member States and a report in writing submitted by the Commission.

Article 19 Entry into force

This Framework Decision shall enter into force on the date of its publication in the Official Journal of the European Communities.

Done at Brussels, 15 March 2001.

For the Council

The President, M-I. KLINGVALL

---

(1) OJ C 243, 24.8.2000, p. 4.

(2) Opinion delivered on 12.12.2000 (not yet published in the Official Journal).

(3) OJ C 197, 12.7.2000, p. 1.

┌ **COUNCIL DIRECTIVE 2004/80/EC OF 29 APRIL 2004** ┐

(relating to compensation to crime victims)

THE COUNCIL OF THE EUROPEAN UNION

Having regard to the Treaty establishing the European Community, and in particular Article 308 thereof,

Having regard to the proposal from the Commission⁽¹⁾,

Having regard to the opinion of the European Parliament⁽²⁾,

Having regard to the opinion of the European Economic and Social Committee⁽³⁾,

Whereas:

- 1** One of the objectives of the European Community is to abolish, as between Member States, obstacles to the free movement of persons and services.
- 2** The Court of Justice held in the Cowan⁽⁴⁾ Case that, when Community law guarantees to a natural person the freedom to go to another Member State, the protection of that person from harm in the Member State in question, on the same basis as that of nationals and persons residing there, is a corollary of that freedom of movement. Measures to facilitate compensation to victims of crimes should form part of the realisation of this objective.
- 3** At its meeting in Tampere on 15 and 16 October 1999, the European Council called for the drawing-up of minimum standards on the protection of the victims of crime, in particular on crime victims' access to justice and their rights to compensation for damages, including legal costs.
- 4** The Brussels European Council, meeting on 25 and 26 March 2004, in the Declaration on Combating Terrorism, called for the adoption of this Directive before 1 May 2004.
- 5** On 15 March 2001 the Council adopted Framework Decision 2001/220/JHA on the standing of victims in criminal proceedings⁽⁵⁾ This Decision, based on Title VI of the Treaty on the European Union, allows crime victims to claim compensation from the offender in the course of criminal proceedings.

┌ **Council Directive relating
to compensation to crime victims** ┐

6 Crime victims in the European Union should be entitled to fair and appropriate compensation for the injuries they have suffered, regardless of where in the European Community the crime was committed

7 This Directive sets up a system of cooperation to facilitate access to compensation to victims of crimes in cross-border situations, which should operate on the basis of Member States' schemes on compensation to victims of violent intentional crime, committed in their respective territories. Therefore, a compensation mechanism should be in place in all Member States.

8 Most Member States have already established such compensation schemes, some of them in fulfilment of their obligations under the European Convention of 24 November 1983 on the compensation of victims of violent crimes.

9 Since the measures contained in this Directive are necessary in order to attain objectives of the Community and the Treaty provides for no powers other than those in Article 308 thereof for the adoption of this Directive, that Article should be applied.

10 Crime victims will often not be able to obtain compensation from the offender, since the offender may lack the necessary means to satisfy a judgment on damages or because the offender cannot be identified or prosecuted.

11 A system of cooperation between the authorities of the Member States should be introduced to facilitate access to compensation in cases where the crime was committed in a Member State other than that of the victim's residence.

12 This system should ensure that crime victims could always turn to an authority in their Member State of residence and should ease any practical and linguistic difficulties that occur in a cross-border situation.

13 The system should include the provisions necessary for allowing the crime victim to find the information needed to make the application and for allowing for efficient cooperation between the authorities involved.

14 This Directive respects the fundamental rights and observes the principles reaffirmed in particular by the Charter of Fundamental Rights of the European Union as general principles of Community law.

15 Since the objective of facilitating access to compensation to victims of crimes of cross-border situations cannot be sufficiently achieved by the Member States because of the cross-border elements and can therefore, by reason of the scale or effects of the action, be better achieved at Community level, the Community may adopt measures, in accordance with the principle of subsidiarity as set out in Article 5 of the Treaty. In accordance with the principle of proportionality, as set out in that Article, this Directive does not go beyond what is necessary in order to achieve that objective.

16 The measures necessary for the implementation of the Directive should be adopted in accordance with Council Decision 1999/468/EC of 28 June 1999 laying down the procedures for the exercise of implementing powers conferred on the Commission⁽⁶⁾,

HAS ADOPTED THIS DIRECTIVE:

CHAPTER I ACCESS TO COMPENSATION IN CROSS-BORDER SITUATIONS

Article 1

Right to submit an application in the Member State of residence

Member States shall ensure that where a violent intentional crime has been committed in a Member State other than the Member State where the applicant for compensation is habitually resident, the applicant shall have the right to submit the application to an authority or any other body in the latter Member State.

Article 2

Responsibility for paying compensation

Compensation shall be paid by the competent authority of the Member State on whose territory the crime was committed.

Article 3

Responsible authorities and administrative procedures

- 1 Member States shall establish or designate one or several authorities or any other bodies, hereinafter referred to as 'assisting authority or authorities', to be responsible for applying Article 1.
- 2 Member States shall establish or designate one or several authorities or any other bodies to be responsible for deciding upon applications for compensation, hereinafter referred to as 'deciding authority or authorities'.
- 3 Member States shall endeavour to keep to a minimum the administrative formalities required of an applicant for compensation.

Article 4

Information to potential applicants

Member States shall ensure that potential applicants for compensation have access to essential information on the possibilities to apply for compensation, by any means Member States deem appropriate.

Article 5

Assistance to the applicant

- 1 The assisting authority shall provide the applicant with the information referred to in Article 4 and the required application forms, on the basis of the manual drawn up in accordance with Article 13(2).
- 2 The assisting authority shall, upon the request of the applicant, provide him or her with general guidance and information on how the application should be completed and what supporting documentation may be required.
- 3 The assisting authority shall not make any assessment of the application.

Article 6

Transmission of applications

- 1 The assisting authority shall transmit the application and any supporting documentation as quickly as possible to the deciding authority.

- 2 The assisting authority shall transmit the application using the standard form referred to in Article 14.

- 3 The language of the application and any supporting documentation shall be determined in accordance with Article 11(1)

Article 7

Receipt of applications

Upon receipt of an application transmitted in accordance with Article 6, the deciding authority shall send the following information as soon as possible to the assisting authority and to the applicant:

- (a) the contact person or the department responsible for handling the matter;
- (b) an acknowledgement of receipt of the application;
- (c) if possible, an indication of the approximate time by which a decision on the application will be made.

Article 8

Requests for supplementary information

The assisting authority shall if necessary provide general guidance to the applicant in meeting any request for supplementary information from the deciding authority.

It shall upon the request of the applicant subsequently transmit it as soon as possible directly to the deciding authority, enclosing, where appropriate, a list of any supporting documentation transmitted.

Article 9

Hearing of the applicant

- 1 If the deciding authority decides, in accordance with the law of its Member State, to hear the applicant or any other person such as a witness or an expert, it may contact the assisting authority for the purpose of arranging for:
  - (a) the person(s) to be heard directly by the deciding authority, in accordance with the law of its Member State, through the use in particular of telephone or video-conferencing; or

- (b) the person(s) to be heard by the assisting authority, in accordance with the law of its Member State, which will subsequently transmit a report of the hearing to the deciding authority.

2 The direct hearing in accordance with paragraph 1(a) may only take place in cooperation with the assisting authority and on a voluntary basis without the possibility of coercive measures being imposed by the deciding authority.

Article 10

Communication of the decision

The deciding authority shall send the decision on the application for compensation, by using the standard form referred to in Article 14, to the applicant and to the assisting authority, as soon as possible, in accordance with national law, after the decision has been taken.

Article 11

Other provisions

1 Information transmitted between the authorities pursuant to Articles 6 to 10 shall be expressed in:

- (a) the official languages or one of the languages of the Member State of the authority to which the information is sent, which corresponds to one of the languages of the Community institutions; or
- (b) another language of the Community institutions that that Member State has indicated it can accept;

with the exception of:

- (i) the full text of decisions taken by the deciding authority, where the use of languages shall be governed by the law of its Member State;
- (ii) reports drawn up following a hearing in accordance with Article 9(1)(b), where the use of languages shall be determined by the assisting authority, subject to the requirement that it corresponds to one of the languages of the Community institutions.

2 Services rendered by the assisting authority in accordance with Articles 1 to 10 shall not give rise to a claim for any reimbursement of charges or costs from the applicant or from the deciding authority.

3 Application forms and any other documentation transmitted in accordance with Articles 6 to 10 shall be exempted from authentication or any equivalent formality.

CHAPTER II

NATIONAL SCHEMES ON COMPENSATION

Article 12

1 The rules on access to compensation in cross-border situations drawn up by this Directive shall operate on the basis of Member States' schemes on compensation to victims of violent intentional crime committed in their respective territories.

2 All Member States shall ensure that their national rules provide for the existence of a scheme on compensation to victims of violent intentional crimes committed in their respective territories, which guarantees fair and appropriate compensation to victims.

CHAPTER III

IMPLEMENTING PROVISIONS

Article 13

Information to be sent to the Commission and the manual

- 1** Member States shall, no later than 1 July 2005, send to the Commission details of:
- (a) the list of authorities established or designated in accordance with Articles 3(1) and 3(2), including, where appropriate, information on the special and territorial jurisdiction of these authorities;
  - (b) the language(s) referred to in Article 11(1)(a) which the authorities can accept for the purpose of applying Articles 6 to 10 and the official language or languages other than its own which is or are acceptable to it for the transmission of applications in accordance with Article 11(1)(b).
  - (c) the information established in accordance with Article 4;

- (d) the application forms for compensation; Member States shall inform the Commission of any subsequent changes to this information.

2 The Commission shall, in cooperation with the Member States establish and publish on the internet a manual containing the information provided by the Member States pursuant to paragraph 1. The Commission shall be responsible for arranging the necessary translations of the manual.

Article 14

Standard form for transmission of applications and decisions

Standard forms shall be established, at the latest by 31 October 2005, for the transmission of applications and decisions in accordance with the procedure referred to in Article 15(2).

Article 15

Committee

- 1** The Commission shall be assisted by a Committee.
- 2** Where reference is made to this paragraph, Articles 3 and 7 of Decision 1999/468/EC shall apply.
- 3** The Committee shall adopt its Rules of Procedure.

Article 16

Central contact points

Member States shall appoint a central contact point for the purposes of:

- (a) assisting with the implementation of Article 13(2);
- (b) furthering close cooperation and exchange of information between the assisting and deciding authorities in the Member States; and
- (c) giving assistance and seeking solutions to any difficulties that may occur in the application of Articles 1 to 10.

The contact points shall meet regularly.

Article 17

More favourable provisions

This Directive shall not prevent Member States, in so far as such provisions are compatible with this Directive, from:

- (a) introducing or maintaining more favourable provisions for the benefit of victims of crime or any other persons affected by crime;
- (b) introducing or retaining provisions for the purpose of compensating victims of crime committed outside their territory, or any other person affected by such a crime, subject to any conditions that Member States may specify for that purpose.

Article 18

Implementation

- 1** Member States shall bring into force the laws, regulations and administrative provisions necessary to comply with this Directive by 1 January 2006 at the latest, with the exception of Article 12(2), in which case the date of compliance shall be 1 July 2005. They shall forthwith inform the Commission thereof.
- 2** Member States may provide that the measures necessary to comply with this Directive shall apply only to applicants whose injuries result from crimes committed after 30 June 2005.
- 3** When Member States adopt these measures, they shall contain a reference to this Directive or be accompanied by such a reference on the occasion of their official publication. The methods of making such reference shall be laid down by the Member States.
- 4** Member States shall communicate to the Commission the text of the main provisions of domestic law, which they adopt in the field governed by this Directive.

Article 19

Review

No later than by 1 January 2009, the Commission shall present to the European Parliament, the Council and the European Economic and Social Committee a report on the application of this Directive.

Article 20

Entry into force

This Directive shall enter into force on the twentieth day following that of its publication in the Official Journal of the European Union.

Article 21

Addressees

This Directive is addressed to the Member States.

Done at Luxembourg, 29 April 2004.

*For the Council
The President
M. McDOWELL*

---

(1) OJ C 45 E, 25.2.2003, p. 69.

(2) Opinion delivered on 23 October 2003 (not yet published in the Official Journal).

(3) OJ C 95, 23.4.2003, p. 40.

(4) Case 186/87, European Court reports 1989, p. 195.

(5) OJ L 82, 22.3.2001, p. 1.

(6) OJ L 184, 17.7.1999, p. 23.

Bílý kruh bezpečí

┌ Presentace ┐

┌ PREZENTACE BKB ┐

Bílý kruh bezpečí

je občanské sdružení s celostátní působností v České republice. Zaměřuje se na pomoc obětem trestných činů a na prevenci kriminality.

Bílý kruh bezpečí

poskytuje obětem a svědkům trestných činů odbornou, bezplatnou a diskrétní pomoc včetně morální a emocionální podpory.

Bílý kruh bezpečí

nabízí ve velmi závažných případech spojených s násilným trestným činem doprovod oběti, případně pozůstalých k soudu, návštěvu v nemocnici, výjimečně i v bydlíšti.

Bílý kruh bezpečí

pořádá víkendové psychorekondiční pobyty pro oběti násilné trestné kriminality.

Bílý kruh bezpečí

prostřednictvím svého Zpravodaje, letáku a spolupráce se sdělovacími prostředky informuje veřejnost, orgány státní správy a samosprávy o aktuálních problémech obětí trestné činnosti a možnostech jejich řešení.

Bílý kruh bezpečí

Spolupracuje s Nadačním fondem Filipa Venclíka při poskytování finanční podpory obětem trestných činů. V letech 1999 – 2004 byla z tohoto fondu vyplacena rychlá a formalitami nezatížená pomoc v hodnotě celkem 430 000 korun obětem a pozůstalým po obětech, kteří se ocitli ve složité životní situaci a nebyli podpořeni z jiných zdrojů.

Poradenská činnost

Bílý kruh bezpečí - poskytuje bezplatné, odborné a diskrétní služby obětem a svědkům trestné činnosti prostřednictvím šesti poraden, ve kterých pracují bez nároku na odměnu zejména právníci, psychologové, sociální pracovníci a lékaři. Poradci poskytují obětem především právní informace, praktické rady a psychologickou podporu. Ve velmi závažných případech spojených s násilným trestným činem doprovázejí oběti případně pozůstalé k soudu, navštíví zraněné oběti v nemocnici a zprostředkují jim další potřebné služby. Všichni poradci absolvují povinný čtyřstupňový speciální výcvik Bílého kruhu bezpečí.

Bílý kruh bezpečí nabízí obětem trestných činů:

- čas na rozhovor
- právní informace
- setkání s psychologem
- praktické rady a pomoc
- morální a emocionální podporu
- návrat sebevědomí
- rady, jak získat odškodnění a peněžitou pomoc státu.

V šesti poradnách v Praze, Brně, Olomouci, Ostravě, Pardubicích a Plzni - je obětem poskytována služba, která přispívá k rychlému vzpamatování se obětí z následků trestného činu a mimo jiné i k posílení jejich pozice při jednání s úřady. Poradci Bílého kruhu bezpečí pomáhají obětem zotavit se ze stresu vyvolaného trestným činem, poskytují jim praktické rady a užitečné informace o průběhu trestního řízení. Často obětem na místě zprostředkují kontakt na další odborníky nebo služby. O poradnách Bílého kruhu bezpečí se oběti a jejich rodiny nejčastěji dozvídají ze sdělovacích prostředků, z tiskovin sdružení, od Policie ČR, na linkách důvěry, v krizových centrech a na úřadech státní správy a samosprávy.

Častou reakcí obětí na trestný čin je otázka „Proč právě já?“, která vyústí v pocity lítosti, sebeobviňování a v pocit opuštěnosti. Nepřehlednutelnou psychickou reakcí na závažné trestné činy je ztráta koncentrace, která se projevuje zhoršenou schopností vnímání a špatnou interpretací poskytovaných informací, a ztráta iluze bezpečného světa. Každý jedinec je v prožitku traumatu neopakovatelný.

V poradnách Bílého kruhu bezpečí zaznamenávají poradci velmi rozdílné reakce obětí na trestný čin, shodují se však v tom, že nejzávažnější traumata prožívají oběti po útoku pachatele na jejich tělesnou integritu (loupež, znásilnění, ublížení na zdraví, domácí násilí), pozůstalí po obětech vražd, oběti a pozůstalí po obětech dopravních nehod zaviněných opilým řidičem. U majetkové trestné činnosti prožívají oběti dlouhodobě negativně pocit narušení soukromí v případech krádeže vloupáním do jejich bytu.

Názory klientů Bílého kruhu bezpečí:

„Když jdu po ulici, stále před sebou vidím muže, který mě napadl.“

„Bála jsem se jít svědčit k soudu. Opravdu moc pro mě znamenalo, že mé obavy vzali lidé z Bílého kruhu bezpečí vážně.“

„Po rozhovorech s psychologem Bílého kruhu bezpečí jsem pocítil úlevu a neubráníl jsme se slzám dojetí. Poznal jsem, že ve svém zoufalství nezůstanu osamoceny.“

„Právník v Bílém kruhu bezpečí mi trpělivě a dobře poradil. Čeho si však nejvíc vážím je to, že mě – starého člověka – vždy nechal bez přerušování domluvit. To jsem bohužel nezažil ani na jednom z úřadů při vyřizování své nepříjemné záležitosti.“

„Své sestře, která byla znásilněna jako turistka v zahraničí, jsem po osobní konzultaci v Bílém kruhu bezpečí mohl poradit a pomoci alespoň prostřednictvím internetu. Pro nás oba to bylo velmi důležité.“

„Přijeli k nám domů poté, co byli zavražděni naši nejbližší. Jejich podpora a pomoc byly taktické a vysoce profesionální. Nevíme, jak bychom to bez nich všechno zvládli.“

Názor poradce Bílého kruhu bezpečí:

Pokud v této době, která je typická zvýšenou kriminalitou, nízkým právním vědomím národa, mizivou vymahatelností práva a hlavně - slabým postavením obětí trestných činů, může někdo někomu pomoci v opravdu těžké životní situaci a neudělá to, i když má tu možnost, jsem přesvědčen, že žije do jisté míry zbytečně. Osobně mi postačí být i letmý úsměv jako poděkování na tváři někoho, kdo odchází z poradny BKB, i kdyby měl být jen jeden za rok.

JUDr. Jan Mejzlík

Evropské fórum služeb obětem

EVROPSKÉ FÓRUM PRO SLUŽBY OBĚTEM

Od konce druhé světové války trvale rostl a sílil napříč Evropou zájem o potřeby a práva obětí trestných činů. V roce 1990 založilo ve švédském Stockholmu třináct národních organizací pro pomoc obětem kriminality „Evropské fórum pro služby obětem“ (dále jen Evropské fórum). K zakládajícím organizacím z Belgie, Francie, Irské republiky, Lucemburska, Německa, Nizozemí, Portugalska, Rakouska, Švédska, Švýcarska a Velké Británie později přibýly organizace z České republiky, Finska, Maďarska a Slovenska.

Česká republika je v Evropském fóru zastoupena od roku 1996 občanským sdružením Bílý kruh bezpečí. Ceremoniálu přijetí za člena byl na konferenci Evropského fóra v Bruselu přítomen i tehdejší velvyslanec České republiky v Belgickém království pan Jaroslav Šedivý. V roce 2005 je v Evropském fóru zastoupeno šestnáct evropských států prostřednictvím devatenácti celonárodních organizací. Jejich vzájemná výměna zkušeností a informací přináší konkrétní prospěch obětem trestných činů v celé Evropě.

Jakýkoli trestný čin způsobuje oběti a její rodině řadu obtíží a vyvolává značnou úzkost. Zůstane-li oběť se svými potížemi sama, její traumatické reakce se prodlužují a zvětšují. Nezřídka dochází k pocitům odcizení a strachu. Mnohem lépe se s následky zločinu vyrovnají oběti, které mají příležitost otevřeně a s důvěrou v porozumění hovořit o tom, co se jim stalo, s osobami, které byly speciálně vyškoleny v poskytování podpory a pomoci. Každému v takové situaci významně pomohou informace o právech poškozeného v trestním řízení, o všech dosažitelných službách a o průběhu trestního řízení.

Cílem Evropského fóra pro služby obětem je:

- podpora rozvoje efektivních služeb pro oběti trestných činů v celé Evropě;
- podpora spravedlivé kompenzace obětí trestných činů v celé Evropě, a to bez ohledu na národnost dotčené oběti;
- podpora práv obětí trestných činů v Evropě s přihlédnutím k jejich účasti v trestním řízení a při jednání s kompetentními úřady;
- výměna zkušeností a informací mezi členskými organizacemi za účelem sdílení znalostí a nejlepší praxe.

Evropské fórum se zavazuje zajistit následující služby a pomoc obětem trestných činů:

- porozumět nejčastějším problémům, kterým oběti čelí;
- informovat oběti o jejich právech;
- zajistit psychologickou, emocionální a praktickou pomoc během celého trestního řízení;
- řadat oběti do péče specialistů, jestliže se to jeví nezbytným.

Evropské fórum je přesvědčeno, že práva obětí v trestním řízení musí být vyvážená a mít stejnou prioritu jako práva obviněného. Proces s obviněným nesmí zvýšit stres či přinést další problémy obětem trestných činů.

Organizace sdružené v Evropském fóru se zavázaly, že budou ve svých zemích tyto služby obětem založené na znalostech a schopnostech vyškolených dobrovolníků a zaměstnanců rozvíjet a informovat oběti o jejich dosažitelnosti.

Tyto organizace jsou přesvědčeny, že ve všech evropských zemích by měly existovat služby dostupné obětem. Oběti by měly disponovat informacemi o tom, že tyto služby existují a jakým způsobem je lze kontaktovat.

V České republice pomáhá obětem trestných činů od roku 1991 Bílý kruh bezpečí, a to prostřednictvím svých šesti poraden (Brno, Olomouc, Ostrava, Pardubice, Plzeň, Praha), centrály a telefonní linky s nepřetržitým provozem.

Spravedlivá kompenzace

Evropské fórum je přesvědčeno, že demokratické společnosti mají povinnost zmírnit následky trestného činu včetně negativních dopadů viktimizace na různé aspekty života.

Když dojde k násilí, je nezbytné, aby jeho oběti obdržely přiměřenou finanční kompenzaci za svá zranění, ztrátu na výdělku a emoční újmu, a to co nejdříve po spáchání trestného činu. V současnosti existuje v Evropě mnoho forem finanční kompenzace dostupné obětem, a to v závislosti na druhu trestného činu, jehož obětí se příslušná osoba stala, a na zemi, ve které došlo ke spáchání trestného činu. Členové Evropského fóra jsou přesvědčeni, že taková praxe není správná a předkládají návrhy všem relevantním institucím s cílem:

- aby byla ve všech evropských zemích kompenzace dostupná obětem trestných činů směřujících proti osobní integritě, a to na úrovni odrážející hodnotu odškodnění, která je nyní poskytována obětem dopravních a průmyslových nehod;

- aby byla kompenzace poskytována rovnocenně všem osobám cestujícím či žijícím v Evropě.

Doporučení Evropského fóra

Evropské fórum vypracovalo v rámci spolupráce mezi národními organizacemi pro pomoc obětem tři doporučení upravující obecné standardy týkající se obětí:

I Prohlášení o právech obětí v trestním řízení (1996)

Toto prohlášení zakotvuje doporučené principy a základní práva, kterými by měly být oběti nadány v průběhu trestního řízení.

II Prohlášení o sociálních právech obětí trestných činů (1998)

Toto prohlášení zakotvuje základní principy a práva, jichž by se mělo obětem dostat v souvislosti se zdravotní péčí, zabezpečením domova, zaměstnaností, soukromím, příjmem, vzděláním a dalšími službami obětem. Prohlášení také detailně upravuje právo oběti na kompenzaci.

III Prohlášení o právech obětí na standardní služby (1999)

Toto prohlášení zakotvuje minimální standardy, které by se měly používat ve všech organizacích poskytujících pomoc a podporu obětem trestných činů.

Výměna zkušeností a informací

Evropské fórum usnadňuje prostřednictvím své sítě pro služby obětem rozšíření nejlepší praxe, poskytuje podporu a školení novým organizacím. Představitelé všech členských organizací se na každoročních konferencích pravidelně setkávají za účelem rozvoje jejich praxe.

Členské organizace Evropského fóra služeb obětem

1. Slachtofferhulp Vlaanderen	Belgie
2. ASBL Aide et Reclassement	Belgie
3. Bílý kruh bezpečí	Česká republika
4. Ohvriabi	Estonsko
5. Rikosuhripaivystys Suomessa	Finsko
6. Institut National d'Aide aux Victimes et de Médiation (INAVEM)	Francie
7. Victim Support	Irská republika
8. Fehér Gyűrű	Maďarsko
9. Weisser Ring	Německo
10. Arbeitskreis der Opferhilfen (ADO)	Německo
11. Slachtofferhulp Nederland	Nizozemí
12. Associação Portuguesa de Apoio à Vítima (APAV)	Portugalsko
13. Weisser Ring	Rakousko
14. Pomoc obetiam nasilia	Slovensko
15. Victimology Society of Serbia	Srbsko a Černá hora
16. Brottsofferjourernas Riskförbund	Švédsko
17. Weisser Ring	Švýcarsko
18. Victim Support	Velká Británie
19. Victim Support Scotland	Velká Británie

Přehled konferencí

I.	Nizozemí	Eerbeek	1987
II.	U.K.	Windsor	1988
III.	Francie	Montpellier	1989
IV.	Švédsko	Stockholm – vznik Evropského fóra	1990
V.	NSR	Mainz	1991
VI.	Irsko	Dublin	1992
VII.	Švýcarsko	Adelboden	1993
VIII.	Skotsko	Falkirk	1994
IX.	Portugalsko	Lisabon	1995
X.	Belgie	Brusel	1996
XI.	Maďarsko	Budapešť	1997
XII.	Francie	Štrasburk	1998
XIII.	Rakousko	Videň	1999
XIV.	U.K.	Windsor	2000
XV.	SRN	Berlín	2001
XVI.	Česká republika	Praha	2002
XVII.	Irská republika	Dublin	2003
XVIII.	Finsko	Helsinki	2004
XIX.	Nizozemí	Amsterdam	2005

Více informací o Evropském fóru pro služby obětem naleznete na stránkách:

<http://www.euvictimservices.org/>

Práva obětí v trestním řízení

PRÁVA OBĚTÍ V TRESTNÍM ŘÍZENÍ

Odhaduje se, že jeden ze čtyř Evropanů se každý rok stane obětí trestného činu.

Evropské fórum bylo založeno proto, aby :

- a) podporovalo rozvoj účinných služeb pro oběti trestných činů v celé Evropě,
- b) podporovalo spravedlivé a rovnocenné odškodnění pro všechny oběti trestných činů v celé Evropě bez ohledu na jejich národnost,
- c) podporovalo práva obětí trestných činů v Evropě v průběhu jejich účasti na trestním řízení a při styku s úřady.

Současně s formulací tohoto stanoviska Evropské fórum služeb obětem uznává a oceňuje stávající mezinárodní dokumenty o základních lidských právech včetně těch, které se týkají práv pachatele. Fórum uznává význam Deklarace základních principů spravedlnosti pro oběti trestné činnosti a zneužití pravomoci přijaté OSN a Evropské úmluvy o odškodňování obětí násilných trestných činů a vítá zprávy a doporučení Rady Evropy ohledně postavení oběti v rámci trestního práva a trestního řízení a o pomoci obětem a prevenci viktimizace. Uznává také význam práce všech, kteří se zabývají prevencí kriminality, včetně těch, kteří pracují s pachateli.

PRINCIPY PRO USTANOVENÍ PRÁV OBĚTÍ

- a) Právům obětí trestných činů musí být přikládán stejný význam jako právům pachatelů.
- b) Při posuzování zájmů obětí musí všechny orgány činné v trestním řízení zajistit, aby proces vedený s pachatelem nezvyšoval míru stresu a nepřidával na problémech obětem trestných činů následkem sekundární viktimizace.
- c) Profesionální zkušenosti z oblasti služeb obětem trestných činů a nedávný výzkum zcela nepochybně prokázaly, že trestný čin může mít dlouhodobé a devastující následky pro oběti a jejich rodiny, nejen pro jejich fyzický a emocionální stav, finanční situaci, ale může mít vliv také na jejich postoje ke společnosti jako celku a na jejich postoje k orgánům činným v trestním řízení.

Nepoučené či necitlivé jednání všech profesionálních aktérů trestního řízení v jeho průběhu s největší pravděpodobností povede k prodloužení či zintenzívnění těchto negativních efektů. Naopak oběti, kterým je věnována náležitá pozornost a respekt, jsou schopné lépe zpracovat zkušenost se trestným činem, pochopit tento trestný čin ve správném kontextu a také jsou ujištěny pocitem solidarity ve společenství. Ochrana před sekundární viktimizací je stejně tak důležitá jako ochrana před trestným činem samotným. Obzvláště proto, že poskytování této ochrany je v působnosti zainteresovaných autorit.

- d) Trestný čin a strach z trestného činu ovlivňují nejen osoby, kterých se přímo dotýkají, ale také mnoho lidí, kteří se o trestném činu dozví z kontaktu s obětí nebo ze sdělovacích prostředků. Případy sekundární viktimizace v důsledku postupu v trestním řízení mohou lehce narušit důvěru a snížit ochotu ke spolupráci. Procesní postupy, které náležitě respektují postavení oběti, a které se snaží zamezit sekundární viktimizaci, by měly být pokládány za zásadní z hlediska společenské solidarity a zájmů justice obecně. Zabezpečení práv obětí trestných činů je proto esenciální pro blaho společnosti jako celku.
- e) Po celé Evropě na sebe státy vzaly odpovědnost za stíhání pachatelů a sejmuly tak z oběti břemeno odpovědnosti za přijetí jakýchkoliv opatření ve vztahu k pachateli. Tato odpovědnost státu by měla být chápána jako základní právo obětí trestného činu. Neměly by být činěny žádné pokusy o přenesení odpovědnosti za přijímání rozhodnutí na oběti.
- f) Měla by však být nicméně vzata v úvahu skutečnost, že odnětí odpovědnosti oběti může mít také zdrcující následky. Obětem může být odepřena příležitost ochránit se před pachatelem, upřeno právo na spravedlivého odškodnění, právo být plně informován o krocích, které budou činěny v jejich případě včetně aplikace zákona nebo včetně hledisek, která jsou brána v úvahu při rozhodování. Měly by být podniknuty kroky k zajištění ochrany zájmů obětí a k zajištění toho, aby spravedlnosti bylo učiněno zadost z pohledu všech zainteresovaných stran.
- g) Je povinností státu zajistit podniknutí vhodných kroků k dosažení těchto cílů, třebaže může jít o pomoc od různých subjektů, např. pomoc od organizací, které poskytují služby obětem, od orgánů činných v trestním řízení, od soudů nebo od pachatele.

PRÁVA OBĚTÍ

1 · Respekt a uznání

- a) Oběti mají právo na jednání, které respektuje jejich legitimní zájmy, a to ve všech stádiích trestního řízení.
- b) Výslech oběti a dalších svědků ve všech stádiích vyšetřování a u soudu by měl být prováděn s ohledem na důstojnost jedince. Zvláštní péče by měla být věnována dětem nebo svědkům, kteří jsou mentálně handicapováni. Ti by měli být vyslýcháni vždy v přítomnosti rodiče, vychovatele, nebo jiné osoby, která jim bude oporou.

2 · Právo na informace

- a) Všechny oběti by při oznamování trestného činu měli mít právo si zvolit možnost být informovány o vývoji svého případu např. o zadržení či zatčení pachatele, obvinění, termínech soudního projednání věci, o propuštění pachatele na kauci, vynesení rozsudku nebo propuštění z trestu spojeného s odnětím svobody. Oběti by měly obdržet jasné informace, které jim umožní si zvolit v jakékoliv fázi případu zda chtějí či nechtějí být informovány.
- b) Všem obětem, které si přejí být informovány, by měly být poskytnuty všechny informace při nejbližší možné příležitosti. Tyto informace by měly obsahovat jasné a úplné vysvětlení rozhodnutí, která byla přijata, skutečnosti, o které se tato rozhodnutí opírají a tam, kde je to třeba, i jakékoliv právní problémy, které musely být vzaty v úvahu. Oběti by měly mít právo po předchozí domluvě nahlédnout do vyšetřovacího spisu. Pokud je to možné, informace obětem by měly poskytovat orgány odpovědné za jednotlivá rozhodnutí, neboť tyto orgány budou nejlépe informovány o důvodech těchto rozhodnutí. Ve všech situacích, kdy lze očekávat rozhodnutí obzvláště nepříjemná pro oběti, např. rozhodnutí nestíhat pachatele, nebo zredukovat obvinění v případech, jako je ztráta blízké osoby, sexuální napadení, domácí násilí, znásilnění nebo jiná forma obtěžování, by měla být poskytnuta možnost osobního rozhovoru. Takto by oběti mělo být umožněno plně pochopit důvody těchto rozhodnutí.

3 Právo poskytnout informace

Oběti často cítí, že disponují informacemi, které orgány přehlížejí, protože nejsou součástí konkrétních důkazů, které orgány potřebují specificky pro doložení daného případu. Tento problém může být méně naléhavý v kontradiktorních systémech justice.

Ve všech právních systémech by však mělo být obětem umožněno poskytnout informace svými vlastními slovy přímo policii a orgánům vedoucím stíhání, které jsou odpovědny za rozhodování. Informace se mohou týkat rozsahu finanční, fyzické nebo emocionální újmy způsobené trestným činem, informací o dřívějším nebo pokračujícím vztahu s pachatelem či jakýchkoliv obav o osobní bezpečnost nebo zastrašování ze strany pachatele.

Obětem by mělo být umožněno uvést jakékoliv informace, které si přejí. Měly by si však být vědomy, že tyto informace budou zpřístupněny obviněnému a mohou být popírány v případě potřeby.

Účelem této výpovědi by mělo být :

- i) zajistit, aby oběť měla právo být slyšena,
- ii) poskytnout informace nutné pro jakékoliv finanční odškodnění,
- iii) upozornit oficiální orgány na jakékoliv trvalý nebezpečí pro oběť, které by mohlo mít vliv na rozhodování o propuštění z vazby,
- iv) umožnit zúčastněným orgánům vzít v úvahu zájmy oběti v kterékoliv fázi, kdy se může rozhodovat s ohledem na veřejný zájem,
- v) informovat státního zástupce o širších souvislostech případu, které ho mohou upozornit na možnou sekundární viktimizaci během řízení, a to jak před, tak během soudního projednávání případu,
- vi) poskytnout státnímu zástupci informace, které mohou být použity k vyvrácení zavádějících tvrzení obhajoby,
- vii) umožnit státnímu zástupci, aby soudu poskytl dodatečně důležité informace, například před uložením trestu.

4 Právní poradenství

Všem obětem by mělo být k dispozici právní poradenství bez ohledu na jejich prostředky. V právních řádech, ve kterých oběti nebo jejich pozůstalí mohou hrát aktivní roli při stíhání, by jak právní poradenství, tak i právní zastoupení by mělo být k dispozici v průběhu trestního řízení.

5 Ochrana

- a) V souladu s principy spravedlnosti by mělo být chráněno soukromí obětí a dalších svědků. Jména obětí by neměla být zveřejňována v tisku či jiných sdělovacích prostředcích. Rovněž by měly být utajeny podrobnosti, které by pomohly oběť identifikovat. Obhajobě by neměly být rovněž k dispozici adresy obětí a jiných svědků, neměly by ani být čteny nahlas při soudním projednávání, pokud adresa není specificky relevantní ve vztahu k obžalobě.
- b) Zvláštní opatření by měla být k dispozici při zacházení s dětmi a jinými zranitelnými svědky, mělo by jim být umožněno, aby poskytli svá svědectví bez přítomnosti obviněného či veřejnosti, (např. přes kameru, na audio či videozáznam, přes neprůhledné sklo). Rozhodnutí o tom, jakým způsobem bude svědectví podáno, by mělo být přijato ještě před soudním líčením, a to na základě konzultace s odborným poradcem.
- c) V případech, kdy je důvod domnívat se, že se oběť nebo jiný svědek může stát předmětem dalšího vyhrožování, násilí či obtěžování, mělo by být učiněno všechno možné, aby byla zajištěna ochrana a zabezpečení těchto osob. Plně by při tom měly být využívány technologie, např. osobní alarmy, napojené přímo na místní policii a určené pro prioritní reakci policie. Za tímto účelem by měly být vyhrazeny dodatečné finanční zdroje.
- d) Tam, kde je to vhodné a možné, by mezi podmínky propuštění obviněného či odsouzeného na kauci, mezi podmínky podmínečného propuštění nebo nahrazení vazby slibem mělo být zařazeno omezení kontaktování oběti či svědků. Oběti by měly být vždy podrobně informovány o těchto podmínkách a měly by mít jasné informace o postupu v případě jejich porušení.
- e) Policie by měla během trestního řízení upřednostňovat ochranu obětí a přijmout postupy - např. ve vztahu k návštěvám obydlí a či ve vztahu k rekognicím, které znemožní pachateli identifikovat svědky.

6 Kompenzace

- a) Obětem by měla být vždy nabídnuta možnost požádat předem o odškodnění od pachatele, pokud půjde o případy projednávané trestním soudem. Tam, kde není znám postoj oběti, je vždy nezbytné si před rozhodnutím o odškodnění vyžádat její názor.

- b) Dříve než je sníženo nebo zamítnuto odškodnění z důvodů nedostatku prostředků na straně pachatele, měly by být vzaty v úvahu také prostředky, které má k dispozici oběť.
- c) Pokud je pachateli umožněn odklad splatnosti kompenzace, měla by být tato soudem nařízená kompenzace vyplacena oběti přímo z veřejných prostředků tak, aby pachatel dlužil státu. Stát by měl vždy pomáhat při vymáhání kompenzace od pachatele.
- d) V případech násilných trestných činů by měly oběti obdržet kompenzaci z veřejných zdrojů za zranění, emocionální újmu, ztrátu možnosti výdělků a obživy, a to co možná nejdříve po spáchání trestného činu, bez ohledu na to, zda byl či nebyl pachatel identifikován.

Pokud došlo k úmrtí, měla by být vyplacena kompenzace za výdaje spojené s pohřbem a za psychickou újmu nejbližších osob.

7 · Všeobecné podmínky

- a) Informace o těchto právech by měly být široce zveřejňovány v každé zemi.
- b) Měly by být ustanoveny jasné postupy podávání stížností, se kterými by měly být oběti seznámeny, aby jim umožnily se domáhat nápravy.
- c) Všechna práva by se měla rovnocenně vztahovat na všechny oběti trestných činů, a tam, kde je to vhodné, i na nejbližší rodinu, a to bez ohledu na věk, pohlaví, sexuální orientaci, rasu, handicap, povolání, náboženské vyznání či politické postoje dané osoby.
- d) Všichni jednotlivci, kteří přicházejí do styku s oběťmi trestných činů, by měli být vyškoleni tak, aby měli nejnovější informace o následcích spáchání trestného činu a o sekundární viktimizaci. Zvláštní pozornost by při tomto školení měla být věnována užívání jasného, neemotivního jazyka a potřebě vysvětlit obětem právní terminologii a procedury.
- e) Jak veřejným, tak dobrovolným organizacím, angažovaným v této problematice by měly být poskytnuty dostatečné finanční zdroje, které by jim umožnily zhostit se své odpovědnosti.

- f) Všechna výše uvedená práva by se měla rovnocenně vztahovat i na cizí státní příslušníky cestující nebo žijící v Evropě, a to bez ohledu na stav vzájemných ujednání se státy, ze kterých pocházejí.

] Sociální práva obětí trestné činnosti]

] SOCIÁLNÍ PRÁVA OBĚTÍ TRESTNÉ ČINNOSTI]

Deklarace společenských práv obětí byla schválena v Budapešti 1997 a v květnu 1998 předána tehdejšímu generálnímu tajemníkovi Rady Evropy Danielovi Tarschysovi ve Štrasburku na XII. Konferenci Evropského fóra služeb obětem. Dokument obsahuje souhrn doporučených zásad a standardů pro oblast sociální pomoci obětem trestných činů v zemích Evropy.

Stanovení zásad

- 1** Každá lidská bytost požaduje, aby bylo chráněno její soukromí, tělesná i duševní bezpečnost. Uznání těchto základních práv je neodmyslitelné, zejména pro oběti trestné činnosti, které čelí složité životní situaci, kterou si samy nezavinily, nýbrž která je důsledkem jednání jiných osob.
- 2** Demokratické společnosti mají závazek chránit své občany, jehož součástí je i povinnost předcházet trestným činům. Pokud nemůže být trestná činnost zcela eliminována musí společnost přijmout odpovědnost alespoň za zmírnění následků takové kriminality. Vzhledem k situaci obětí trestné činnosti je snaha o její zlepšení více než výraz rodinné, komunitní a nebo celonárodní solidarity. Je to součástí společenské úmluvy.
- 3** Mnohé studie a zkušenosti ukázaly závažnost sekundární viktimizace spočívající v naprostém nepochopení oběti a následků, které na oběti trestný čin zanechal, a to jak ze strany institucí, tak i vlastního okolí. Oběti se cítí izolované, nedostatečně chráněné, ztrácejí víru v pomoc poskytovanou sociálními pracovišti a jinými profesionály. Tato zkušenost s druhotnou viktimizací zesiluje bezprostřední důsledky trestného činu, jelikož prodlužuje a zesiluje trauma oběti. Takové postoje, chování, jednání či naopak zanedbávání může na oběti zanechat pocitu odcizení a vyloučení ze společnosti jako celku.
- 4** Organizace zabývající se službami pro oběti trestné činnosti zjistily, že sankce proti pachatelům a finanční kompenzace, ať již od státu, či ze zvláštních fondů, poskytují obětem trestných činů náhradu pouze částečně. Je zároveň nezbytné přijmout okamžité opatření k podpoře oběti, a to způsobem, z něhož je zřejmé porozumění pro celou řadu problémů, které mohou oběť trestného činu potkat. Tato opatření na podporu by měla být namířena i k nejbližším rodinným příslušníkům.

5 Společnost musí demonstrovat svou odpovědnost za oběti trestných činů. Pokud tomu tak není, prodlužuje se tím individuální bolest a utrpení obětí a dlouhodobě se tak zvyšují nepříznivé a nežádoucí následky, které viktimizace zanechává ve všech oblastech života oběti. Oběti, jimiž se nedostalo pomoci, se mohou v naději, že si tak zajistí ochranu, uchýlovat k sebeobraně či jiným odvetným opatřením.

6 Oběti zločinu, jejich rodiny a jejich blízcí volají především po tom, aby bylo jejich utrpení uznáno. Takové uznání by však nemělo být omezeno na pouhý výkon spravedlnosti. Právě tak, jako pachatelé, i oběti by měly mít možnost využívat účinné programy sociální reintegrace.

7 Ruku v ruce s opatřeními, která se postupně podnikají pro zlepšení postavení oběti v systému trestního práva, je též nezbytné prosazovat sociální práva obětí trestných činů, která jsou zásadní z hlediska pomoci obětem zotavit se z následků trestného činu prostřednictvím navrácení jejich lidské důstojnosti a ochrany jejich soukromí.

PRÁVA OBĚTÍ TRESTNÝCH ČINŮ

1. Společenská náprava

- a) Má-li společnost dosáhnout vhodné nápravy ve prospěch obětí, musí všem obětem naslouchat. Očekávání a potřeby obětí musí být nazírány podle jejich osobních hledisek, jimiž hodnotí zlo, které utrpěly, a jeho důsledky. Násilí může být často prožíváno jakožto negace občanského chování, proto jakákoli zamýšlená pomoc musí napomoci tomu, aby oběť byla uznávána jakožto individualita, čímž může být znovu nabyta osobní důstojnost.
- b) Oběti trestných činů a jejich nejbližší rodina nesmí být diskriminováni na základě věku, pohlaví, sexuální orientace, postižení, vzdělání, rasy, náboženství, povolání, politických názorů nebo povahy její stížnosti.
- c) O oběť se musí začít pečovat co nejdříve po spáchaném trestném činu a musí se s ní zacházet s pozorností, respektem a humanitou.
- d) Úřady odpovědné za nabídku pomoci obětem či příslušné k vyšetřování jejich stížností by měly obětem pomoci v navázání kontaktu s každým, o kom si oběť

přeje, aby byl o její situaci informován. Tyto úřady by rovněž měly zajistit poskytnutí mimořádné pomoci, ať už psychologické, či praktické.

2. Informace

- a) Veřejné služby a další organizace přicházející do kontaktu s oběti trestných činů by měly být schopny poskytnout obětem komplexní informace o jejich právech a o tom, jak těchto práv dosáhnout. Personál takovýchto institucí by měl pracovat způsobem, z něhož by bylo patrné uznání a pochopení psychického napětí a stresu, které prožívají oběti a jejich rodiny, a snaha o asistenci při jakémkoli praktickém problému, který nastane. Aby toho personál dosáhl, měl by být odpovídajícím způsobem proškolen; výcvik by měl být sestaven ve spolupráci se službami pro oběti trestné činnosti.
- b) Rodiny, děti a přátelé obětí by měli být náležitě informováni o problémech a dlouhodobých reakcích oběti na spáchaný trestný čin. Tyto informace by jim měly pomoci lépe zvládnout a pochopit trauma obětí a předejít riziku dalšího napětí v rodině.
- c) Za účelem zajištění okamžité dostupnosti nezbytné pomoci a podpory obětem by měly organizace pro pomoc obětem zavést celostátní linky tísňového volání. Tyto tísňové linky by měly být založeny na modelu, jaký již existuje pro případy zneužívání dětí či násilí na ženách.
- d) Oběti – cizinci nebo přistěhovalci jsou často izolovány od svých přátel a rodiny a nemají tak k dispozici žádnou okamžitou podporu z jejich strany. V takovém případě by měli být nápomocni tlumočníci, kteří rozumí důsledkům viktimizace v daném národním prostředí. Informace pro oběti trestných činů by měly být dostupné v několika jazycích.
- e) Pro děti může být obtížné dosáhnout podpory od rodiny či od profesionálů. Dětem by měly být přímo dostupné služby specialistů a měli by být vyčleněni profesionálové, kteří zabezpečí individuální program pro každé dítě.

3. Přístup ke zdravotnickým službám

- a) Obětem závažných trestných činů by se mělo dostat bezplatné lékařské péče.
- b) Zdravotníci a lékaři by měli podstoupit odpovídající školení, zaměřené na identifikaci a léčbu následků trestného činu.

- c) V souvislosti s péčí o oběti trestných činů by měla být založena spolupráce mezi nemocnicemi (zvláště pak pohotovostí) nebo jinými zdravotnickými organizacemi (profesionály) či poskytovateli sociálních služeb a organizacemi pro pomoc obětem trestné činnosti.
- d) V souvislosti s principem informovaného souhlasu by měla zdravotnická síť poskytnout obětem následující péči nebo informace:
  - pomoc od člena nemocničního personálu (psychiatra, psychologa či sociálního pracovníka) či od pracovníka organizace pro služby obětem, a to ještě během hospitalizace,
  - prohlídku provedenou personálem školeným v péči o oběti trestné činnosti,
  - přesné informace o lékařských vyšetřeních (všeobecná, lékařsko-právní, psychiatrická, atd.) tak, jak jsou prováděna, a dále informace o právních důsledcích těchto lékařských zjištění,
  - právo na odmítnutí prohlídky, s vysvětlením důsledků odmítnutí,
  - právo žádat vyšetření lékařem-mužem či lékařkou-ženou, bez nutnosti podávat vysvětlení takové žádosti,
  - právo na doprovod podle vlastního výběru a právo na odmítnutí přítomnosti jakékoli další osoby kromě lékaře odpovědného za provedení prohlídky,
  - jakékoli dokumenty relevantní z právního hlediska,
  - právo být na požádání náležitě informován zdravotnickým personálem o vlastním fyzickém a psychickém stavu a o navrhované léčbě.

4 Peněžité pomoci

- a) Finanční problémy, kterými oběti trpí v důsledku spáchaného trestného činu tvoří součást sekundární viktimizace, a měla by být brána v potaz jako součást rehabilitace oběti.
- b) Oběti by měly být finančně odškodněny všude tam, kde zločin zavinil úplnou či částečnou ztrátu výdělku.
- c) Obětem domácího násilí, které nemají vlastní příjem, by měl být poskytnut finanční příspěvek, který by nahradil příjem, o který rodina v důsledku domácího násilí přišla.

5 Bezpečí domova

- a) Pro fyzickou i duševní pohodu každého člověka je naprostou nutností mít někde bezpečné místo k životu. Pro oběť trestného činu je to nezbytnou podmínkou pro její zotavení.
- b) Podle typu problémů, kterým oběti čelí:
  - oběti fyzického násilí, které jsou dočasně nebo trvale zneschopněny, by měly mít k dispozici vhodné domácí služby poté, co jsou propuštěny z nemocnice (např. domácí ošetrovatelská péče, výpomoc v domácnosti, péči o děti),
  - po vloupání či po útoku uvnitř domu, by se mělo oběti dostat okamžité ochrany a uklidnění (např. výměna zámků, oprava rozbitých oken, instalace bezpečnostního zařízení),
  - v případech domácího násilí by měla mít oběť přednostní nárok na obydlení rodinného domu (společného bydlení). Minimálně však by mělo být oběti zajištěno náhradní ubytování, v nutných případech i ubytování dočasné,
  - po obzvláště traumatizující viktimizaci (vražda, zhářství) by měla být všem obětem nabídnuta pomoc v podobě zabezpečení domova nebo, pokud je to nutné, zajištění dočasného nebo trvalého přestěhování,
  - oběti obchodování s lidmi, sexuálního zneužívání a nucené prostituce by měly být v zájmu usnadnění ochrany jejich bezpečí přestěhovány do speciálně navržených ubytovacích zařízení. Některé z těchto obětí mohou patřit mezi ilegální přistěhovalce. Pokud tomu tak je, mělo by se s nimi zacházet humánně podle práva příslušné země a v souladu s jejich lidskými právy.

6 Zaměstnání

- a) Viktimizace může narušit život oběti ve vztahu k práci. Každý zaměstnavatel by tak měl vzít v úvahu případnou viktimizaci, kterou zaměstnanec (nebo jiný v podobném pracovním vztahu) utrpěl. Nehody nebo napadení na pracovišti zavazují zaměstnavatele k přijetí opatření na podporu oběti.

- b) Ve všech případech, kdy dochází k viktimizaci, by měly zaměstnavatelé urychleně odhadnout potřeby oběti, nabídnout zvláštní dovolenou a doporučit jej do poraden pro oběti trestných činů.
K dispozici musí být rovněž i nezávislá podpora, která obětem nabízí okamžitou pomoc, informace a psychologickou podporu.

Každý zaměstnavatel by si měl být plně vědom následků, které má trestný čin na oběť, a měl by určit strategii reakce na trestný čin, jejíž částí bude i školení řídicích pracovníků týkajícího se problematiky obětí.

- c) Personál a/nebo zákazníci v určitých odvětvích, především v průmyslu, bankovníctví, dopravě a obchodu, jsou vystaveni specifickým rizikům. Společnosti činné v těchto odvětvích by měly uvědomit své zaměstnance o možných rizicích a o způsobech jejich minimalizace. Měly by také zajistit dozor nad přístupem do budov, aniž by nadměrně znepokojovaly veřejnost či narušovaly soukromí.
- e) Zaměstnavatelé by měli přesunout své pracovníky v rámci organizace tam, kde viktimizace způsobila fyzické či psychické postižení oběti, a tento přesun se jeví ve vztahu k oběti účelný.

7 · Vzdělání

- a) Škola je důležitým prostředím, v němž dochází k socializaci dětí. Měla by jim dát pocit bezpečí a důvěry a měla by být místem, kde se dětem naslouchá, obzvláště mají-li problémy vyplývající ze spáchaného trestného činu.
- b) Ti, kteří pracují ve školství, by měli být vyškoleni tak, aby rozpoznali vznikající násilí a mohli obětem takového násilí případně nabídnout speciální odborné služby.
- c) Ve vzdělávacích institucích by měly být případným dětským obětem k dispozici vhodné odborné služby, zejména v případech, kdy k trestnému činu došlo ve škole, blízko školy či na cestě do nebo ze školy.
- d) Školy by měly zavést specifická opatření k zabránění násilných jednání včetně vydírání, vyhrožování a zastrasování, a to ve spolupráci s policií a justičními orgány.
- e) Za účelem předcházení viktimizace obětí (dětí a mladých lidí) a efektivnějšímu řešení jejich následků by ve školách měly být distribuovány vhodné informační

materiály pro děti a mladé lidi. Pokud je to vhodné, měly by školy v tomto směru spolupracovat s organizacemi pro pomoc obětem trestné činnosti.

8 · Odškodnění

- a) Odškodnění je založeno na principu finanční platby za dočasné či trvalé ztráty nebo zranění. Takto pojatý výpočet však nebere vždy v úvahu komplexnost potřeb obětí.
- b) Ačkoliv je finanční odškodnění často jediným zadostiučiněním oběti, které právní řád nabízí, peníze samotné mohou jen výjimečně nabídnout konečné řešení problémů, utrpení a strachu oběti způsobené trestným činem. Systém odškodnění by proto měl brát v úvahu sociální a psychické potřeby obětí a jejich rodin a poskytovat pomoc při zvládnutí mnoha administrativních a právních postupů, kterými musí oběti projít.
- c) Peněžitá částka poskytnutá jako kompenzace za škodu způsobenou trestným činem, by neměla být brána v úvahu při hodnocení oprávněnosti k udělení sociálních dávek.

Mimořádné příspěvky (nikoliv půjčky) by měly být dostupné obětem závislým na státní podpoře, aby si mohly pořídit základní vybavení domácnosti, které bylo v důsledku trestného činu ukradeno, poškozeno nebo zničeno.

Odškodnění by nemělo být redukováno či odepřeno na základě toho, že oběť byla v minulosti odsouzena za trestný čin, který nesouvisí s činem, jehož se stala obětí.

Mezi státy je třeba zavést reciproční dohody, aby bylo možné požadovat odškodnění i při cestách do zahraničí.

- d) Politika, která skutečně bere v úvahu viktimizaci obětí, by měla, vedle poskytovaného odškodnění, uvážit i otázku podpory obětí. Takový přístup je zásadním vyjádřením společenského zájmu o oběti a je jediným způsobem, jakým může být obnovena společenská solidarita poté, co došlo k aktům násilí.

9 Služby podpory obětím

- a) Systém bezplatných služeb obětem trestných činů, vykonávaných dobrovolníky a profesionály, jehož využití by mělo být považováno za základní právo oběti, a jako takový by měl být podporován vládou každé země v Evropě.
- b) Takovéto služby pro oběti musí být schopny:
- chápat běžné problémy, kterým oběti v důsledku trestného činu čelí (izolace, duševní útrapy, nedostatek právnických znalostí),
  - informovat oběti o jejich právech (právní systém, postupy při odškodňování oběti),
  - poskytovat psychologickou, citovou a praktickou podporu v průběhu vyšetřování a trestního řízení,
  - tam, kde je to třeba, nabídnout oběti speciální služby (právní, sociální, lékařské či psychologické služby, pojišťovny)

10 Ochrana soukromí obětí

- a) Oběť, její rodina a přátelé, musí být chráněni před jakýmkoli obtěžováním a nežádoucím vnikáním do jejich soukromí; tato ochrana je zvláště důležitá bezprostředně po spáchání trestného činu, kdy každý postižený může být ještě ve stavu šoku.

V případě vydání informace v souvislosti s trestným činem, která je nepřesná, mylná nebo k obětem či jejich blízkým nešetrná, může tato zhoršit situaci těchto osob, jak z hlediska jejich psychického stavu, tak i fyzické bezpečnosti.

Některé oběti mohou také vyhledat pozornost médií, prostřednictvím nichž se se svými zkušenostmi podělí s veřejností. Avšak oběti by si vždy měly být vědomi potenciálního rizika, kterému čelí, pokud se obrátí na média. Jsou jím zejména narušení soukromí a ztráta anonymity. Existuje zde rovněž i potenciální riziko odvety vůči oběti, jejíž identita byla takto odhalena. Kromě toho vždy hrozí nebezpečí zjednodušení situace vedoucí ke stereotypizaci oběti nebo napodobování trestného činu jako výsledek jeho publicity.

- b) Oběti, jejich rodiny a přátelé musí být ochráněni před fyzickým nebo psychickým nátlakem vyvíjeným médii za účelem získání informací nebo fotografií. Média by neměla zveřejňovat totožnost obětí, obzvláště, je-li oběť usmrcena či

těžce zraněna, dříve, než-li jsou o této skutečnosti osobně informováni sami rodinní příslušníci a přátelé prostřednictvím zástupce policejního či jiného orgánu. Některé oběti nebo pozůstalí po oběti si mohou také přát hovořit do médií. Pokud si to však nepřejí, ani jména obětí ani další detaily, které by mohly být použity k jejich identifikaci by neměla být zveřejněna v tisku ani médiích.

Novináři by neměli psát o detailech násilí, které oběť utrpěla, a to ani v případech, které byly diskutovány veřejně, aniž by si nejprve fakta prověřili se samotnými oběťmi, či alespoň označili zdroj svých informací.

Zpravodajství hromadných sdělovacích prostředků o průběhu soudních přelíččení by měla podávat argumenty vyváženě a nestranně, a neměla by klást nepřiměřený důraz na tvrzení některé ze zúčastněných stran.

V případech, kdy byla publikována mylná a nepřesná informace ohledně trestného činu a jeho následků, by měly mít oběti trestného činu právo opravy takové informace, a to ve vztahu k jakékoli oblasti, která se jich osobně dotýká.

Časopisy a televizní programy, pojednávající o kriminalitě a trestných činech, tedy i o těch, které se staly v minulosti, by měly získat předchozí souhlas obětí nebo jejich rodin, kterých se programy a články týkají.

- c) Soukromé i veřejné instituce, které přicházejí do kontaktu s oběťmi, musí zajistit poskytování veškerých svých služeb a vedení svých záznamů ve vztahu k obětem zcela důvěrně.

Odpovědní pracovníci policejních stanic a nemocnic si musí být vědomi možného ohrožení anonymity a soukromí obětí ze strany médií a měli by tak dostatečně zajistit vchody a východy svých budov před takovou intervencí.

Přístup novinářů a fotografů do neveřejných prostor v nemocnicích by měl podléhat specifickému souhlasu lékařských autorit a dotčené oběti (obětí).

Policie, nemocnice a soudy by měly jmenovat své tiskové mluvčí, kteří by zabezpečovali vztahy s médii.

- d) Hromadné sdělovací prostředky by se měly při zacházení s informacemi týkajícími se jednotlivých trestných činů a jejich obětí řídit pravidly, vypracované médii, veřejnými institucemi a organizacemi, které slouží obětem.

Tisk hraje velmi důležitou roli ve veřejném vzdělávání, a měl by být podněcován k využívání této pozice za účelem pomoci při prevenci sekundární viktimizace.

Tisk by měl zavést pozitivní vztahy s organizacemi podporujícími oběti, aby jim umožnil lépe uspokojit zájmy obětí. Měly by být zavedeny programy pro novináře zaměřené na zvýšení povědomí o dané problematice.

Organizace pro pomoc obětem by měly mít své zástupce u úřadů, které projednávají stížnosti na tisk, a všude kde to je možné požadovat změny v právních předpisech v tom směru, aby byla zabezpečena anonymita a soukromí obětí.

Práva obětí na standardní pomoc

PRÁVA OBĚTÍ NA STANDARDNÍ POMOC

Průvodní principy

Oběti trestných činů by měly mít základní právo na systém bezplatné pomoci a služeb, poskytovaný vyškolenými dobrovolníky či profesionály.

Evropské fórum pro pomoc obětem se zavazuje zajistit služby a pomoc splňující tyto požadavky:

- porozumět nejčastějším problémům, kterým čelí oběti;
- informovat oběti o jejich právech;
- zajistit psychologickou, emocionální a praktickou pomoc během vyšetřování a trestního řízení;
- předání oběti specialistům, jestliže se to jeví nezbytným.

Fórum má za to, že tyto principy by měly být prosazovány vládami všech evropských zemí.

Práva obětí

Oběť trestného činu má právo na :

- rovnoprávný přístup k pomoci a službám;
- pomoc poskytovanou vybraným a vyškoleným personálem;
- poskytování bezplatných služeb;
- poskytování služeb na principu utajení;
- samostatnost při rozhodování;
- nezávislost poskytovaných služeb.

Evropské fórum byla zřízeno za účelem:

- podpory rozvoje efektivních služeb pro oběti trestných činů v Evropě;
- podpory spravedlivé a rovnoprávné kompenzace všech obětí trestných činů v Evropě bez ohledu na národnost obětí;
- podpory práva obětí trestných činů v Evropě spolupodílet se na trestním řízení a spolupracovat s kompetentními orgány.

Tento dokument Evropského fóra je již třetí v řadě publikací zabývajících se otázkami práv obětí trestných činů.

V roce 1996 Evropské fórum publikovalo " Práva obětí v trestním řízení ", nastiňující základní principy a práva obětí , která se mají dostat oběti v průběhu trestního řízení.

V roce 1998 Evropské Fórum publikovalo prohlášení " Sociální práva obětí trestných činů ", které uznává, že viktimizace může ovlivnit všechny aspekty života člověka a uvádí základní principy a práva, se kterými může oběť disponovat pokud se týče zdravotní péče, bezpečnosti domova, zaměstnanosti, soukromí, příjmů, vzdělání, odškodnění a poskytování pomoci.

Toto poslední prohlášení Práva oběti na standardní služby stanovuje minimální standardy, které mají být na základě přesvědčení Evropského fóra aplikovány ve všech organizacích poskytujících pomoc obětem trestných činů. Členové Evropského fóra se zavazují, že tyto standardy budou aplikovat při poskytování pomoci obětem trestných činů.

】 ZÁKLADNÍ PRINCIPY 】

- a) Hnutí na pomoc obětem podporuje oběti trestných činů v Evropě již více než 20 let. Mnoho členů Evropského fóra má již více než desetileté zkušenosti s prací s oběťmi, někteří již dokonce více než patnáct. Střední odhad počtu obětí, které byly v kontaktu s organizacemi na podporu obětí v Evropě během jednoho roku, je 1 200 000. Základním cílem Evropského fóra je dosáhnout rozvoje efektivní pomoci obětem trestných činů v celé Evropě.

Jakkoliv se mohou zdát čísla o počtu obětí, kterým byla poskytnuta pomoc, působivá, Evropské fórum se nespokojí s posuzováním účinnosti pouze ve smyslu kvantity pomoci: stejný význam je přisuzován kvalitě pomoci.
- b) Trestný čin je běžně chápán ve spojitosti s popisem událostí, které jsou uvedeny v policejních spisech. Nejviditelnějšími důsledky je rozsah ztrát či škod, které byly způsobeny na majetku a fyzická zranění, která jsou důsledkem násilného trestného činu. Méně často se ale připouští existence obtíží a nepřiměřené časové investice, které musí být vynaloženy na získání odškodnění a nahrazení poškozených statků.

- c) Pro mnoho obětí jsou však praktické důsledky mnohem menšího významu než neočekávané emocionální následky kriminálního činu. Existuje všeobecný konsensus uznávající, že trestný čin působí více útrap než podobná ztráta či zranění ústící z jiné příčiny.

Je mnohem těžší vyrovnat se s fyzickým zraněním způsobeným úmyslně než se zraněním způsobeným nehodou, a stejně tak ztráta na majetku způsobená krádeží má širší dopad než případy, kdy byl majetek pouze ztracen. Obecným znakem trestného činu je skutečnost, že je spáchán vědomě lidskou bytostí a bez ohledu na příčiny - chamtivost, chudoba, bujarost, nenávisť, drogy či alkohol - jsou jeho důsledky chápány většinou obětí a jejich rodinami jako osobní akty agrese namířené přímo proti nim.
- d) Je nezbytné si uvědomit, že dochází ke vzniku i jiných ztrát než jsou zjevné následky trestného činu samotného: ztráta důvěry v ostatní lidské bytosti, ztráta víry ve vlastní schopnost ochránit sebe a svůj majetek a ztráta důvěry v pevný a jasný řád.
- e) Sdružení na pomoc obětem si kladou za cíl pomáhat obětem trestných činů při překonávání psychologických, emocionálních, sociálních a praktických ztrát, a to prostřednictvím poskytnutí emocionální a praktické podpory a pomoci.
- f) Násilné trestné činy a zločiny proti majetku způsobují úzkosti a útrapy. Jestliže jsou oběti opomíjeny, tyto účinky mohou být ještě zhoršeny a prodlouženy. Pocit odcizení a strach jsou přirozenými následky trestného činu, ale je možné jim předejít. Zkušenosti dokazují, že oběti spíše překonají emoční důsledky trestného činu a vzpamatují se s z něj, jestliže je jim včas poskytnuta možnost anonymně a otevřeně promluvit si o svých reakcích s lidmi, kteří byli vyškoleni k poskytování tohoto druhu podpory. Ku prospěchu je jim také získání přesných informací o jejich právech, povinnostech a další možné pomoci, která pro ně připadá v úvahu.

Členové Fóra mají za to, že všechny evropské země by měly rozvinout odpovídající služby a měly by zajistit, aby všechny oběti trestných činů věděly o existenci těchto služeb a o tom, jakým způsobem je možno jejich poskytovatele kontaktovat.
- g) Organizace, které jsou členy Evropského Fóra, si kladou za cíl dosáhnout vysoké úrovně poskytovaných služeb založených na respektu, porozumění a vnímavosti ke zkušenosti a potřebám obětí trestného činu.

PRÁVA OBĚTI NA ÚROVEŇ POMOCI

1. Rovný přístup

Členové Fóra se zavazují:

- poskytovat pomoc obětem trestných činů;
- poskytovat informace a rady veřejnosti, zvláště pak obětem trestných činů, o široké paletě nabízených služeb a pomoci;
- zajistit, aby žádná oběť nebyla diskriminována, ať přímo či nepřímo, při poskytování pomoci obětem, z důvodu věku, pohlaví, sexuální orientace, handicapu, vzdělanosti, rasy, náboženského přesvědčení, zaměstnání či politického názoru.

2. Výběr a školení

Členové Fóra se zavazují:

- postupovat podle přesných a jasných procedurálních pravidel při výběru a najímání placeného a dobrovolnického personálu;
- zajistit pro veškerý personál poskytující přímou pomoc obětem trestných činů přiměřené školení a podporu.

3. Bezplatné služby

Členové Fóra se zavazují zajistit poskytování bezplatné pomoci.

4. Diskrétnost a důvěrnost

Členové Fóra se zavazují:

- držet v tajnosti informace poskytnuté oběti a informace o oběti; dále neprozradit jakékoliv třetí osobě informace poskytnuté oběti či informace vztahující se k osobě oběti mimo případů, kdy:
  - oběť k tomu dala souhlas
  - existuje právní požadavek tak učinit

- existují mimořádné morální důvody tak učinit
- postupovat podle přesných procedurálních pravidel při řešení takových situací;
- postupovat podle přesných procedurálních pravidel při vyřizování stížností veřejnosti na domnělá porušení práva či jiných stížností.

5. Autonomie

Členové Fóra se zavazují:

- respektovat právo každé oběti učinit svoje vlastní rozhodnutí a aktivně se účastnit procesu zotavování;
- respektovat právo každé oběti zadržet jakoukoliv informaci, kterou si nepřeje poskytnout;
- vnímavě a poctivě poskytnout oběti informace o možnostech, které se jí naskýtají;
- aktivně povzbuzovat oběť k překonání problémů a znovunabytí její nezávislosti a svobodného rozhodování.

6. Nezávislost

Členové Fóra se zavazují:

- poskytovat nezávislou pomoc za úzké spolupráce s ostatními příslušnými organizacemi;
- seznamovat veřejnost, zvláště pak oběti, s nezávislým charakterem poskytovaných služeb.

Prohlášení o postavení oběti v procesu mediace

PROHLÁŠENÍ O POSTAVENÍ OBĚTI V PROCESU MEDIACE

Evropské Fórum Služeb Obětem

Přeložila: Mgr. Alice Bezoušková

Hlavní principy:

- Mediace předpokládá zapojení oběti, proto je nezbytné, aby byly její zájmy plně zohledněny.
- Proces mediace může být započat jen v případě svobodného a informovaného souhlasu obou stran, přičemž každá ze stran má možnost vzít svůj souhlas zpět, a to kdykoli v průběhu mediace.
- Mediace oběť / pachatel v trestních případech je odlišná od mediace v jiných oblastech života – mediace předpokládá, že pachatel na sebe bere zodpovědnost za spáchaný čin a je si vědom nepříznivého dopadu trestného činu na oběť.
- Je nezbytné, aby mediátor a ostatní profesionálové zapojeni do procesu mediace absolvovali výcvik o problematice obětí trestných činů ve vztahu k mediaci.

Práva oběti:

Oběti mají právo na:

- uznání statusu oběti a ochranu.
- informace o procesu a potencionálním výsledku a informace o průběhu dohledu nad realizací dohody dosažené v rámci mediace.
- informace o místě, kde mohou získat nezávislou radu a podporu.
- dostatečný čas na zvážení rozhodnutí a případnou nezávislou radu.
- rovnoprávný přístup k právní radě před, během i po mediaci; právní rada by měla být poskytnuta zdarma.
- rozhodnutí, zda se s pachatelem chtějí setkat nebo zda chtějí vstoupit do procesu mediace vedeného mediátorem.

Evropské fórum na pomoc obětem trestných činů

Evropské fórum bylo zřízeno, aby:

- Prosazovalo rozvoj efektivních služeb obětem v Evropě.
- Prosazovalo spravedlivou kompenzaci pro všechny oběti trestných činů v Evropě bez ohledu na národnost oběti.
- Prosazovalo práva obětí trestných činů v Evropě ve vztahu k procesu trestního řízení a kontaktu s jinými institucemi.

Evropské fórum uznává, že při současném významném růstu praxe restorativní justice, se mnoho obětí setkává s pachatelem. Cílem tohoto prohlášení je zdůraznit potřebu chránit zájmy oběti.

Expertíza Evropského fóra služeb obětem vychází z letitých zkušeností z kontaktu s oběťmi trestných činů. Účelem tohoto dokumentu není předkládat opatření dobré praxe mediace, která jsou zadokumentována jinde, ale upozornit na hledisko oběti, které dle našeho názoru nebylo ještě dostatečně pojednáno. V souvislosti s mediací vyvstává mnoho otázek a tento dokument není vyčerpávajícím přehledem všech aspektů, které je třeba respektovat u jednotlivých případů. Při zpracovávání tohoto dokumentu EFVS respektovalo existující dokumenty, které se vztahují k lidským právům a k právům pachatele, dále návrh Deklarace OSN o základních principech programů restorativní justice a Doporučení Rady Evropy (99) 19 k mediaci v trestních věcech.

Uznává důležitost práce odborníků v programech restorativní justice a pracovníků s pachateli.

PRINCIPY TVORBY DOPORUČENÍ K POSTAVENÍ OBĚTI V MEDIAČNÍM PROCESU

Termín „mediace“ je v tomto dokumentu použit k popsání procesu kontaktu oběti a pachatele buď přímo nebo prostřednictvím mediátora. Mediace je považována za součást restorativní justice. Avšak stávající dokumenty upravující mediaci zřídka upozorňují na prioritu mediace, která by měla spočívat v uzdravení oběti. Všechny programy směřující k přímé podpoře oběti mohou být označeny za elementární základ restorativní justice.

EFVS jako orgán zastupující národní organizace na pomoc obětem v Evropě podporuje princip restorativní justice a usiluje o to, aby práce organizací na pomoc obětem byla uznána za důležitý prvek v práci s oběťmi.

Tento dokument se zaměřuje na mediaci v trestních věcech. Proces mediace vyžaduje přímé zapojení oběti, proto je důležité, aby bylo zajištěno maximální respektování jejich zájmů. Byli bychom rádi, aby naše zkušenosti a znalosti přispěly k rozvoji jak strategie tak i praxe v této oblasti.

Mediace v trestních případech byla popsána jako proces, ve kterém komunikují oběť a pachatel za pomoci nestranné třetí osoby buď přímo tváří v tvář nebo nepřímo prostřednictvím mediátora; mediace obětem umožňuje vyjádřit své potřeby a pocity a pachateli umožňuje přijmout zodpovědnost a podle toho jednat. Toto je pro nás výchozím bodem, dále budeme pozorovat případy obětí trestných činů, které prošly mediací.

Mediace oběť / pachatel v trestních případech je odlišná od mediace v jiných případech. Jedním z významných rozdílů je, že spácháním trestného činu pachatel porušil nejen práva oběti, ale také právní řád, který má za cíl chránit společnost. Proto musí mediační proces obsahovat přijetí zodpovědnosti pachatelem a uznání nepříznivého dopadu trestného činu na oběť. Důležitost veřejné zodpovědnosti nemůže být ignorována. Oběť má právo na respekt společnosti a ochranu svého postavení.

POTENCIÁLNÍ DOPAD MEDIAČNÍHO PROCESU

Jsme si vědomi toho, že mediace je velmi vlivný proces, který v sobě má potenciál být k užítku všem zúčastněným stranám. Má v sobě však také potenciál uškodit, zvláště v programech, ve kterých není mediátor dostatečně proškolen. Většina existující literatury je zaměřena spíše na potenciál zisku než rizik. Potenciálním ziskem je uzdrava oběti a znovuzískání autonomie a důstojnosti. Svou účastí a zapojením se oběť může vyhnout pocitu odcizení, který je v tradičním systému justice velmi častý. Při setkání s pachatelem má oběť příležitost získat informace, ke kterým by se jinak nedostala, v souvislosti s čímž mohou žádat o odškodnění. Mnoho obětí ocení příležitost komunikovat své zkušenosti s trestným činem a svou negativní zkušenost konstruktivně uzavřít. K úzdavě oběti a znovuzískání její autonomie může také napomoci práce s pachatelem zaměřená na eliminaci budoucích deliktů.

Potencionálním rizikem je sekundární viktimizace, ke které může dojít před, během nebo po mediaci. Je třeba podotknout, že současné mediační programy nebyly iniciovány oběťmi ani organizacemi, které poskytují služby obětem trestných činů. Oběti mají po trestném činu mnoho potřeb, ale touha setkat se s pachatelem je zřídka jejich prioritou. Pozvání k setkání s pachatelem je silná intervence, která by mohla vést k nechtěnému uvalení zodpovědnosti na oběť. Oběti, které toto pozvání nepřijmou by mohli mít neadekvátní pocit viny a strachu z toho, jak to dopadne. Naopak souhlas s mediací může vyvolat očekávání, která pokud nebudou splněna, přivodí oběti zklamání. Z těchto důvodů by mělo být rozhodnutí o vhodnosti mediace učiněno s ohledem na zájmy oběti.

V každém případě, u kterého se zvažuje mediace, je nutné zvážit potenciální zisky i rizika. Existuje mnoho proměnných, které je třeba vzít v úvahu: Načasování nabídky mediace a zvolení vhodné fáze údravy, ve které se oběť nachází, budou mít významný dopad na reakci oběti a případné rozhodnutí mediace se zúčastnit. Mediace jakožto proces odklonu je proto vhodnější v případech méně závažných a majetkových trestných činů než v případech závažných násilných trestných činů. Případy nejzávažnějších trestných činů pravděpodobně skončí odsouzením pachatele k trestu odnětí svobody, mediace zde může být na místě například pro stanovení ochrany oběti po propuštění pachatele. V těchto případech je mediace vhodnější po odnětí svobody pachatele. V případech, které řeší soud, může mít mediace své místo v průběhu trestního řízení.

Průběh mediace je také ovlivněn předchozím vztahem oběti a pachatele. V případech, kdy byli oběť a pachatel v blízkém vztahu, je třeba věnovat zvláštní pozornost adekvátní přípravě obou stran. Zvláštní opatření musí být přijata v případech, kdy má trestný čin dopad na širší okolí, např. pracoviště, školu, rodinu, sousedství. Mediátoři, kteří řeší takovéto případy, by měli projít specializačním kurzem.

Proces je také ovlivněn osobními vlastnostmi oběti včetně dřívější zkušenosti s trestným činem, svou roli zde hrají i ostatní faktory, které ovlivňují jejich osobní pohodu a úspěch a také mechanismy zvládnutí krizí v minulosti. Dostupnost podpory a blízkého vztahu mají také vliv. Je pravděpodobné, že žádné z těchto faktorů nejsou známy před poskytnutím nabídky mediace.

Mediace oběť / pachatel je založena na společných potřebách a hodnotách. Nerovnosti (bohatství, věk, rasa) mezi pachatelem a obětí by měly být brány na zřetel. Práce s těmito nerovnostmi by měla být součástí výcviku mediátorů. Cílem všech případů by měla být maximalizace všech potenciálních zisků pro obě strany a minimalizace rizik, obzvláště těch, které hrozí oběti.

PROBLEMATICKÉ BODY V OFICIÁLNÍCH DOKUMENTECH Z HLEDISKA OBĚTI

Definice svobodného a informovaného souhlasu

Podle návrhu Deklarace OSN o základních principech programů restorativní justice, by se k mediaci mělo přistoupit pouze za podmínek dobrovolného souhlasu obou stran. Obě strany by měly mít právo svůj souhlas stáhnout kdykoli v průběhu mediace.

Pouhá příležitost odmítnout účast v procesu mediace podle našeho názoru dostatečně nenaplnuje podmínky pro svobodný souhlas. Strategie informovaného souhlasu by měla být doplněna o podmínku, že nabídka mediace bude učiněna vyškoleným pracovníkem, který pozná potenciální nepříznivý dopad nabídky na oběť trestného činu.

Obětem by měla být vždy poskytnuta nejen kompletní informace o mediačním procesu a případných výsledcích, ale i informace o místech, kde mohou získat nezávislou podporu a radu. Měl by být vypracován postup odkazování obětí na ostatní pomáhající organizace, kde se jim kdykoli dostane potřebné pomoci.

Podle našeho názoru nemůže být souhlas zbaven tlaku, pokud jsou následky pro pachatele výrazně horší v případě, že oběť odmítne svou účast na mediaci. V případech, kdy je zvažován odklon od trestního řízení, by měl být dostupný i jiný alternativní trest – např. veřejně prospěšné práce. V případech, kdy je mediace nařízena soudem, by mělo být jasné, že snížení trestu na základě úspěšné mediace bude možné i v případě, kdy oběť odmítla svou účast na mediaci, ale pachatel byl motivován.

Je důležité, aby oběť měla vždy dostatek času na zvážení svého rozhodnutí a na případnou nezávislou konzultaci. Navrhujeme, aby obětem byla dána lhůta alespoň tří měsíců.

Podpora a zastupování

Doporučení Rady Evropy stanoví, že obě strany by měly mít nárok na právní pomoc. V Deklaraci OSN je právo na právní radu omezeno na fázi před a po restorativním procesu. Podle našeho názoru by oběti měly mít nárok na pomoc a potřebnou podporu před, během i po procesu. Obrátit se mohou na organizaci poskytující služby obětem. Máme obavu z vysoké míry právního zastupování v procesu, protože to nemusí prospívat dobré komunikaci mezi oběma stranami. Mediace je z pochopitelných důvodů neformální povahy. Oběti však mohou právní podporu čerpat před rozhodnutím účasti na mediaci a i po mediaci samotné. Právní pomoc by měla být bezplatná a dostupná všem obětem trestných činů.

Ve všech případech by oběť měla být seznámena s možností obrátit se na nezávislou službu pro oběti trestných činů a případně by měl být předán kontakt.

Výcvik a příprava

Podle návrhu Deklarace OSN by facilitátoři měli před převzetím mediačních povinností absolvovat povinný výcvik a projít praxí. Výcvik by měl být zaměřen na posílení dovedností v řešení konfliktů s ohledem na potřeby oběti a pachatele a poskytnutí základních znalostí o systému justice a důkladné seznámení s obsahem restorativního programu, ve kterém bude mediátor pracovat.

Toto stanovisko podporujeme, zároveň však považujeme za důležité, aby výcvik o obětech byl lektorován nezávislými experty, kteří mají zkušenost z práce s oběti trestných činů a zároveň nemají postranní úmysly na výsledku mediace. Organizace poskytující služby obětem trestných činů jsou dobrým zdrojem lektorů a expertů.

Jak jsme uvedli výše, mediátorům, kteří budou pracovat s případy, kdy byla oběť s pachatelem v blízkém vztahu, by měl být poskytnut specializační kurz.

Diskrétnost

Všechny mezinárodní dokumenty vyžadují, aby proces mediace byl diskrétní a aby nebyl zveřejňován ani po jeho skončení, s výjimkou případů, kdy k tomu dají obě strany souhlas. Ve výše uvedených dokumentech však není uvedeno vysvětlení, proč je vyžadována tak vysoká míra diskrétnosti, obzvláště pak v případech, kdy je ve hře zájem veřejnosti. Jsme přesvědčeni, že oběť a pachatel by měli být svobodní v diskutování procesu se svými přáteli a příbuznými. Neměli by se cítit izolováni tím, že by se nemohli svěřit s tak významnou zkušeností. Souhlasíme s tím, že by nebylo vhodné, aby informace byla během procesu zveřejněna. Míra důvěrnosti může tedy být mezi oběma stranami a mediátorem rozdílná. Pokud v průběhu mediace vystanou nějaké obzvláště citlivé záležitosti, o míře důvěrnosti v těchto záležitostech mohou obě strany vyjednávat.

Přiznání viny pachatele

Podle Doporučení Rady Evropy je dostatečné, když pachatel přizná alespoň nějakou vinu za to, co se stalo. Doporučení dále klade důraz na to, aby v případě, že se po mediaci případ vrátí orgánům činným v trestním řízení, nebyla účast na mediaci použita proti obžalovanému. Dokument dále uvádí, že přijetí skutečnosti nebo dokonce přiznání viny obviněného v průběhu mediace by nemělo být použito jako důkaz v následném trestním řízení ve stejném případě.

My dáváme přednost jinému přístupu. Jak je uvedeno výše, podstatou mediace je, že umožní oběti vyjádřit své potřeby a pocity a pachatel přijme zodpovědnost a jedná podle toho. Vycházejíce z tohoto přesvědčení, není logické vyloučit tento důkaz z předložení v trestním řízení. Obětem není možné zakázat předložení důkazu o přiznání pachatele, pokud to považují za správné. Zrovna tak by oběť mohla být požádána, aby předložila tyto důkazy, protože diskrétnost v mediačním procesu není chráněna zákonem.

Jiné otázky, které mohou podléhat prozrazení

Mezi ostatní aspekty, které nemohou být chráněny diskrétností patří další páčání trestné činnosti, např. hrozba dalšího násilí, která vyjde najevo během mediace. Proto je diskutabilní, zda je vhodné faktor chování pachatele během mediace vyloučit a při rozhodování o výši trestu na něj nebrat zřetel.

Podle návrhu Deklarace OSN o základních principech neúspěch v plnění dohody dosažené v mediaci by neměl být použit jako ospravedlnění vyššího trestu. Uznáváme,

že tento návrh je v mnoha případech platný, avšak cítíme, že úmyslné porušení mediační dohody může vést k reviktimizaci oběti a může vést k dalším okolnostem, které by měli být brány v úvahu při rozhodování o výši trestu.

OTÁZKY, KTERÉ NEJSOU ZAHRNUTY V MEZINÁRODNÍCH PROTOKOLECH

Nepřímá mediace

Stejně tak jako mají oběti možnost mediaci tváří v tvář přijmout nebo odmítnout, obětem, které se nechťejí s pachatelem setkat, by měly mít jasnou příležitost rozhodnout se pro mediaci prostřednictvím mediátora.

Příprava na přímou mediaci

Jakmile se oběť rozhodne přijmout pozvání k setkání s pachatelem, musí být ponechána přiměřeně dlouhá doba na přípravu před setkáním. Mělo by být přijato takové opatření, které by oběti zajistilo plnou informovanost o plánovaném průběhu, kde by oběť mohla získat odpovědi na své dotazy a kam by mohla svěřit své obavy. Oběť by měla mít možnost přijít na více než jedno setkání, aby měla dostatek času reflektovat informace, které dostala.

Dohled nad dohodou

Oběti, které absolvovaly mediaci by měli být průběžně informovány o tom, jak pachatel plní dohodu. Měly by dostat komplexní a jasnou informaci o tom, jak je zajištěn dohled nad plněním dohody ze strany pachatele. Obzvláště by měly vědět, jak bude naloženo s případným porušením dohody a jaké budou následky takového porušení.

Monitorování a hodnocení mediačních programů

Při monitorování všech mediačních programů by mělo být oběti věnováno alespoň tolik pozornosti kolik je věnováno pachatelům. Měly by být sledovány údaje o věku, pohlaví, rase a ostatních charakteristikách oběti, dále by měla být vedena evidence o všech významných rozdílech mezi pachatelem a obětí, např. velmi mladá oběť a starší pachatel. Monitorování by mělo být postaveno tak, aby poskytlo informace neúspěšnějších případech v mediaci a o tom, jaké případy vyžadují větší přípravu a podporu před začátkem.

Všechny programy zaměřené na monitorování úspěšnosti by měly zjišťovat i úroveň spokojenosti těch obětí, které se rozhodly do mediace nevstoupit.

Role služeb obětem

Organizace poskytující služby obětem trestných činů společně s ostatními organizacemi usilují o maximalizaci zisku z mediace a minimalizaci rizik. Svou expertízou založenou na znalostech i zkušenostech mohou přispět k rozvoji strategie i praxe v mediaci. Organizace na pomoc obětem mohou přispět:

- konzultacemi v průběhu tvorby vládních strategií v postoji k mediaci;
- monitorováním nebo řízením programů, jejich zdokonalováním a navrhováním nových programů;
- svou účastí na školení profesionálních a dobrovolných mediátorů a dalších pracovníků, kteří jsou v přímém kontaktu s oběti;
- zajištěním povědomí pracovníků všech mediačních programů o existenci služeb organizací na pomoc obětem;
- svou dostupností a otevřeností obětem před mediací, v jejím průběhu i po ní včetně podpory při rozhodování, zda se mediace zúčastnit či nikoli.

V některých soudnictvích může být vhodné, aby organizace na pomoc obětem byli těmi, kdo oběť osloví jako první. V soudnictvích, kde tento přístup není vhodný, by měli zvyšovat povědomí o programech.

Role organizací na pomoc obětem by měla být v mediaci uznávaná a patřičně podporovaná.

Evropské fórum služeb obětem
květen 2004

] Rámcové rozhodnutí Rady Evropské unie]

] RÁMCOVÉ ROZHODNUTÍ RADY ZE DNE 15. BŘEZNA 2001 O POSTAVENÍ OBĚTÍ V TRESTNÍM ŘÍZENÍ] (2001/220/JHA)

RÁMCOVÉ ROZHODNUTÍ RADY EVROPSKÉ UNIE

RADA EU,
s ohledem na Smlouvu o Evropské unii a zejména pak na její článek 31 a článek 34(2)(b),
s ohledem na iniciativu Portugalské republiky ⁽¹⁾,
s ohledem na stanovisko Evropského parlamentu ⁽²⁾,

Vzhledem k tomu, že:

- 1** V souladu s Akčním plánem Rady a Komise, sledujícím nejlepší způsob naplňování ustanovení Amsterodamské smlouvy v oblasti svobody, bezpečnosti a justice, zejména pak jejích bodů 19 a 51 (c) v průběhu pěti let od jejího vstupu v platnost, by se měla otevřít otázka podpory obětí zločinu tak, že by se provedlo porovnání systémů odškodňování obětí a posoudila reálnost odpovídajících kroků v rámci Evropské unie.
- 2** Komise předložila Evropskému parlamentu, Radě a Hospodářskému a sociálnímu výboru dne 14. července 1999 sdělení, nazvané 'Oběti trestných činů v Evropské unii: úvahy o standardech a odpovídajícím postupu'. Evropský parlament přijal Rezoluci o Sdělení Komise dne 15. června 2000.
- 3** Závěry zasedání Rady EU, konaného ve finském Tampere ve dnech 15.-16. října 1999, zejména pak bod 32 těchto závěrů, stanoví, že by se měly navrhnout minimální standardy týkající se ochrany obětí zločinu, zejména ale přístupu těchto obětí k justici a jejich práva na kompenzaci utrpěných škod včetně právních nákladů. Kromě toho by se měly založit národní programy sledující financování veřejných a nevládních opatření v zájmu pomoci obětem a jejich ochrany.
- 4** Členské státy by měly sblížovat své zákony a předpisy v míře nezbytné k dosažení cíle, jímž je umožnit obětem zločinu vysokou úroveň ochrany, bez ohledu na členský stát, v němž se tyto oběti právě zdržují.
- 5** Měly by se uvážit potřeby obětí, a k těm by se pak mělo přistupovat komplexně a koordinovaně, s vyvarováním se dílčích nebo nekonzistentních řešení, jež mohou být podnětem k sekundární diskriminaci.

6 Ustanovení tohoto rámcového Rozhodnutí se tedy neomezují pouze na pečování o zájmy obětí v průběhu vlastního trestního řízení. Pokrývají rovněž určitá opatření na pomoc těmto obětem před a po trestním řízení, a mohla by tak zmírnit následné dopady zločinu.

7 Opatření na pomoc obětem zločinu, a zejména pak ustanovení týkající se odškodnění a mediace, se nevztahují k opatřením podle občanského procesního práva.

8 Pravidla a praktické postupy je třeba pokud jde o postavení a základní práva obětí sbližovat, se zvláštním ohledem na právo respektování jejich důstojnosti, právo na poskytování a získávání informací, právo rozumět a být chápán, právo na ochranu v různých stádiích soudního procesu a právo na přihlížení ke znevýhodnění života v jiném členském státě než je ten, v němž byl zločin spáchán.

9 Ustanovení tohoto Rámcového rozhodnutí však členskými státy neukládají povinnost zajistit, aby se oběti zacházelo způsobem rovnocenným tomu, s nímž se přistupuje k procesní straně.

10 Důležité je zapojení specializovaných služeb a skupin na podporu obětí, a to jak před konáním trestního řízení, tak v jeho průběhu a po jeho skončení.

11 Osoby přicházející do styku s oběti by se měly vhodně a přiměřeně instruovat, neboť taková průprava má zásadní význam jak pro oběti samotné, tak k dosažení účelů řízení.

12 Mělo by se využít existujících kontaktních míst odpovídajících síťových uspořádání v členských státech, ať již v rámci justičního systému nebo sítě skupin na podporu obětí.

SCHVÁLILA TOTO RÁMCOVÉ ROZHODNUTÍ:

Článek 1 Definice

Pro účely tohoto Rámcového rozhodnutí platí tyto definice:

(a) Oběť je fyzická osoba, která utrpěla škodu, včetně fyzické nebo mentální újmy, citového strádání nebo ekonomické ztráty v přímé souvislosti se skutky nebo

opomenutím a zanedbáním, které jsou porušením trestního zákona členského státu;

- (b) Organizace na podporu obětí je nevládní organizace právoplatně ustavená v členském státě - poskytuje bezúplatně podporu obětem zločinu a její činnost za odpovídajících podmínek znamená doplnění role státu v této oblasti;
- (c) pojem 'trestní řízení' bude chápán v souladu s aplikovatelným národním právem;
- (d) pojem 'řízení' bude vykládán tak, že kromě trestního řízení bude zahrnovat veškeré kontakty obětí s kterýmkoli orgánem, státní správou nebo organizací na podporu obětí, navazované ve spojení s daným případem ještě před zahájením trestního procesu, v jeho průběhu a po jeho skončení;
- (e) pojem 'mediace v trestních věcech' bude chápán jako snaha o vyjednání odpovídajícího řešení mezi obětí a pachatelem trestného činu, vyvíjená před zahájením trestního řízení nebo v jeho průběhu a mediovaná kompetentní osobou.

Článek 2 Respekt a uznání

1 Každý členský stát zajistí, aby oběti sehrávaly skutečnou a odpovídající roli v systému trestního soudnictví. Bude dále vyvíjet maximální úsilí, aby se v průběhu řízení s oběti zacházelo s náležitou úctou pokud jde o jejich lidskou důstojnost, a bude uznávat jejich práva a legitimní zájmy, zejména s ohledem na trestní řízení.

2 Každý členský stát zajistí, aby zvláště zranitelné oběti měly možnost specifického zacházení, nejlépe vyhovujícího daným okolnostem.

Článek 3 Slyšení a předložení důkazů

Každý členský stát zajistí obětem v průběhu řízení možnost vyslechnutí a předložení důkazů.

Každý členský stát přijme odpovídající opatření, aby jeho úřady oběti vyslyšely pouze pokud to bude nezbytné k účelům trestního řízení.

Článek 4

Právo na obdržení informací

1 Každý členský stát zajistí, aby oběti měly počínaje prvním kontaktem s orgány vymáhajícími právo přístup k relevantním informacím na ochranu svých zájmů, a to cestou jakýchkoli prostředků, které se budou považovat za vhodné, a pokud možno v jazycích, jež se běžně používají. Obsahem takových informací bude minimálně:

- (a) typ služeb nebo organizací, na něž se lze obracet s žádostí o podporu;
- (b) typ podpory, kterou lze získat;
- (c) kam a jak mají oběti oznámit trestný čin;
- (d) procedury, jež následují po takovém oznámení, a role obětí ve spojitosti s takovými procedurami;
- (e) jak a za jakých podmínek mohou oběti získat ochranu;
- (f) v jakém rozsahu a za jakých podmínek mají oběti přístup
  - (i) k právnímu poradenství nebo
  - (ii) k právní pomoci anebo
  - (iii) k jakémukoli typu poradenství, jestliže v případech, s nimiž se počítá v bodech (i) a (ii) jsou oběti oprávněny takové informace obdržet;
- (g) požadavky na oběti kladené, aby byly oprávněny k odškodnění;
- (h) jestliže mají stálé bydliště v jiném státě, jakákoli zvláštní opatření, jež jim jsou dostupná na ochranu jejich zájmů.

2 Každý členský stát zajistí, aby oběti, které projevily v tomto směru odpovídající přání, byly průběžně informovány:

- (a) o výsledcích vyřizování jejich stížnosti;
- (b) o relevantních faktorech, jež jim umožní, aby v případě stíhání znaly způsob vedení trestního řízení týkajícího se osoby stíhané pro trestné činy, jež se jich týkají, s výjimkou výjimečných případů, kde by mohl být ohrožen odpovídající průběh projednávání případu;
- (c) o rozsudku vynesenu soudem.

3 Členské státy přijmou nezbytná opatření, aby zajistily, že alespoň v případech, kde by oběti mohly být vystaveny nebezpečí při propuštění dané osoby, stíhané nebo odsouzené pro trestný čin, se bude moci podle nezbytnosti přijmout rozhodnutí o vyzoomění těchto obětí.

4 Jestliže členský stát postoupí z vlastní iniciativy informace odkazované v paragrafech 2 a 3, musí zajistit, aby oběti měly právo je nepřijmout, pokud je jejich sdělení nebylo podle podmínek relevantního trestního řízení obligatorní.

Článek 5

Záruky komunikace

Každý členský stát ve vztahu k obětem majícím status svědků nebo stran v řízení přijme nezbytná opatření k maximálně možnému omezení komunikačních překážek, pokud jde o účast těchto obětí na relevantních stadiích daného trestního řízení nebo o jejich porozumění takovému trestnímu řízení, v rozsahu, srovnatelném s opatřeními tohoto typu, která přijme s ohledem na obžalované.

Článek 6

Specifická pomoc obětem

Každý členský stát zajistí, aby oběti měly přístup k poradenství odkazovanému v článku 4(1)(f)(iii), poskytovanému bezúplatně tam, kde je to přikázáno, a týkajícímu se role těchto obětí v řízení, a podle vhodnosti i právní pomoci odkazované v článku 4(1)(f)(ii), pokud je možné, aby měly status stran v trestním řízení.

Článek 7

Výlohy obětí spojené s trestním řízením

Každý členský stát dá v souladu s aplikovatelnými národními předpisy obětem, majícím status stran nebo svědků, možnost refundace výloh vzniklých v důsledku jejich legitimní účasti na trestním řízení.

Článek 8

Právo na ochranu

1 Každý členský stát zajistí přiměřenou úroveň ochrany obětí a podle vhodnosti i jejich rodin nebo osob v podobném postavení, zejména pokud jde o jejich bezpečí a ochranu jejich soukromí v těch případech, kde kompetentní orgány usoudí, že hrozí vážné riziko odvety, nebo existuje nezvratný důkaz vážného úmyslu narušit soukromí těchto obětí.

2 Za tímto účelem a bez dotčení paragrafu 4, každý členský stát zaručí, že bude možné podle nezbytnosti jako součást soudního řízení přijmout odpovídající opatření na ochranu soukromí a fotografického zobrazení obětí a jejich rodin nebo osob v podobném postavení.

3 Každý členský stát dále zajistí, aby byla možnost vyhnout se v prostorách soudu kontaktům obětí s pachatelem, pokud trestní řízení takový kontakt naopak nevyžaduje. Tam, kde by to pro tento účel bylo vhodné, vyhradí postupně každý členský stát část soudních prostor jako zvláštní čekárnu pro oběti.

4 Každý členský stát zajistí, aby v případech, kde existuje potřeba chránit oběti – zejména ty nejvíce zranitelné – před důsledky podání svědeckví při veřejném soudním projednávání, mohly být oběti z rozhodnutí soudu oprávněny svědčit způsobem, který umožní dosáhnout tohoto cíle pomocí jakýchkoli vhodných prostředků slučitelných se základními právními principy daného státu.

Článek 9

Právo na odškodnění v průběhu trestního řízení

1 Každý členský stát zajistí, aby oběti trestných činů byly oprávněny obdržet v přiměřené časové lhůtě v průběhu trestního řízení rozhodnutí o odškodnění ze strany pachatele, s výjimkou, kdy v určitých případech národní právo umožňuje poskytnutí kompenzace jiným způsobem.

2 Každý členský stát přijme odpovídající opatření k nabádání pachatele k poskytnutí adekvátního odškodnění obětem.

3 Pokud není naléhavě pro účely trestního řízení vyžadován, dobytý majetek náležející obětem a zabavený v průběhu trestního řízení, se těmto obětem bezodkladně vrátí.

Článek 10

Mediace v trestních věcech v průběhu trestního řízení

1 Každý členský stát bude usilovat o prosazování mediace v trestních věcech u trestných činů, jež považuje za vhodné pro tento druh opatření.

2 Každý členský stát zajistí, aby bylo možno brát v úvahu jakoukoli dohodu mezi obětí a pachatelem, dosaženou v průběhu takové mediace v trestních věcech.

Článek 11

Oběti s trvalým bydlištěm v jiném členském státě

1 Každý členský stát zajistí, aby jeho kompetentní úřady mohly přijmout odpovídající opatření k maximálnímu omezení potíží, jimž musí oběť čelit v případě, že má stálé bydliště v jiném státě než je ten, v němž byl trestný čin spáchán, zejména s ohledem na organizaci řízení. K tomuto účelu by orgány daného státu měly být zejména:

- schopny rozhodnout, zda oběť může učinit výpověď bezprostředně po spáchání trestného činu,
- za účelem vyslechnutí obětí sídlících v zahraničí schopny pokud možno využít ustanovení o videokonferencích a telefonních konferencích, odkazovaných v článku 10 a 11 Úmluvy o vzájemné pomoci mezi členskými státy Evropské unie v trestních věcech ze dne 29. května 2000 ⁽³⁾

2 Každý členský stát zajistí, aby oběť trestného činu v jiném členském státě než je ten, kde tato oběť má trvalé bydliště, mohla ke kompetentním úřadům státu, v němž má trvalý pobyt, podat stížnost, jestliže tak není schopna učinit v členském státě, kde byl trestný čin spáchán, anebo pokud jde o závažný trestný čin, jestliže si nepřála tak učinit.

Kompetentní úřad, k němuž je stížnost podána, v případě, že sám nemá v tomto ohledu odpovídající kompetenci, předá takovou stížnost bezodkladně kompetentnímu orgánu nacházejícímu se na území, na němž byl trestný čin spáchán. Stížnost bude projednána v souladu s národním právem státu, v němž byl trestný čin spáchán.

Článek 12

Spolupráce mezi členskými státy

Každý členský stát bude podporovat a zkvalitňovat spolupráci mezi členskými státy, aby tak usnadnil efektivnější ochranu zájmů obětí v trestním řízení, ať již formou sítí přímo napojených na soudní systém anebo vazeb mezi organizacemi na podporu obětí.

Článek 13

Odborné služby a organizace na podporu obětí

1 Každý členský stát bude v souvislosti s řízením prosazovat zapojení systémů podporujících oběti, odpovědných za zajištění počátečního přijetí obětí a následně za poskytnutí podpory a pomoci, ať již cestou uvolnění speciálně školeného personálu veřejné správy anebo uznáním a finančním zabezpečením organizací na podporu obětí.

2 Každý členský stát bude v rámci řízení podněcovat odpovídající kroky takového personálu nebo organizací podporujících oběti, zejména s ohledem na:

- (a) informovanost obětí;
- (b) pomoc obětem v souladu s jejich okamžitými potřebami;
- (c) provázení obětí, podle nezbytnosti a možností v průběhu trestního řízení;
- (d) na vyžádání poskytování pomoci obětem po skončení trestního řízení.

Článek 14

Školení personálu zahrnutého do řízení anebo jinak přicházejícího do styku s oběťmi

1 Cestou veřejné správy nebo financováním organizací podporujících oběti bude každý členský stát podněcovat iniciativy umožňující personálu podílejícímu se na řízení anebo jinak přicházejícímu do styku s oběťmi účast na vhodném školení se zvláštním odkazem na potřeby nejvíce zranitelných skupin.

2 Paragraf 1 se bude aplikovat zejména na policejní úředníky a právníky provozující praxi.

Článek 15

Praktické podmínky s ohledem na postavení obětí v řízení

1 Každý členský stát bude s ohledem na řízení vůbec a zvláště pak v místech konání soudního řízení, kde může být zahájeno trestní řízení, podporovat postupné vytváření nezbytných podmínek směřujících k odvrácení druhotné diskriminace a k zabraňování zbytečnému nátlaku na oběti. To se bude vztahovat zejména na odpovídající počáteční přijetí obětí a zavádění podmínek přiměřených jejich situaci v daných místech.

2 Pro účely paragrafu 1 bude každý členský stát brát ohled zejména na zařízení soudů, policejních stanic, veřejné správy a organizací podporujících oběti.

Článek 16

Územní rozsah

Toto Rámcové rozhodnutí se bude týkat Gibraltaru.

Článek 17

Implementace

Každý členský stát vydá zákony, předpisy a správní ustanovení, nezbytné ke splnění tohoto Rámcového rozhodnutí:

- s ohledem na článek 10, 22. března 2006,
- s ohledem na články 5 a 6, 22. března 2004,
- s ohledem na ostatní ustanovení, 22. března 2002.

Článek 18

Vyhodnocení

V souladu s termíny uvedenými v článku 17, zašle každý členský stát Generálnímu sekretariátu Rady a Komisi příslušná znění ustanovení, uzákoňujících v národním právu požadavky stanovené tímto Rámcovým rozhodnutím. V průběhu jednoho roku od každého z obou dat, Rada na základě zprávy sestavené Generálním sekretariátem na základě informací obdržených od členských států, a písemné zprávy předložené Komisí, vyhodnotí opatření, jež členské státy přijaly, aby splnily ustanovení tohoto Rámcového rozhodnutí.

Článek 19

Vstup v platnost

Toto Rámcové rozhodnutí vstoupí v platnost dnem svého zveřejnění v Úředním věstníku Evropských společenství.

V Bruselu dne 15. března 2001.

Za Radu,

Předseda, M.-I. KLINGVALL

(1) OJ C 243, 24.8.2000, s. 4

(2) Stanovisko vydané dne 12.12.2000 (v Úředním věstníku zatím nebylo zveřejněno)

(3) OJ C 197, 12.7.2000, s. 1.

Směrnice Rady EU o odškodňování obětí

SMĚRNICE RADY 2004/80/ES ZE DNE 29. DUBNA 2004

(o odškodňování obětí trestných činů)

RADA EVROPSKÉ UNIE,

s ohledem na Smlouvu o založení Evropského společenství, a zejména na článek 308 s ohledem na návrh Komise ⁽¹⁾,
s ohledem na stanovisko Evropského parlamentu ⁽²⁾,
s ohledem na stanovisko Hospodářského a sociálního výboru ⁽³⁾,

vzhledem k těmto důvodům:

1. Jedním z cílů Evropského společenství je odstranit překážky volného pohybu osob a služeb mezi členskými státy.
2. Soudní dvůr ve věci „Cowan“⁽⁴⁾ shledal, že pokud právo Společenství zaručuje fyzické osobě svobodu odebrat se do jiného členského státu, je nezbytným důsledkem této svobody pohybu ochrana této osoby před újmou v dotčeném členském státě na stejném základě jako u státních příslušníků uvedeného státu a osob, které v něm mají bydliště. Opatření pro usnadnění odškodnění obětí trestných činů tvoří součást plnění tohoto cíle.
3. Evropská rada na zasedání v Tampere ve dnech 15. a 16. října 1999 vyzvala k vypracování minimálních norem ochrany obětí trestných činů, zejména ohledně přístupu obětí trestných činů ke spravedlnosti a ohledně jejich práv na náhradu škody, včetně náhrady nákladů řízení.
4. Evropská rada na zasedání v Bruselu ve dnech 25. a 26. března 2004 ve svém prohlášení k boji proti terorismu žádala přijetí této směrnice před 1. květnem 2004.
5. Rada přijala dne 15. března 2001 rámcové rozhodnutí 2001/220/SVV o postavení obětí v trestním řízení.⁽⁵⁾ Toto rozhodnutí, přijaté na základě hlavy VI Smlouvy o Evropské unii, umožňuje obětem trestných činů požadovat od pachatele odškodnění v rámci trestního řízení.
6. Oběti trestných činů v Evropské unii by měly mít právo na spravedlivé a přiměřené odškodnění za újmu, kterou utrpěly, bez ohledu na to, kde v Evropském společenství byl trestný čin spáchán.

- 7** Tato směrnice stanoví systém spolupráce pro usnadnění přístupu k odškodnění obětí trestných činů v přeshraničních situacích, který by měl fungovat na základě systémů členských států pro odškodnění obětí úmyslných násilných trestných činů spáchaných na jejich územích. Proto by ve všech členských státech měl existovat mechanismus pro odškodnění.
- 8** Většina členských států již takové systémy odškodnění zavedla, některé z nich v rámci plnění závazků podle Evropské úmluvy ze dne 24. listopadu 1983 o odškodnění obětí násilných trestných činů.
- 9** Jelikož opatření této směrnice jsou nezbytná k dosažení cílů Společenství a Smlouva neposkytuje žádné jiné pravomoci pro přijetí navrhované směrnice než pravomoci stanovené v článku 308, je třeba použít uvedený článek.
- 10** Oběti trestných činů často nebudou schopny získat od pachatele odškodnění, protože pachatel nemusí mít dostatečné prostředky ke splnění soudního rozhodnutí o náhradě škody nebo protože nelze zjistit totožnost pachatele nebo jej nelze trestně stíhat.
- 11** Je třeba zavést systém spolupráce mezi orgány členských států, který usnadní přístup k odškodnění v případech, kdy byl trestný čin spáchán v jiném členském státě, než je stát bydliště oběti.
- 12** Tento systém by měl zajistit, aby se oběti trestných činů mohly vždy obrátit na orgán v jejich státě bydliště, a měl by zmírnit praktické a jazykové obtíže, které vznikají v přeshraničních situacích.
- 13** Systém by měl obsahovat ustanovení umožňující oběti trestného činu nalézt informace nezbytné k podání žádosti a umožňující účinnou spolupráci mezi dotčenými orgány.
- 14** Tato směrnice ctí základní práva a dodržuje zásady, které znovu potvrdila zejména Listina základních práv Evropské unie jako obecné zásady práva Společenství.
- 15** Jelikož cíle tohoto nařízení, totiž usnadnění přístupu k odškodnění pro oběti trestných činů v přeshraničních situacích, nemůže být z důvodu přeshraničních prvků uspokojivě dosaženo na úrovni členských států, a proto, z důvodů rozsahu a účinků navrhované činnosti, jej může být lépe dosaženo na úrovni Společenství, může Společenství přijmout opatření v souladu se zásadou subsidiarity stanovenou v článku 5 Smlouvy. V souladu se zásadou

proporcionality stanovenou v uvedeném článku nepřekračuje tato směrnice rámec toho, co je nezbytné pro dosažení tohoto cíle.

- 16** Jelikož cíle tohoto nařízení, totiž usnadnění přístupu k odškodnění pro oběti trestných činů v přeshraničních situacích, nemůže být z důvodu přeshraničních prvků uspokojivě dosaženo na úrovni členských států, a proto, z důvodů rozsahu a účinků navrhované činnosti, jej může být lépe dos
- 17** Opatření k provedení této směrnice by měla být přijata v souladu s rozhodnutím Rady 1999/468/ES ze dne 28. června 1999 o postupech pro výkon prováděcích pravomocí svěřených Komisi⁽⁶⁾,

PŘIJALA TUTO SMĚRNICI:

┌ KAPITOLA I ┐

Přístup K Odškodnění V Přeshraničních Situacích

Článek 1

Právo podat žádost v členském státě bydliště

Členské státy zajistí, že v případě, kdy byl spáchán úmyslný násilný trestný čin v jiném členském státě nežli v členském státě, ve kterém má žadatel o odškodnění obvyklé bydliště, má žadatel právo podat žádost orgánu nebo jinému subjektu v členském státě bydliště.

Článek 2

Příslušnost k platbě odškodnění

Odškodnění vyplácí příslušný orgán členského státu, na jehož území byl trestný čin spáchán.

Článek 3

Příslušné orgány a správní řízení

- 1** Členské státy zřídí nebo určí jeden nebo více orgánů či jiných subjektů příslušných k uplatňování článku 1 (dále jen „asistenční orgány“).
- 2** Členské státy zřídí nebo určí jeden nebo více orgánů či jiných subjektů příslušných k rozhodování o žádostech o odškodnění (dále jen „rozhodující orgány“).

- 3** Členské státy vyvinou úsilí k tomu, aby na nejnížší míru omezily správní formality požadované od žadatele o odškodnění.

Článek 4

Informace potenciálním žadatelům

Členské státy zajistí jakýmkoli způsobem, který považují za vhodný, aby měli potenciální žadatelé o odškodnění přístup k nezbytným informacím o možnostech požádat o odškodnění.

Článek 5

Pomoc žadateli

- 1** Asistenční orgán poskytne žadateli informace uvedené v článku 4 a požadované formuláře žádostí na základě příručky vypracované v souladu s čl. 13 odst. 2.
- 2** Asistenční orgán žadateli na jeho žádost poskytne obecné pokyny a informace o tom, jak by žádost měla být vyplněna a jaké podklady mohou být požadovány.
- 3** Asistenční orgán žádost nijak neposuzuje.

Článek 6

Předávání žádostí

- 1** Asistenční orgán předá žádost a veškeré podklady co nejrychleji rozhodujícímu orgánu.
- 2** Asistenční orgán předá žádost prostřednictvím vzorového formuláře uvedeného v článku 14.
- 3** Jazyk žádosti a podkladů je určen v souladu s čl. 11 odst. 1.

Článek 7

Příjem žádostí

Po přijetí žádosti předané v souladu s článkem 6 sdělí rozhodující orgán co nejdříve asistenčnímu orgánu a žadateli

- (a) jméno kontaktní osoby nebo název útvaru příslušného k vyřízení věci,
- (b) potvrzení příjmu žádosti,

- (c) pokud je to možné, uvedení přibližné doby, ve které bude rozhodnutí o žádosti přijato.

Článek 8

Žádosti o doplňující informace

V případě potřeby poskytne asistenční orgán žadateli obecné pokyny při plnění jakéhokoliv požadavku na doplňující informace od rozhodujícího orgánu. Na žádost žadatele je následně předá co nejdříve přímo rozhodujícímu orgánu a podle potřeby přiloží seznam předávaných podkladů.

Článek 9

Výslech žadatele

- 1** Pokud se rozhodující orgán v souladu s právem svého členského státu rozhodne vyslechnout žadatele nebo kteroukoli jinou osobu, například svědka nebo znalce, může se obrátit na asistenční orgán, aby zajistil, že
- (a) osoba nebo osoby jsou vyslechnuty přímo rozhodujícím orgánem v souladu s právem svého členského státu, zejména prostřednictvím telefonické konference nebo videokonference; nebo
- (b) osoba nebo osoby jsou vyslechnuty asistenčním orgánem, v souladu s právem svého členského státu a tento orgán následně předá protokol o výslechu rozhodujícímu orgánu.
- 2** Přímý výslech v souladu s odst. 1 písm. a) může být proveden pouze ve spolupráci s asistenčním orgánem a dobrovolně, aniž by měl rozhodující orgán možnost uložit donucovací opatření.

Článek 10

Sdělení rozhodnutí

Rozhodující orgán zašle v souladu s vnitrostátními právními předpisy žadateli a asistenčnímu orgánu co nejdříve po jeho přijetí rozhodnutí o žádosti o odškodnění za použití vzorového formuláře uvedeného v článku 14.

Článek 11 Jiná ustanovení

- 1** Informace jsou mezi orgány podle článků 6 až 10 předávány
  - (a) v úředních jazycích nebo jednom z jazyků členského státu orgánu, kterému je informace zasílána, který odpovídá jednomu z jazyků orgánů Společenství, nebo
  - (b) v jiném jazyce orgánů Společenství, který daný členský stát uvedl jako jazyk, který může přijmout;s výjimkou
  - i) plných znění rozhodnutí přijatých rozhodujícím orgánem, kde se použití jazyků řídí právem jeho členského státu;
  - ii) protokolů o výsledku vypracovaných v souladu s čl. 9 odst. 1 písm. b), kde použití jazyků určuje asistenční orgán, s výhradou toho, že tento jazyk odpovídá jednomu z jazyků orgánů Společenství.
- 2** Služby, které poskytuje asistenční orgán v souladu s články 1 až 10, nezakládají žádný nárok na úhradu poplatků nebo náhradu nákladů vůči žadateli nebo rozhodujícímu orgánu.
- 3** Formuláře žádostí a veškerá dokumentace předávaná v souladu s články 6 až 10 jsou osvobozeny od ověřování nebo jiné obdobné formality.

] KAPITOLA II] Vnitrostátní Systémy Odškodnění

Článek 12

- 1** Pravidla pro přístup k odškodnění v přeshraničních situacích stanovená v této směrnici fungují na základě platných systémů členských států pro odškodnění obětí násilných trestných činů spáchaných na jejich území.
- 2** Všechny členské státy zajistí, aby jejich vnitrostátní předpisy stanovily existenci systému odškodnění obětí násilných trestných činů spáchaných na jejich území, který zaručuje spravedlivé a přiměřené odškodnění obětí.

] KAPITOLA III] Prováděcí Ustanovení

Článek 13 Informace zasílané Komisi a příručka

- 1** Členské státy do 1. července 2005 předají Komisi
  - (a) seznam orgánů zřízených nebo určených v souladu s čl. 3 odst. 1 a čl. 3 odst. 2, případně včetně informací o zvláštní a územní působnosti těchto orgánů;
  - (b) jazyky uvedené v čl. 11 odst. 1 písm. a), které mohou orgány přijmout pro účely článků 6 až 10, a úřední jazyk nebo jazyky jiné než jejich vlastní, ve kterých přijímají žádosti předávané v souladu s čl. 11 odst. 1 písm. b);
  - (c) informace poskytované v souladu s článkem 4;
  - (d) formuláře žádostí o odškodnění.Členské státy vyrozumí Komisi o veškerých pozdějších změnách těchto informací.
- 2** Komise ve spolupráci s členskými státy vypracuje a na internetu zveřejní příručku obsahující informace poskytnuté členskými státy podle odstavce 1. Komise zajistí pořízení nezbytných překladů příručky.

Článek 14 Vzorový formulář pro předávání žádostí a rozhodnutí

Do 31. října 2005 budou postupem podle čl. 15 odst. 2 vypracovány vzorové formuláře pro předávání žádostí a rozhodnutí.

Článek 15 Výbor

- 1** Komisi je nápomocen výbor.
- 2** Odkazuje-li se na tento odstavec, použijí se články 3 a 7 rozhodnutí 1999/468/ES.

3 Výbor přijme svůj jednací řád.

Článek 16 Ústřední kontaktní body

Členské státy jmenují ústřední kontaktní bod pro účely

- (a) pomoci při provádění čl. 13 odst. 2,
- (b) podpory úzké spolupráce a výměny informací mezi asistenčními a rozhodujícími orgány v členských státech a
- (c) poskytování pomoci a hledání řešení obtíží, které mohou vznikat při používání článků 1 až 10.

Kontaktní body se pravidelně scházejí.

Článek 17 Příznivější ustanovení

Tato směrnice nebrání členským státům, aby za předpokladu, že jsou slučitelná s touto směrnicí,

- (a) zavedly nebo zachovávaly příznivější ustanovení ve prospěch obětí trestných činů či jiných osob postižených trestnými činy;
- (b) zavedly nebo zachovávaly ustanovení pro účely odškodnění obětí trestných činů spáchaných mimo jejich území nebo jiných osob postižených takovými trestnými činy, s výhradou všech podmínek, které pro tento účel členské státy případně stanoví.

Článek 18 Provedení

1 Členské státy uvedou v účinnost právní a správní předpisy nezbytné pro dosažení souladu s touto směrnicí do 1. ledna 2006, s výjimkou čl. 12 odst. 2, pro který je dnem uvedení do souladu 1. červenec 2005. Neprodleně o nich uvědomí Komisi.

2 Členské státy mohou stanovit, že opatření nezbytná k dosažení souladu s touto směrnicí se použijí pouze na žadatele, jejichž újma vznikla z trestných činů spáchaných po 30. červnu 2005.

3 Tato opatření přijatá členskými státy musí obsahovat odkaz na tuto směrnici nebo musí být takový odkaz učiněn při jejich úředním vyhlášení. Způsob odkazu si stanoví členské státy.

4 Členské státy sdělí Komisi znění hlavních ustanovení vnitrostátních právních předpisů, které přijmou v oblasti působnosti této směrnice.

Článek 19 Hodnocení

Nejpozději 1. ledna 2009 předloží Komise Evropskému parlamentu, Radě a Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru zprávu o uplatňování této směrnice.

Článek 20 Vstup v platnost

Tato směrnice vstupuje v platnost dvacátým dnem po vyhlášení v Úředním věstníku Evropské unie.

Článek 21 Určení

Tato směrnice je určena členským státům.

V Lucemburku dne 29. dubna 2004.

Za Radu předseda M. McDOWELL

(1) Úř. věst. C 45 E, 25. 2. 2003, s. 69.

(2) Stanovisko vydané dne 23. října 2003 (dosud nezveřejněné v Úředním věstníku).

(3) Úř. věst. C 95, 23. 4. 2003, s. 40.

(4) Věc 186/87, Sb. rozh. 1989, s. 195.

(5) Úř. věst. L 82, 22. 3. 2001, s. 1.

(6) Úř. věst. L 184, 17. 7. 1999, s. 23.

】 Pomoc Obetiam Násilia Victim Support Slovakia 』

】 POMOC OBETIAM NÁSILIA – VICTIM SUPPORT SLOVAKIA 』

Mimovládna organizácia na pomoc obetiam trestnej činnosti
Člen Európskeho fóra služieb obetiam

】 BEZPLATNÉ PORADENSTVO A SLUŽBY PRE OBETE A SVEDKOV 』

trestných činov, domáceho násilia, dopravných nehôd, katastrôf a nešťastných udalostí.

Linka pomoci obetiam 0850 111 321

Informácie o službách a o prístupe k nim

(Informuje o službách PON - VSS aj iných štátnych i neštátnych inštitúcií a organizácií)
Cez internet: linka@pomocobetiam.sk

Osobné konzultácie v poradniach Pomoc obetiam násilia:

Bratislava	Bezručova 6	02 5263 2494	bratislava@pomocobetiam.sk
Trnava	Trhová 2	033 5505 535	trnava@pomocobetiam.sk
Nitra	Coboriho 2	037 7721 209	nitra@pomocobetiam.sk
Trenčín	Palackého 29	032 7442 403	trencin@pomocobetiam.sk
Banská Bystrica	Dolná strieborná 2	048 4152 323	bystrica@pomocobetiam.sk
Žilina	A. Bernoláka 47 Ut, Š:	041 723 4777	zilina@pomocobetiam.sk
Poprad	Kežmarská 3524/9	052 772 5068	poprad@pomocobetiam.sk
Prešov	Požiarnická 3	051 7711 524	presov@pomocobetiam.sk
Košice	Zádielska 1	055 625 2929	kosice@pomocobetiam.sk

Adresa pre korešpondenciu: Pomoc obetiam násilia, P.O.Box 83, 820 05 Bratislava 25
info@pomocobetiam.sk, <http://www.pomocobetiam.sk>

V roku 2004 pracovalo v sieti PON 8 poradní vo všetkých krajských mestách. Okrem toho poskytovalo služby klientom aj centrum pre obe domáceho násilia PON – Kridla v Prešove (prevádzkované spoločne s Národnou asociáciou sudkýň Slovenska). V roku 2004 mal PON VSS 2 interných zamestnancov a 85 externých spolupracovníkov. V poradniach PON poskytovalo poradenstvo a ďalšie služby pre obe 30 právnikov, 25 psychológov a 16 sociálnych pracovníkov. Na Linke pomoci pracovalo 10 konzultantov.

K štandardným službám všetkých poradní patrí poradenstvo pre obeť a svedkov trestných činov pred, počas i po skončení trestného konania poskytované právnikmi, psychológmi a sociálnymi pracovníkmi (prvú konzultáciu zásadne poskytuje dvojica konzultantov právnik a psychológ, resp. právnik a sociálny pracovník spoločne), sprevádzanie na výsluchy a svedecké výpovede, sprostredkovanie krízového ubytovania. V indikovaných prípadoch PON poskytuje aj nadštandardné služby ako je právna pomoc a zastúpenie (najmä v prípadoch znásilnenia, obchodovania s ľuďmi a závažných prípadoch domáceho násillia), alebo dlhodobá psychologická a psychoterapeutická pomoc.

V roku 2004 poradne PON prijali 1 094 klientov, ktorým poskytli spolu 1 555 konzultácií. Linka pomoci prijala 1 059 volaní.

┌ Európske fórum služieb obetiam ┐

Európska sieť 21 národných mimovládnych organizácií, ktoré poskytujú služby pre obeť trestných činov.

Cieľom je rozvoj služieb a tvorba politiky voči obetiam v oblasti trestnej justície a v spoločnosti.

Základné ciele:

- Vybudovanie efektívnych služieb pre obeť v rámci Európy
- Zabezpečenie spravodlivého odškodnenia obeť TČ v rámci Európy bez ohľadu na ich štátnu príslušnosť
- Ochrana ľudských práv obeť TČ v Európe v trestnom konaní a pri komunikácii obeť trestných činov s rôznymi inštitúciami
- Výmena skúseností a informácií o postupoch a poznatkoch medzi členskými organizáciami

Základné princípy Európskeho fóra služieb obetiam

- Fórum sa angažuje pre obeť trestných činov, ale nie proti páchatelom
- Ľudské práva obeť musia byť chránené rovnako ako ľudské práva páchatelov
- So všetkými obeťami sa musí zaobchádzať bez akejkoľvek diskriminácie
- Služby pre obeť sa nesmú viazať na žiadnu politickú stranu

Základné dokumenty Európskeho fóra služieb obetiam:

- Práva obeť v trestnom konaní
- Sociálne práva obeť trestných činov
- Práva obeť na štandardné služby
- Práva obeť v procese mediácie

Medzinárodný kontext

- Štatút konzultanta OSN od r. 1995.
- Štatút konzultanta Rady Európy od r. 1996.
- Iniciovanie a spolupráca na dokumentoch EÚ - najmä:

Obete trestných činov v Európskej únii.

(schválené Radou ministrov v Tampere v októbri 1999)

Rámcové rozhodnutie Rady EÚ 2001/220/JHA o postavení obetí v trestnom konaní z 15. marca 2001

Smernica o odškodňovaní obetí trestných činov z 29. apríla 2004.

Členské organizácie EFVS

Rok prijatia	Krajina	Názov
1989	England and Wales and Northern Ireland	Victim Support
	Belgium	ASBL
	Belgium	Slachtofferhulp Vlaanderen
	Scotland	Victim Support Scotland
	Republic of Ireland	Victim Support Ireland
	Portugal	Associação Portuguesa de Apoio à Vitima (APAV)
	Sweden	Brottsofferjourernas Riksförbund (BOJ)
	Netherlands	Slachtofferhulp Nederland
	France	Institut National d'Aide aux Victimes et de Médiation (Inavem)
	Switzerland	Weisser Ring/Anneau Blanc/Anello Bianco
	Austria	Weisser Ring
1990	Germany	Weisser Ring Arbeitskreis der Opferhilfen (ADO)
1993	Hungary	Fehér Gyűrű Közhasznú Egyesület
1996	Czech Republic	Bílý kruh bezpečí
	Finland	Rikosuhripaivystys Suomessa - Victim Support Finland
2000	Slovakia	Pomoc obetiam násilia – Victim Support Slovakia (PON – VSS)
2002	Estonia	Ohvriabi
2004	Serbia - Montenegro	Victimology Society of Serbia
2005	Malta	Victim Support Malta
	Bulgaria	
	Denmark	

Prehlásenie o právach obetí v procese trestného konania

PREHLÁSENIE O PRÁVACH OBETÍ V PROCESSE TRESTNÉHO KONANIA

Európske fórum služieb obetiam

PRÁVA OBETÍ V TRESTNOM KONANÍ

Základné princípy:

- Právam obetí zločinu musí byť priznaná rovnaká dôležitosť ako právam páchatelov
- Proces konania s útočníkom nesmie prehlbovať stres alebo zväčšovať problémy obetí zločinu

Práva obetí:

Obete musia mať právo na

- rešpekt a uznanie v každej etape procesu trestného konania
- informácie a vysvetlenia týkajúce sa pokračovania ich prípadu
- podávanie informácií o úradných rozhodnutiach, ktoré sa týkajú sa páchatela
- dostupné právne rady bez ohľadu na vlastné finančné možnosti
- ochranu súkromia a osobnej bezpečnosti
- odškodnenie ako od páchatela tak aj od štátu

PREHLÁSENIE O PRÁVACH OBETÍ V TRESTNOM KONANÍ

Európske fórum služieb obetiam

Existuje predpoklad, že jeden zo štyroch Európanov sa každoročne stane obeťou zločinu. Európske fórum bolo založené preto, aby:

- Podporilo rozvoj efektívnych služieb pre obe trestných činov v celej Európe.
- Podporilo spravodlivú a adekvátnu kompenzáciu všetkým obetiam zločinu v celej Európe bez ohľadu na národnosť obete, ktorej sa pomoc týka.
- Podporilo práva obetí trestných činov v Európe, ich záujmy v trestnom konaní a pri styku s úradmi

Pri formulácii tohto stanoviska Európske fórum služieb obetiam uznáva a oceňuje platné medzinárodné ustanovenia o základných ľudských právach a takisto o právach páchatel'a. Fórum si uvedomuje význam Deklarácie spoločnosti národov o základných princípoch súdnictva pre obeť zločinu a Deklarácie o zneužití moci a Európskej konvencie o kompenzácii obetí násilných trestných činov. Európske fórum víta správy a odporúčania Rady Európy o postavení obetí v rámci trestného práva a pomoci obetiam a o prevencii viktimizácie. Uznáva aj význam práce všetkých, ktorí sú zainteresovaní v prevencii kriminality, vrátane tých, ktorí pracujú s páchatel'mi.

Princípy ochrany práv obetí

- a) Práva obetí zločinu musia mať rovnaké priority ako práva páchatel'ov trestných činov.
- b) Pri posudzovaní záujmov obetí musia všetky orgány činné v trestnom konaní zabezpečiť, že proces vedený s páchatel'om nezväčší stres a problémy obeť zločinu, ktoré vedú k jej sekundárnej viktimizácii.
- c) Profesionálne skúsenosti z oblasti služieb poskytovaných obetiam zločinu a nedávny výskum celkom nepochybne dokázali, že zločin môže mať dlhodobé a škodlivé následky pre obeť a ich rodiny, nielen pre ich fyzický a emocionálny stav, finančnú situáciu, ale má aj dlhodobý vplyv na ich postoje k spoločnosti ako celku a takisto na ich postoje k orgánom činným v trestnom konaní. Necitlivý prístup všetkých jednotlivcov v priebehu trestného konania - odborníkov, ktorí sú do prípadu zapojení, vedie s najväčšou pravdepodobnosťou k predĺženiu týchto negatívnych efektov. Naopak, obeť, ktorým sa venuje náležitá pozornosť a rešpekt, sú schopné zdravo a vedome znášať skúsenosť so zločinom, pochopiť zločin v jeho náležitom kontexte a takisto sú znovu povzbudené pocitom solidarity v ľudskom spoločenstve. Ochrana pred sekundárnou viktimizáciou je rovnako dôležitá ako ochrana pred zločinom samotným, najmä preto, že možnosť poskytnúť ochranu je v kompetencii zainteresovaných autorít.
- d) Zločin a strach zo zločinu ovplyvňujú nielen osoby, ktorých sa to týka, ale aj mnohých ľudí, ktorí sa o zločine dozvedia v rámci osobného styku s obeťou alebo z masovokomunikačných prostriedkov. Prípady sekundárnej viktimizácie v priebehu trestného konania pravdepodobne narušujú dôveru a znižujú spoluprácu. Pojednávania, ktoré adekvátne rešpektujú postavenie obeť a vedú k zamedzeniu sekundárnej viktimizácie, by sa mali pokladať za zásadné z

hľadiska spoločenskej solidarity a vzhľadom na záujmy justície, tak ako sa to všeobecne chápe. Zabezpečenie práv obeť zločinu je preto veľmi podstatné pre dobro spoločnosti ako celku.

- e) Európske štáty ako inštitúcie prevzali zodpovednosť za potrestanie páchatel'ov a odstránili z obeť záťaž zodpovednosti v rozhodovaní o prijímaní akýchkoľvek opatrení vzhľadom na páchatel'a. Prijatie zodpovednosti štátom ako inštitúciou by sa malo chápať ako základné právo obeť zločinu. Nemali by sa podnikať žiadne pokusy o to, aby sa obetiam vrátila zodpovednosť za toto rozhodnutie.
- f) Malo by sa však vziať do úvahy, že odstránenie zodpovednosti z obeť môže mať aj negatívne následky. Obetiam sa môže odoprieť príležitosť ochrániť sa pred páchatel'om alebo aj príležitosť upresniť spravodlivú reštitúciu. Takisto sa môže obeť odoprieť možnosť byť úplne informovaná o krokoch, ktoré sa v jej prípade uskutočnia, vrátane aplikácie zákona alebo vrátane hľadísk, ktoré sa berú do úvahy pri rozhodovaní. Mali by sa podniknúť kroky na zabezpečenie ochrany záujmov obeť a ďalej na zabezpečenie toho, aby všetky zainteresované strany nadobudli presvedčenie, že sa justícia zaoberá prípadom podľa zákona a nestranne.
- g) Povinnosťou štátu je zabezpečiť, aby sa podnikli potrebné kroky, aj keď možno aplikovať rôznorodé nápravné opatrenia, napríklad zahŕňajúce organizácie poskytujúce služby, orgány činné v trestnom konaní, súdy alebo páchatel'ov.

PRÁVA OBEŤ

1. Rešpekt a uznanie

- a) Obeť majú právo, aby ich pokladali a aby sa s nimi zaobchádzalo ako s ľuďmi, ktorí majú legitímne záujmy, ktoré sa musia vziať do úvahy vo všetkých stupňoch trestného konania.
- b) Vypočúvanie obeť a ďalších svedkov vo všetkých stupňoch vyšetrovania a na súde by sa malo konať s ohľadom na dôstojnosť jednotlivca. Zvláštna starostlivosť by sa mala venovať deťom a svedkom, ktorí sú mentálne znevýhodnení. Takíto ľudia by sa mali vypočúvať vždy v prítomnosti rodičov alebo vychovávateľov, ktorí ich podpora.

2 Právo získať informácie

- a) Všetky obeť, ktoré ohlásia zločin, majú právo na to, aby ich neustále dobre informovali o celom vývoji v ich prípade. Znamená to, že majú byť informované o zadržaní páchateľa, vynesení rozsudku, o termínoch súdneho pojednávania vecí, o prepustení páchateľa na kauciu, o odpustení zvyšku trestu odsúdenému s podmienkou. O tom by mali byť obeť jasne a presne informované vo všetkých stupňoch vyšetrovania a pojednávania prípadu.
- b) Všetkým obeť, ktoré si želajú byť informované, by sa malo umožniť rýchlo získať informácie. Informácie by mali obsahovať jasný a zrozumiteľný výklad a závery, ktoré sa prijali. Malo by byť jasné, na základe akých skutočností sa urobili dané rozhodnutia. Tam, kde je to relevantné, by sa do týchto informácií mali zahrnúť aj právne normy. Obeť by mali mať právo po predchádzajúcej dohode nazrieť do vyšetrovacieho spisu. Pokiaľ je to možné, informácie obeť by mali poskytovať úrady zodpovedné za rozhodnutie, pretože tieto úrady majú najlepšie informácie o dôvodoch rozhodnutia. Vo všetkých prípadoch, kde možno očakávať zvláštne zaťaženie obeť, to znamená rozhodnutie, či potrestať, alebo znížiť trest v delikátnych prípadoch, ako je sexuálne zneužitie, domáce násilie, znásilnenie alebo iná forma fyzického obťažovania, by sa mala poskytnúť možnosť osobného rozhovoru, aby obeť mala možnosť naplno pochopiť dôsledky svojho rozhodnutia.

3 Právo poskytnúť informácie

Obeť často cítia, že majú informácie, ktoré úrady ignorujú, pretože tieto informácie netvoria neoddeliteľnú súčasť špecifického svedectva, ktoré je nevyhnutné na dokázanie trestného činu. Tento problém sa môže stať menej naliehavý v prípade vypočúvacieho systému justície. Vo všetkých jurisdikciách by sa malo obeť umožniť poskytnúť informácie ich vlastnými slovami priamo polícii alebo orgánom činným v trestnom konaní, ktoré sú zodpovedné za rozhodnutie. Informácie môžu zahŕňať rozsah finančnej, fyzickej alebo emocionálnej škody, ktorú spôsobil trestný čin, a ďalej môžu obsahovať, ak sa vyskytnú, aj iné informácie o predchádzajúcom alebo pokračujúcom vzťahu s páchateľom; môže to byť strach o osobnú bezpečnosť alebo narušovanie súkromia zo strany páchateľa. Obeť by sa malo umožniť voľne zahrnúť do protokolu akékoľvek informácie, ktoré si želajú. Malo by sa však vziať do úvahy, že tieto informácie budú prístupné obhajcovi a môžu si ich vyžiadať v naliehavom prípade aj orgány činné v trestnom konaní.

Účelom výpovede by malo byť:

- Zabezpečiť právo obeť na vypočutie.

- Poskytnúť informácie, ktoré sú nevyhnutné pre akúkoľvek výšku finančného vyrovnania.
- Upovedomiť príslušné orgány o akomkoľvek druhu pokračujúceho rizika pre obeť, ktoré by mohlo vyvolať nepodmienečný trest.
- Umožniť zainteresovaným profesionálnym inštitúciám, aby vzali do úvahy záujmy obeť na akejkoľvek úrovni, kde môže byť pre dané rozhodnutie relevantná aj verejná mienka.
- Informovať prokurátora o širších okolnostiach prípadu, čo ho môže upozorniť na potencionálnu sekundárnu viktimizáciu počas vyšetrovania prípadu, ale aj pred a počas súdneho pojednávania.
- Poskytnúť prokurátorovi také informácie, ktoré by sa použili na anulovanie zavádzajúcich tvrdení obhajoby.
- Umožniť prokurátorovi, aby súdu poskytol ďalšie relevantné informácie, napríklad prioritu odsúdenia.

4 Právna rada

Všetkým obeť by mala byť k dispozícii právna rada, bez ohľadu na ich prostriedky. V jurisdikciách, kde obeť alebo jej príbuzní môžu hrať aktívnu úlohu v trestnom stíhaní, je potrebné, aby obeť mali k dispozícii právne rady i zastúpenie.

5 Ochrana

- a) V súlade s princípmi justície by sa malo chrániť súkromie obeť a ďalších svedkov. Mená obeť by sa nemali zverejňovať v tlači alebo v iných médiách. Takisto by sa nemali objaviť detaily, ktoré by mohli obeť bližšie identifikovať. Rovnako by nemali byť obhajobe k dispozícii adresy obeť a iných svedkov, nemali by sa ani čítať nahlas pri súdnom pojednávaní, ak adresa nie je v prípade špecificky relevantná.
- b) Zvlášť šetrne by sa malo zaobchádzať s deťmi a inými zraniteľnými svedkami. Malo by sa im umožniť, aby poskytli svoje svedectvo bez prítomnosti obhajcu a verejnosti, teda na kameru alebo iný záznam, to znamená videozáznam. Rozhodnutie o tom, ako svedčiť, by sa malo urobiť pred súdnym pojednávaním a mali by sa vziať do úvahy rady odborníkov.
- c) V prípadoch, kde je dôvod nazdávať sa, že obeť alebo inému svedkovi hrozia ďalšie útoky (násilie alebo zneužitie), by sa malo urobiť všetko na

zabezpečenie ochrany týchto osôb pomocou najmodernejších techník, to znamená osobné alarmy napojené priamo na miestnu políciu a zaradenie k prioritným reakciám polície. Na tento účel by mali byť k dispozícii ďalšie finančné zdroje.

- d) Tam, kde je to adekvátne a možné, by sa mal zahrnúť do podmienok prepustenia na kauciu s podmienkou alebo podmiennečného odsúdenia zákaz kontaktovania obete alebo svedkov s obhajcom aj odsúdenými páchatelmi. Obete by mali byť vždy podrobne informované o týchto podmienkach a mali by mať prehľad o postupoch, ktoré sa konajú v ich prípade.
- e) Polícia by mala pokladať za prioritnú ochranu obetí počas vyšetovania a mala by vykonať také opatrenia, ktoré znemožnia páchatelovi identifikovať svedkov, a to napríklad pri domových prehliadkach alebo pri identifikácii páchatelov.

6 · Kompenzácia

- a) Obetiam by sa vždy mala ponúknuť možnosť požiadať vopred o kompenzáciu od páchatela, ak sa prípady riešia na trestnom súde. Vtedy, keď obete nevyslovili svoje želania, musí sa ich niekto opýtať na názor.
- b) Skôr, ako sa zníži alebo odmietne kompenzácia z dôvodov nedostatočných prostriedkov páchatela, mali by sa vziať do úvahy aj prostriedky obete.
- c) Keď sa páchatelovi umožní dlhšia časová lehota splatnosti kompenzácie, mala by sa kompenzácia nariadená súdom vyplatiť obeti priamo z verejných prostriedkov tak, aby páchatel dlhoval toto odškodnenie štátu a štát by mal vždy dohliadať na vyberanie kompenzácie od páchatela.
- d) V prípadoch násilných trestných činov by mali obete dostať kompenzáciu z verejných fondov za zranenie, emocionálne poruchy, stratu možnosti finančného zárobku, a to čo najskôr po spáchaní trestného činu, nehladiac na to, či páchatel bol alebo ešte nebol identifikovaný. Ak došlo k úmrtiu, mala by sa kompenzácia vyplatiť za výdavky na pohreb a za poškodenie najbližších osôb, ktoré strata obete zasiahla najväčšmi.

7 · Všeobecné podmienky

- a) Tieto práva by sa mali široko zverejniť v každej krajine.

- b) Obetiam trestného činu by sa mala umožniť sťažnosť na čistý priebeh všetkých procedúr, aby sa chránili ich práva.
- c) Tieto práva by sa mali aplikovať rovnocenne na všetky obe trestných činov a tam, kde je to adekvátne, bezprostredne aj na ich rodinných príslušníkov, nehladiac na vek, pohlavie, sexualitu, rasu aj handicap, povolanie, náboženstvo a politické názory danej osoby.
- d) Všetci jednotlivci, ktorí prichádzajú do styku s obeťami zločinu, by sa mali školiť tak, aby poznali najnovšie informácie o následkoch zločinu a sekundárnej viktimizácie. Školenie by malo venovať zvláštnu pozornosť používaniu jasného neemotívneho jazyka a takisto nevyhnutnosti používať právnu terminológiu a nevyhnutné procedúry.
- e) Tak štátnym, ako aj dobrovoľným organizáciám, ktoré sa v týchto záležitostiach angažujú, by sa mali poskytnúť dostatočné finančné zdroje, ktoré by im umožnili vykonávať všetky činnosti.
- f) Všetky uvedené práva by mali rovnocenne platiť aj pre príslušníkov iných štátov, ktorí cestujú alebo žijú v Európe, a to bez ohľadu na ich štatút alebo reciprocitu podobných ustanovení v ich vlastnej krajine.

┌ Sociálne práva obetí trestných činov ┐

┌ SOCIÁLNE PRÁVA OBETÍ TRESTNÝCH ČINOV ┐ Európske fórum služieb obetiam

Základné princípy

- Demokratické spoločnosti majú povinnosť odstraňovať následky trestných činov vrátane škodlivých dôsledkov, ktoré má viktimizácia na všetky aspekty života
- Obetiam musí byť poskytovaná pomoc spôsobom, ktorý ukazuje porozumenie pre celý rad ich problémov
- Všetky obe trestných činov majú právo žiadať o ochranu svojho súkromia, svojej fyzickej bezpečnosti ako aj svojej psychickej pohody

Práva obetí

Obete musia mať právo na:

- uznanie spoločnosti, čo sa týka následkov trestných činov
- informácie spojené s ich právami a dostupnými službami
- prístup k zdravotníckym službám
- finančnú kompenzáciu tam, kde následkom trestného činu bolo zníženie príjmov
- prístup k vhodným prostriedkom zabezpečenia bytov
- podporu a ochranu na pracovisku
- podporu a ochranu v školách a školských zariadeniach
- odškodnenie
- prístup k bezplatným službám pomoci obetiam
- ochranu ich súkromia

O Európskom fóre pre pomoc obetiam

Európske fórum bolo založené na:

- pomoc rozvoju efektívnych služieb pre obe trestných činov v Európe
- pomoc spravodlivému a rovnému odškodneniu všetkých obetí trestných činov v Európe, bez ohľadu na ich národnosť
- obhajovanie práv všetkých obetí trestných činov v Európe v procese trestného konania a v styku s ostatnými orgánmi a úradmi

Publikácie Európskeho fóra:

Európske fórum od vydania svojej publikácie „Prehlásenie o právach obetí v procese trestného konania“ v roku 1996 pokročilo v posudzovaní sociálnych práv obetí násilia. Po zistení, že prípady sekundárneho postihnutia nie sú limitované len na systém trestného konania vydalo Európske fórum toto prehlásenie, ktoré ilustruje, ako to, že sa osoba stane obeťou trestného činu, môže ovplyvniť všetky aspekty života tejto osoby. Vhodná odpoveď od všetkých zainteresovaných orgánov a organizácií môže byť najdôležitejším faktorom v súvislosti so schopnosťou obeť vysporiadať sa s rôznymi účinkami trestného činu.

Zásady

- a) Každý jednotlivec očakáva ochranu svojho súkromia, fyzickej bezpečnosti a psychickej pohody. Konkrétne, spoločnosť musí rozoznávať tieto základné práva vo vzťahu k obetiam trestných činov, ktoré musia čeliť ťažkostiam, ktoré nevznikli ich vinou ale zavinením iných.
- b) Demokratické spoločnosti sú povinné ochraňovať svojich občanov. Nie sú povinné len aplikovať opatrenia na prevenciu kriminality, ale uvedomujú si skutočnosť, že nemožno predísť kriminálnej zločinnosti úplne, musia na seba vziať i zodpovednosť za pomoc pri odstraňovaní následkov trestných činov. To, že spoločnosť berie na vedomie pozíciu obetí trestných činov a snaží sa ju zlepšiť, je viac ako len vyjadrenie rodiny, komunity a/alebo národnej solidarity - je to súčasť sociálnej zmluvy.
- c) Výskum a profesionálna skúsenosť dokazuje, že bezprostredne po trestnom čine obeť zakúšajú sekundárnu viktimizáciu, spôsobenú inštitúciami alebo jednotlivcami. Sekundárna viktimizácia zahŕňa i pocity nedostatočného pochopenia utrpenia obetí, čo môže spôsobiť, že sa budú cítiť izolované a neisté, stratia vieru v pomoc od svojich komunit a príslušných orgánov a organizácií.

Skúsenosť sekundárnej viktimizácie zintenzívňuje okamžité následky trestného činu tým, že predlžujú a sťažujú traumu obeť. Postoje, správanie, činy a nevšímavosť môžu spôsobiť, že obeť sa bude cítiť ako vydedenec zo spoločnosti ako celku.
- d) Služby pre obeť konštatovali, že sankcie proti páchatelom trestných činov a odškodnenie obetí či už štátom alebo prostredníctvom špeciálneho fondu, je len čiastočným zadosťučinením pre obeť trestných činov.

- e) Spoločnosť musí preukázať zodpovednosť voči obetiam. Ak tak nečiní, utrpenie obetí býva predĺžené. Po dlhšom čase to vedie k zvýšeniu počtu škodlivých účinkov postihnutia na všetky aspekty života obeť. Obete, ktorým nie je poskytnutá pomoc, môžu, dúfajúc, že sa dokážu sami obrániť, hľadať útočisko v sebaobrane alebo pomste.
- f) Obete trestných činov, ich rodiny a im blízke osoby vyžadujú, aby sa niekto zaujímal o ich utrpenie. Prejavy záujmu by nemali byť obmedzené len na sprostredkovanie v procese trestného konania. Obete, práve tak ako páchatelia, by mali mať úžitok z účasti na efektívnych programoch sociálnej reintegrácie.
- g) Okrem vedľajších aktivít na zlepšenie pozície obetí v procese trestného konania musia byť propagované i sociálne práva obetí trestných činov. Tieto práva sú nesmierne dôležité pri zabezpečovaní zotavovania obeť z následkov trestného činu obnovením jej dôstojnosti a ochranou jej súkromia.

PRÁVA OBETÍ

1. Uznanie spoločnosti

- a) Ak sa spoločnosť zaujíma o bolesť a utrpenie obetí trestných činov, musí najprv zohľadniť ako sa k problému stavajú obeť samotné. Očakávania a požiadavky musia byť definované podľa toho, ako obeť chápe nespravodlivosť na nej spáchanú a jej následky. Prežitie trestného činu môže viesť až k popretiu vlastného občianskeho statusu, preto akákoľvek pomoc musí byť poskytnutá tak, aby bola v súlade s chápaním obeť ako jednotlivca i ako člena spoločnosti.
- b) Obete trestných činov, niekedy aj ich rodiny, nesmú byť diskriminované pre ich vek, pohlavie, sexuálnu orientáciu, telesné alebo duševné postihnutie, kultúru, rasu, náboženstvo, zamestnanie, politický názor alebo na základe povahy ich podania (žaloby).
- c) Priamy kontakt s každou obeťou musí byť po spáchaní trestného činu nadviazaný tak rýchlo ako sa len dá. Musí sa s ňou zaobchádzať opatrne, s rešpektom a humánne.
- d) Organizácie, zodpovedné za služby obetiam alebo prešetrovanie ich podaní, by mali pomôcť obetiam kontaktovať sa s kýmkoľvek, komu chcú obeť poskytnúť

informácie o svojej situácii. Mali by takisto zabezpečiť, aby im bola poskytnutá pomoc v prípade nebezpečenstva, či už psychologická alebo praktická.

2 Informácie

- a) Verejné služby a iné organizácie, ktoré prichádzajú do kontaktu s obeťami trestných činov, by mali byť schopné poskytovať obeťami informácií o tom, aké majú práva a ako ich môžu dosiahnuť. Zamestnanci takýchto organizácií by mali pracovať tak, aby zohľadňovali prežitú psychickú stresy obeť a ich rodín a zároveň im pomáhali s akýmikoľvek praktickými problémami, s ktorými sa stretnú. Aby to dosiahli, mali by byť riadne zaškolení a mali by absolvovať tréning, zostavený s pomocou služieb obeťami.
- b) Rodinám, deťom a priateľom obeť trestných činov by mali byť poskytnuté informácie o bežných problémoch a dlhodobom pretrvávajúci reakcií na následky trestného činu spojených s faktom, že sa stal obeťou trestného činu. Tieto informácie by im mali pomôcť vysporiadať sa s traumou obeť a môžu tiež zabrániť zbytočným rodinným problémom navyše.
- c) Služby pomoci obeťami by mali zriadiť telefonické linky pomoci, ktoré by pomohli zabezpečiť, aby bola pomoc a podpora okamžite prístupná pre obeť. Linky pomoci by mohli byť vytvorené podľa modelov, ktoré už existujú pre zneužívané deti a ženy.
- d) Cudzinci alebo obeť na cestách sú často odtrhnuté od svojich rodín a priateľov. Niekedy im nie je poskytnutá okamžitá pomoc. Tlmočníci, ktorí chápu kultúrne dôsledky postihnutia obeťami, by mali byť schopní pomôcť takýmto ľuďom. Informácie pre obeťami by mali byť dostupné vo viacerých jazykoch.
- e) Deti môžu mať problémy, čo sa týka pomoci od rodiny alebo od odborníkov. Preto by im mali byť priamo k dispozícii služby týchto špecialistov ako aj profesionálov z tejto oblasti, ktorí by mali poskytnúť individuálnu pomoc každému dieťaťu.

3 Prístupnosť zdravotnej starostlivosti

- a) Obeťami ťažkých trestných činov by mala byť poskytnutá bezplatná lekárska opatera tak, aby si nemuseli uhrádzať ani náklady spojené s liečbou.

- b) Profesionáli z oblasti zdravotnej starostlivosti by mali byť patrične zaškolení, aby boli schopní identifikovať a liečiť dôsledky trestného činu.
- c) Nemocnice (najmä záchranná služba), iné zdravotnícke a sociálne služby a organizácie poskytujúce pomoc obeťami majú byť vzájomne prepojené.
- d) V súlade s pravidlom informovaného súhlasu by mali zdravotnícke služby poskytovať obeťami:
  - pomoc od zamestnancov nemocnice, napr. psychiatra, psychológa alebo sociálneho pracovníka, alebo od organizácie, poskytujúcej pomoc obeťami, počas ich pobytu v nemocnici
  - starostlivosť personálu, špeciálne pripraveného na pomoc obeťami
  - adekvátne informácie o realizovaných lekárskech vyšetreniach, napr. všeobecnom, súdno-lekárskom a psychiatrickom, ako aj informácie o právnych dôsledkoch týchto vyšetrení
  - právo odmietnuť vyšetrenia, pričom spolu s informáciami o možných následkoch v prípade odmietnutia
  - právo byť ošetrovaný zdravotníckym pracovníkom mužského alebo ženského pohlavia bez povinnosti vysvetlenia svojej voľby
  - právo byť sprevádzaný osobou podľa vlastného výberu a právo odmietnutia prítomnosti inej osoby, okrem lekára, ktorý je za celé vyšetrenie zodpovedný
  - akúkoľvek dokumentáciu, potrebnú k súdному konaniu
  - právo byť na požiadanie pravdivo informovaný zdravotníckym pracovníkom o vlastnom zdravotnom stave fyzickom i psychickom, a o akejkolvek odporúčanej liečbe

4 Príjem

- a) Finančné problémy, ako následok kriminálneho trestného činu, s ktorými sa môže obeť stretnúť, sú považované za súčasť sekundárneho postihnutia a musia byť zahrnuté do procesu rehabilitácie obeťami.
- b) V prípade trestných činov, pri ktorých obeť úplne alebo čiastočne prišli o svoje zárobky, mali by byť tieto nahradené.

- c) Obetiam domáceho násilia, ktoré nemajú vlastný príjem, by mali byť poskytnuté výhody, ktoré by nahrádzali rodinný príjem.

5 Domáca bezpečnosť

- a) Mať zabezpečené bezpečné bývanie je základnou požiadavkou pre fyzické a psychické blaho každého jednotlivca. Je to predpoklad pre zotavenie obeť trestného činu.
- b) Podľa problémov, ktorým musia čeliť:
  - obetiam psychického násilia, ktoré trpia dočasným alebo permanentným nedostatkom fyzickej či intelektuálnej schopnosti, by mali byť poskytnuté patričné služby v príbytku obeť po odchode z nemocnice, napr. domáca opatera, vypomáhanie v domácnosti, opatera detí
  - po vlámaní alebo napadnutí vo vlastnom príbytku je nevyhnutné, aby obetiam bola poskytnutá ochrana a opätovné zaistenie bezpečnosti vo forme nahradenia poškodených zámok, opravy rozbitých okien, inštalácie bezpečnostných vylepšení
  - po výnimočne traumatickom zážitku, ako je vražda, podpaľačstvo, by mala byť poskytnutá taká pomoc, ktorá by zaručovala domácu bezpečnosť, alebo, ak je to potrebné, i poskytnutie náhradného bývania
  - obetiam nezákonného obchodovania s drogami, pornografie, nútenej prostitúcie, by mala byť poskytnutá možnosť umiestnenia v špeciálne upravených utečeneckých príbytkoch. Niektoré z obeť môžu byť ilegálni imigranti. Ak sú, je potrebné jednať s nimi ľudsky, v súlade so zákonmi príslušnej krajiny a ľudskými právami.

6 Zamestnanie

- a) Fakt, že človek je obeťou trestného činu, môže ovplyvniť jeho život. Každý zamestnávateľ by mal brať ohľad na takéto postihnutie ktoréhokoľvek zamestnanca alebo človeka inak spätého s podnikom / firmou. Pri nehodách alebo napadnutiach v práci je povinnosťou zamestnávateľa pomôcť obetiam.
- b) Vo všetkých prípadoch postihnutia trestným činom by zamestnávateľské organizácie mali odhadnúť veľmi rýchlo potreby obeť, poskytnúť výnimočné voľno

a odkázať jednotlivcov na organizácie, zabezpečujúce pomoc pre obeť trestných činov. Obetiam musí byť poskytnutá nezávislá podpora vo forme ponuky okamžitej pomoci, poskytnutia informácií a psychologické podpory obetiam. Každý zamestnávateľ si musí byť vedomý následkov trestného činu a mal by mať pravidlá aplikované v prípadoch trestných činov, vrátane školení manažmentu o prístupe k obetiam.

- c) Personál alebo zákazníci v istých zamestnaneckých sektoroch sú vystavení niektorým rizikám (banky, priemysel, doprava, obchod). Tieto organizácie by mali poučiť svojich zamestnancov o možných rizikách a informovať ich o spôsoboch minimalizácie týchto rizík. Mali by zaistiť dozor vchodu do budovy pracoviska, bez zbytočného znepokojovania verejnosti alebo narušovania súkromia.
- d) V prípadoch, keď je obeť fyzicky alebo psychologicky znevýhodnená v dôsledku viktimizácie, je povinnosťou zamestnávateľa preložiť pracovníka na vhodné pracovné miesto.

7 Školstvo

- a) Škola je jednou zo základných inštitúcií socializácie detí. Škola musí zabezpečiť deťom citovú podporu a bezpečie, a musí byť predovšetkým miestom, kde ich názory a postoje sú vypočuté. Toto je nesmierne dôležité pre dieťa, ktoré musí čeliť problémom, ktoré pramenia z trestného činu.
- b) Ľudia, ktorí pracujú v školstve, by mali byť zaškolení do takej miery, aby boli schopní rozoznať, kedy je dieťa pod vplyvom násilia a mali by odkázať takéto obeť na špecializované pomáhajúce organizácie.
- c) Vhodná pomoc pre detské obeť by mala byť dostupná vo vzdelávacích zariadeniach, najmä tam, kde trestný čin je páchaný na dieťati priamo v škole alebo na ceste do/zo školy.
- d) Školy by mali prijať špeciálne opatrenia na predchádzanie týrania, vrátane vydierania, vyhrážania a ponižovania, v spolupráci s políciou a súdnymi orgánmi.
- e) Školy by mali poskytovať potrebné informácie deťom a mládeži s cieľom prevencie postihnutia trestným činom, a aby bolo možné sa efektívnejšie vysporiadať z jeho následkami. Školy by mali podľa potreby spolupracovať s organizáciami na pomoc obetiam.

8 · Odškodnenie

- a) Odškodnenie je postavené na princípe možnosti preplatenia škôd pri dočasných alebo trvalých stratách či poškodení. Takáto kalkulácia neberie vždy do úvahy komplexnosť potrieb obete. Systémy odškodnenia by mali zdôrazňovať výhľady obete do budúcnosti, z hľadiska jej zotavovania a opätovného zaradenia do bežného kolobehu života. Mali by pomáhať pri tvorbe stratégie pre budúcnosť, ktorá by bola prispôbená miere skúsenosti obete, čím by im prakticky pomáhali prispôsobiť sa novej situácii.
- b) Finančné odškodnenie je často jediným zadosťučinením, ktoré je pre obete dostupné v právnom systéme. Avšak len peniaze môžu sotva poskytnúť úplné riešenie problémov a trápenia spôsobených trestným činom. Odškodnenie by preto malo brať do úvahy sociálne a psychologické potreby obetí a ich rodín a poskytnúť im pomoc pri administratívnych a právnych postupoch, s ktorými obete musia prísť do styku.
- c) Odškodné za poškodenie trestným činom by malo byť priznané bez ohľadu na priznanie dávok z titulu sociálneho poistenia. Obetiam, odkázaným na pomoc štátu, by mala byť poskytnutá mimoriadna podpora (nie pôžičky), aby si mohli zadovážiť základné predmety, potrebné pre domácnosť, ktoré im boli odcudzené, poškodené alebo zničené pri trestnom čine. Odškodné by nemalo byť znížené alebo dokonca zamietnuté na základe toho, že obeť bola v minulosti uznaná vinnou z trestného činu, ktorý s danou situáciou nesúvisí. Je vhodné, aby boli ustanovené recipročné postupy, aby sa obeť mohla dožadovať odškodnenia aj počas cestovania v zahraničí.
- d) Politika, ktorá skutočne berie do úvahy postihnutie trestným činom, musí prehodnotiť otázku pomoci obeti spolu s otázkou odškodnenia. Tieto prvky sú základnými vyjadreniami záujmu celej spoločnosti o obete trestných činov a je jediným spôsobom prejavu solidarity po spáchaní násilných činov.

9 · Organizácie na pomoc obetiam

- a) Prístup k systému bezplatných služieb na pomoc obetiam trestných činov, v ktorých pracujú dobrovoľníci a profesionáli, by mal byť považovaný za základné právo všetkých obetí trestných činov, a ako taký by mal byť podporovaný vládami všetkých krajín v Európe.

- b) Organizácie na pomoc obetiam musia byť schopné:

- pochopiť bežné problémy, ktorým musia čeliť obeť trestných činov, napr. izolovanosť, psychické utrpenie, nedostatočné poznanie zákona
- informovať obeť o ich právach, napr. súdne systémy, postupy pri odškodnení
- poskytnúť psychickú, emocionálnu a praktickú podporu počas vyšetrovania a súdnych konaní
- odkázať obeť na špecializované služby tam, kde je to potrebné, napr. právnici, sociálne, zdravotnícke alebo psychologické služby, poistenie.

10 · Ochrana súkromia

- a) Obeť a jej rodina a priatelia musia byť ochránení pred akýmkoľvek zasahovaním do ich súkromia. Takáto ochrana je dôležitá najmä bezprostredne po trestnom čine, kedy všetci zainteresovaní môžu byť v stave šoku. Zverejnenie neaktuálnych, nepresných a povrchných informácií môže ešte zhoršiť situáciu obete nepriaznivým vplyvom na ich psychickú pohodu a fyzickú bezpečnosť. Niektoré obeť môžu vyhľadávať médiá, aby získali záujem verejnosti o ich skúsenosti. Avšak obeť by si mali byť vedomé možného rizika, ktoré im hrozí, ak použijú médiá. Vystavujú sa riziku narušenia ich osobného súkromia a straty anonymity. Existuje tu i možné riziko pomsty obetiam, ktorých totožnosť bola odhalená. Navyše existuje nebezpečenstvo zjednodušenia detailov takým spôsobom, že obeť sa vnímajú šablónovito, alebo nebezpečenstvo napodobovania trestného činu v dôsledku publicity.
- b) Obete, ich rodiny a priatelia musia byť chránení pred fyzickým alebo psychickým tlakom použitým médiami na obdržanie informácií a fotografií. Média by nemali zverejňovať totožnosť obete, najmä ak je obeť mŕtva alebo veľmi ťažko zranená, predtým, ako jej rodina alebo priatelia o tom boli informovaní zástupcom polície alebo iných orgánov. Niektoré obeť alebo pozostalá rodina po obeti môžu sami žiadať o rozhovor s médiami. Ak ale nechcú, mená obetí nesmú byť zverejnené v tlači alebo iných médiách, rovnako ani detaily, ktoré by tieto obeť mohli identifikovať. Novinári nesmú zverejniť detaily o násilí páchanom na obetiach, dokonca ani v prípadoch, ktoré boli predmetom verejných diskusií, bez toho, aby si vopred overili fakty priamo s obeťou, alebo aby aspoň uviedli zdroj svojich informácií. Reportáže o súdnych procesoch by mali poskytovať vyvážené a nezaujaté

vyjadrenia argumentov, kladúc veľkú opatrnosť na to, aby neboli zdôrazňované vyhlásenia žiadnej zúčastnenej strany.

V prípadoch vydania nepresných informácií o trestnom čine a jeho následkoch musia mať obeť právo na opravu vo vzťahu ku akýmkoľvek oblastiam, ktoré ich osobne zasahujú.

Časopisy a televízne stanice, ktoré chcú zverejniť trestné činy, dokonca i tie, ktoré boli spáchané v minulosti, musia mať predchádzajúci súhlas obeť alebo jej rodiny.

- c) Súkromné a verejné inštitúcie, ktoré prichádzajú do styku s obeťami, musia zaistiť poskytnutie dôvernej služby a zaviesť dôverný systém spracovania a archivácie dokumentácie.

Tí, ktorí sú zodpovední za verejné budovy, napr. policajné stanice a nemocnice, si musia byť vedomí možných ohrození súkromia obeť zo strany médií, a mali by preto zabezpečiť čo najväčšiu možnú ochranu vchodových dverí.

Prístup novinárov a fotografov do neverejných priestranstiev nemocníc musí byť predmetom osobitného súhlasu predstaviteľov zdravotníckych zariadení a dotknutých obeť.

Policajné služby, zdravotnícke služby a sudy majú mať špeciálnych tlačových hovorcov, ktorí by udržiavali kontakty s médiami.

- d) Zaobchádzanie médií s prípadmi by malo byť predmetom regulačnej charty, vytvorenej médiami, verejnými orgánmi a organizáciami pre pomoc obeťam trestných činov.

Tlač hrá dôležitú rolu vo vzdelávaní verejnosti, a má byť podporovaná v tom, aby využívala svoju úlohu v pomoci prevencii druhotnej viktimizácie.

Tlač by si mala vytvoriť pozitívny vzťah s organizáciami pre pomoc obeťam, aby tak mohla brať viac do úvahy záujmy obeť. Pre novinárov by mali byť realizované programy zvyšovania ich povedomia o danej problematike.

Služby na pomoc obeťam by mali dávať oznámenia oficiálnym orgánom, zodpovedným za riešenie porušenia zákonov médiami, resp. iniciovať zmeny v zákone alebo pracovnom poriadku na zabezpečenie ochrany anonymity a súkromia obeť trestných činov.

Prehlásenie o postavení obetí v procese mediácie

PREHLÁSENIE O POSTAVENÍ OBETÍ V PROCESE MEDIÁCIE

Prehlásenie o postavení obetí v procese mediácie
Európske fórum služieb obetiam

Základné princípy

- Mediácia vyžaduje účasť obeť a preto je dôležité, aby jej záujmy boli plne zohľadnené
- Mediačný proces môže byť použitý len vtedy, ak zúčastnené strany na to dali dobrovoľný a informovaný súhlas a majú možnosť svoj súhlas kedykoľvek odvolať
- Mediácia medzi obeťou a páchatelom v trestných prípadoch sa líši od podobných procesov mediácie v ostatných oblastiach života - proces mediácie musí zahŕňať páchatelovo prijatie zodpovednosti za svoj čin a uznanie negatívnych následkov trestného činu pre obeť
- Je nevyhnutné, aby mediátor a každý, kto je zapojený do procesu mediácie, absolvoval primerané školenie, zamerané na špecifické otázky týkajúce sa obetí trestných činov a sú relevantné pre proces mediácie.

Práva obetí

Obete trestných činov majú právo na:

- uznanie svojho statusu obeť zo strany spoločnosti a ochranu svojho postavenia
- úplné informovanie o procese mediácie a možných výsledkoch, ako aj na informácie o spôsoboch kontroly plnenia každej dohody, dosiahnutej počas mediácie
- informácie o tom, kde môžu dostať nezávislé poradenstvo a pomoc
- dostatok času na zváženie svojho rozhodnutia a prijatie nezávislého poradenstva
- rovnaký prístup k právnomu poradenstvu pred, počas a po mediácii, čo by malo byť zahrnuté v predpisoch o bezplatnej právnej pomoci
- výber, či sa chcú stretnúť s páchatelom, alebo chcú absolvovať mediáciu prostredníctvom mediátora.

PREHLÁSENIE O POSTAVENÍ OBETÍ V PROCESSE MEDIÁCIE

Európske fórum služieb obetiam vzniklo preto, aby:

- podporovalo rozvoj efektívnych služieb pre obeť trestných činov v celej Európe;
- podporovalo spravodlivé a rovnaké odškodnenie pre všetky obeť trestných činov v celej Európe, bez ohľadu na štátnu príslušnosť dotýčnej obeť;
- podporovalo práva obeť trestných činov v Európe pri ich zapojení do procesu trestného konania a pri kontakte s ďalšími inštitúciami a orgánmi.

Európske fórum konštatuje, že s rozvojom restoratívnej justície teraz oveľa viac obeť prichádza do priameho kontaktu s páchatelom. Cieľom tohto dokumentu je preto zabezpečiť, aby záujmy obeť boli vždy chránené.

Špecifické stanovisko Európskeho fóra služieb obetiam vychádza z našich rozsiahlych skúseností v práci s obeťami po trestnom čine. Cieľom tohto dokumentu nie je opakovať zásady správneho vedenia mediácie, čo je predmetom iných dokumentov, ale upriamiť pozornosť na oblasti, o ktorých sa domnievame, že v iných materiáloch neboli dostatočne pertraktované z hľadiska obeť. Tento dokument formuluje všeobecné zásady a nemôže byť považovaný za vyčerpávajúci vo vzťahu k určitým trestným činom alebo osobám.

Pri formulácii tohto prehlásenia Európske fórum služieb obetiam bralo do úvahy medzinárodné dokumenty týkajúce sa základných ľudských práv a tiež práv páchatelov. Významný je návrh Deklarácie OSN o aplikovaní programov restoratívnej justície v trestných veciach a Odporúčanie Rady Európy (99)19 o mediácii v trestných veciach. Je rovnako potrebné uznať význam práce, ktorá je súčasťou programov restoratívnej justície, vrátane práce s páchatelmi.

Princípy tvorby odporúčaní o postavení obeť v procese mediácie

V tomto dokumente sa pojem "mediácia" používa pre každý proces, v ktorom, či už priamo alebo prostredníctvom mediátora, dochádza ku kontaktu obeť a páchatela. Mediačný proces je vo všeobecnosti považovaný za časť širšej oblasti restoratívnej justície. Avšak existujúce dokumenty restoratívnej justície, vrátane tých, ktoré sa zaoberajú mediáciou, málokedy uznávajú, že nijaký program nemôže byť nazývaný „restoratívnym“, ak zotavenie obeť nie je jeho prioritou. Na druhej strane všetky programy, ktorých cieľom je priama pomoc obeť, môžu byť považované za základné elementy restoratívnej justície. Preto Európske Fórum služieb obetiam, ako organizácia reprezentujúca národné organizácie pre obeť v rámci Európy, podporuje zásady restoratívnej justície a chce, aby jeho práca bola významným prínosom v tejto oblasti.

Tento dokument sa zameriava na proces mediácie v trestnoprávných prípadoch. Proces mediácie si z definície vyžaduje priame zapojenie obeť a preto je veľmi dôležité, aby boli záujmy obeť plne zohľadnené. Chceli by sme, aby naše skúsenosti a poznatky prispeli k rozvoju jednak politiky, a jednako aj praxe v tejto oblasti.

Mediácia v trestných prípadoch je popísaná ako proces, v ktorom obeť a páchatelia komunikujú za pomoci nezávislej tretej strany a to buď priamo tvárou v tvár, alebo nepriamo prostredníctvom mediátora, čo umožňuje obeť vyjadriť ich potreby a pocity a páchatelom umožňuje prijať zodpovednosť za to, čo spôsobili a urobiť to, čo vyplýva z tejto zodpovednosti. Toto považujeme za východiskový bod, ale chceme pridať niekoľko poznámok k procesu mediácie v prípadoch, v ktorých došlo k spáchaniu trestného činu. V prvom rade musí byť jasné, že mediácia medzi obeťou a páchatelom v prípade trestných činov je odlišná od podobných procesov mediácie v iných oblastiach života. Jedným z viditeľných rozdielov je, že v prípade trestných činov páchatel neporušil len individuálne práva obeť, ale porušil tiež právny poriadok určený na ochranu spoločnosti vo všeobecnosti. Preto proces mediácie musí zahŕňať páchatelovo prijatie zodpovednosti za jeho čin a uznanie následkov trestného činu pre obeť. Tiež nemožno nebrať na vedomie spoločenskú zodpovednosť. Taktiež obeť má právo na uznanie a ochranu svojho postavenie ako obeť trestného činu zo strany spoločnosti.

Možný dopad procesu mediácie

Pripúšťame, že mediácia je veľmi silný proces, ktorý môže byť veľkým prínosom pre všetky zúčastnené strany. Môže však tiež poškodiť, a to najmä vtedy, keď mediátor nebol dostatočne vyškolený. Väčšina existujúcej literatúry sa zameriava skôr na prínosy mediácie, než na jej možné riziká.

Potenciálne pozitíva mediácie zahŕňajú obnovenie autonómie a dôstojnosti obeť. Účasť a angažovanie sa obeť môžu zabrániť pocitom odcudzenia, ktoré sa bežne vyskytujú v procese tradičného trestného konania. Obeť má príležitosť žiadať informácie od páchatela, čo by inak nebolo možné a má možnosť požadovať náhradu škody. Navyše mnoho obeť oceňuje príležitosť hovoriť o svojej skúsenosti s trestným činom a pomoc pri dosiahnutí konštruktívneho východiska z ich negatívnej skúsenosti. To, že sa zúčastňuje na pomoci páchatelovi vyvarovať sa budúcich trestných činov, môže obeť pomáhať pri obnovení jej autonómie.

Možné riziká sú v možnosti druhotnej viktimizácie pred, počas a po skončení procesu mediácie. Treba uznať, že väčšina súčasných mediačných programov nebola iniciovaná ani obeťami, ani službami obeť. Obeť majú po trestnom čine mnoho potrieb, ale túžba stretnúť sa s páchatelom je zriedkavou prioritou pre väčšinu obeť trestných činov. Pozvanie na stretnutie s páchatelom je výrazným zásahom, ktorý by mohol na obeť klásť nežiadúcu zodpovednosť. Obeť, ktoré mediáciu odmietnu, môžu mať pocity viny, nespôsobilosti alebo strachu z následkov. Súhlasom s účasťou v mediácii môžu taktiež vyvolať očakávania, ktoré môžu poškodiť, ak neboli dosiahnuté želané výsledky. Z tohto dôvodu sa pri zvažovaní vhodnosti prítomnosti páchatela musí brať ohľad na záujmy obeť.

V každom prípade, v ktorom sa mediácia zvažuje, treba potenciálny prospech konfrontovať s možnými rizikami. Treba zvažovať mnohé premenné:

Načasovanie ponuky mediácie a momentu, v ktorom k nej má dôjsť v procese zotavovania obeť, bude mať významný dopad na reakcie obeť. Preto mediácia ako vedľajší proces môže byť vhodnejšia v prípadoch menších útokov alebo majetkových trestných činov, než v prípadoch vážnych násilných trestných činov. Najzávažnejšie trestné činy sú pre mediáciu vhodnejšie po uzavretí trestného konania, vrátane času výkonu trestu. V týchto prípadoch, môže byť mediácia vhodná obzvlášť vtedy, keď obeť požiadala o náhradu škody, alebo ak podmienky vyžadujú ochranu obeť alebo jej rodiny po prepustení páchatel'a. V prípadoch, ktoré idú pred súd, môže mať mediácia význam tiež v priebehu trestného konania. Každý predchádzajúci vzťah medzi obeťou a páchatel'om môže mať takisto vplyv na proces mediácie. Ak ide o blízky osobný vzťah medzi obeťou a páchatel'om, musí byť venovaná zvláštna pozornosť výberu vhodných prípadov a adekvátnej príprave všetkých účastníkov na mediáciu. V takýchto prípadoch musia byť zohľadnené osobitné aspekty, napríklad dopad na ostatné vzťahy na pracovisku, v škole, v rodine alebo v susedstve. Mediátori pracujúci s týmito prípadmi musia mať špeciálnu prípravu.

Na proces mediácie budú mať vplyv aj osobnostné charakteristiky obeť, vrátane jej predchádzajúcich skúseností s trestným činom, všetky ďalšie faktory, ktoré majú vplyv na pocit osobnej životnej pohody a jej úspechy alebo neúspechy pri zvládaní predošlých životných kríz. Dostupnosť podpory a blízke vzťahy môžu mať tiež vplyv na priebeh mediácie. Je pravdepodobné, že žiadny z týchto faktorov nebol známy alebo braný do úvahy pred ponúknutím mediácie.

Mediácia obeť - páchatel' závisí od určitého spoločného základu v zmysle základných potrieb a hodnôt. Do úvahy sa musia brať rozdiely medzi obeťami a páchatel'mi, čo sa týka zdravia, veku alebo rasy. Ak boli mediátori riadne vyškolení, musí im to byť zrejmé. V každom prípade cieľom musí byť maximalizovať možnosť prospechu pre každú stranu a minimalizovať každé možné riziko, osobitne pre obeť.

】 DÔLEŽITÉ BODY VO VÝZNAMNÝCH DOKUMENTOCH Z HĽADISKA OBEŤI]

Definícia slobodného a informovaného súhlasu

Podľa návrhu Deklarácie OSN o Základných princípoch použitia programov restoratívnej justície, restoratívne procesy môžu byť použité iba s dobrovoľným a informovaným súhlasom zúčastnených strán. Účastníci musia mať možnosť odvolať súhlas v ktoromkoľvek štádiu procesu, vrátane priebehu mediačného sedenia.

Obyčajná možnosť odmietnuť účasť na procese mediácie z nášho pohľadu dostatočne

nesplňa podmienku dobrovoľnosti súhlasu. Úplná zásada dobrovoľného súhlasu vyžaduje, aby ponuka mediácie bola sprostredkovaná len osobou, ktorá bola riadne vyškolená a ktorá vie určiť možný dopad mediácie na tú - ktorú obeť trestného činu a možnosť nepriaznivých následkov.

Obeť musia mať k dispozícii nielen úplné informácie o mediácii a jej možných výsledkoch, ale aj o tom, kde môžu získať nezávislú pomoc a poradenstvo. Počas mediácie musí byť k dispozícii možnosť odporúčať obeť na ďalšie organizácie, ktoré poskytujú pomoc obeťami, keď je požadovaná.

Z nášho pohľadu, súhlas nikdy nie je bez nátlaku, ak prípadné dôsledky pre páchatel'a sú značne väčšie, keď sa obeť necíti byť schopná zúčastniť sa na mediácii. Tam, kde sa uvažuje o upustení od procesu trestného konania, môže prísť do úvahy alternatívny trest, napr. verejnosprospešné práce. Ak prípad odporučil na mediáciu súd, malo by byť jasné, že každý rozsudok, ktorý by mohol prísť do úvahy po úspešnej mediácii, je možný aj vtedy, ak páchatel' bol ochotný, ale ponuka mediácie nebola obeťou prijatá.

V každom prípade musí byť obeť poskytnutý dostatok času na zváženie jej rozhodnutia a na to, aby mohla dostať nezávislé poradenstvo, ak je to žiaduce. Navrhujeme, aby boli obeťami dané na rozhodnutie minimálne 3 týždne.

Pomoc a právne zastúpenie

V odporúčaní Rady Európy sa uvádza, že účastníci majú mať právo na právnu pomoc. V návrhu Deklarácie OSN je to obmedzené na právnu radu pred a po restoratívnom procese. Podľa nášho názoru by obeť mali mať nárok na pomoc od subjektu podľa ich výberu pred, počas a po ukončení mediácie (subjektom môže byť napr. organizácia na pomoc obeťami). Chceli by sme však, aby išlo o vysokú kvalitu právneho zastúpenia, ak by mediácie nevedla k dorozumeniu medzi stranami. Kultúra mediácie má nevyhnutne neformálny charakter. Musíme však brať do úvahy, že obeť musia mať prospech z právnej rady pred rozhodnutím pre mediáciu a prípadne po ukončení procesu mediácie. Keď je to potrebné, musí byť právna rada dostupná rovnako všetkým obeťami trestných činov, čo by malo byť zahrnuté do ustanovení o bezplatnej právnej pomoci.

Vo všetkých prípadoch musia byť obeť informované o dostupnosti nezávislých služieb obeťami a musí im byť sprostredkovaný kontakt na takéto služby, keď to je žiaduce.

Školenie a príprava

Podľa návrhu Deklarácie OSN, facilitátori musia pred prevzatím mediačných záväzkov dostať základné školenie a tiež kurz v poskytovaní služieb. Školenie má byť zamerané na riešenie konfliktov vzhľadom na osobitosť potrieb obeťami a páchatel'ov, má poskytnúť základné poznatky o systéme trestného súdництва a úplné informácie o fungovaní restoratívnych programov, v ktorých budú mediátori pracovať.

Podporujeme toto ustanovenie, ale považujeme za dôležité, aby školenie týkajúce sa problematiky obetí realizovali nezávislí odborníci, ktorí majú skúsenosti v práci s obeťami trestných činov a ktorí nie sú v konflikte záujmov, pokiaľ ide o výsledok mediálneho procesu. Organizácie na pomoc obeťam sú na to odborne vhodné.

Ako sme poznamenali vyššie, mediátori, ktorí budú pracovať s prípadmi s dôvernými osobnými vzťahmi, musia mať navyššie špeciálne školenie.

Dôvernosť

Všetky medzinárodné dokumenty vyžadujú, aby proces mediácie bol dôverný vo vzťahu ku všetkým zúčastneným stranám a nesmie byť následne odkrytý, iba ak po dohode zúčastnených strán. Nie je dané žiadne vysvetlenie, prečo by mala byť požadovaná taká vysoká úroveň dôvernosti, obzvlášť v trestnom konaní, kde je tiež v hre prvok verejného záujmu.

Myslíme si, že obeť a páchatelia by mali mať dovolené hovoriť so svojimi priateľmi, príbuznými a ostatnými pomocníkmi o mediácii, ktorej sa zúčastnili. Nemali by sa cítiť obmedzovaní tým, že sa nemôžu podeliť o takú významnú skúsenosť. Pripúšťame, že by nebolo užitočné, aby sa počas mediálneho procesu informácie rozšírili do verejnosti. Vyžadovaná úroveň dôvernosti preto môže byť rozdielna, čo sa týka strán a mediátora. Ak sa vyskytnú v priebehu mediácie veci nejakej obzvlášť citlivej povahy, môže byť stupeň dôvernosti vzťahujúci sa na dané oblasti vyjednaný medzi stranami.

Uznanie viny páchatelom

Podľa odporúčania Rady Európy, je postačujúce, keď obvinený (obžalovaný) prijme zodpovednosť za to, čo sa stalo. Okrem toho odporúčanie Rady Európy zdôrazňuje, že účasť na mediácii nesmie byť použitá proti obvinenému, ak je prípad po mediácii vrátený späť orgánom činným v trestnom konaní. Ďalej dokumenty uvádzajú, že akceptácia faktov, alebo dokonca priznanie viny obvineným v priebehu mediácie, nesmie byť následne použité ako dôkaz v trestnom konaní v rovnakej veci.

My podporujeme iný prístup. Ako je uvedené vyššie, základnou črtou akejkoľvek mediálnej schémy je, že má odblokovať obeť, aby mohla vyjadriť svoje potreby a pocity a páchatela, aby prijal zodpovednosť za svoj skutok a konal podľa toho. Z toho vyplýva, že nie je logické, aby sa predchádzalo použitiu daného dôkazu v akejkoľvek ďalšom trestnom stíhaní. Obetiam nemôže byť zakázané poskytnúť priznaný dôkaz, ak sa nazdávajú, že je potrebné tak urobiť. Takisto obžaloba môže žiadať od obeť taký dôkaz poskytnúť, pretože dôvernosť v mediálnom procese nie je chránená zákonom.

Ostatné oblasti, ktoré môžu byť predmetom odkrytia

Ďalšie aspekty mediácie, ktoré nemôžu byť viazané dôvernosťou, musia zahŕňať každý ďalší zločin, napríklad akékoľvek vyhrážanie sa budúcim násilím, ktoré sa vyskytne počas mediálneho procesu. Preto je otázne, či je primerané vopred obmedzovať páchatelovo správanie počas mediácie ako faktor, ktorý bude braný do úvahy pri následnom rozhodovaní o treste.

Podľa návrhu Deklarácie základných princípov OSN, nedostatok plnenia v mediácii uzavretej dohody nemôže byť použité ako zdôvodnenie prísnejšieho rozsudku v žiadnom nasledujúcom procese trestného konania (čo je možné v určitých jurisdikciách). Keď uvažujeme o účinkoch tohto návrhu, v mnohých prípadoch cítime, že úmyselné porušenie mediálnej dohody môže viesť k re-viktimizácii obeť, a k okolnostiam, ktoré by mali byť brané do úvahy pri následnom rozhodovaní o treste.

OTÁZKY, KTORÉ NIE SÚ SÚČASŤOU MEDZINÁRODNÝCH DOKUMENTOV

Nepriama mediácia

Práve tak, ako má byť obeť daná možnosť rozhodnutia prijať alebo odmietnuť priamu (tvárou v tvár) mediáciu, mala by byť obeť, ktoré by uprednostnili neprísť do kontaktu s páchatelom, daná jasná a slobodná možnosť voľby na mediáciu prostredníctvom mediátora.

Príprava na priamu mediáciu

Keď sa už raz obeť rozhodne prijať pozvanie na stretnutie s páchatelom, musí jej byť pred stretnutím poskytnutý primeraný čas na prípravu. Tu je namieste ustanovenie o poskytnutí úplných informácií o plánovanom postupe, o všetkých otázkach, na ktoré sa má odpovedať a o všetkých záležitostiach, ktoré sa budú preberať. Obeti by malo byť ponúknuté viac ako jedno stretnutie, aby mala čas porozmýšľať o informáciách, ktoré dostala.

Kontrola plnenia dohody

Obete, ktoré sa zúčastnili na mediácii, by mali byť priebežne informované o konaní páchatela vzhľadom na podmienky dohody. Mali by dostať jasné informácie o spôsobe kontroly plnenia každej dohody dosiahnutej počas mediácie. Osobitne by mali vedieť, ako sa bude nakladať s každým porušením dohody, vrátane opatrení, ktoré budú následne prijaté.

Monitoring a hodnotenie mediačných programov

Monitoring všetkých mediačných programov by mal venovať veľkú pozornosť tak zainteresovaným obetiam, ako aj páchatelom. Dáta by mali byť zbierané napríklad podľa veku, pohlavia, rasy a iných charakteristík obete ako aj akýchkoľvek významných rozdielov medzi jednotlivými účastníkmi prípadov - napr. veľmi mladá obeť a starší páchatel. Monitoring by mal poskytovať informácie o prípadoch, v ktorých je väčšia pravdepodobnosť prínosu pre obe strany a o okolnostiach, v ktorých by mali byť použité osobitné ustanovenia o príprave a pomoci obetiam. Všetky programy zamerané na monitoring úspechu alebo iné stránky procesu mediácie, by mali zahŕňať mieru zadosťučinenia, prípadne rôzne výstupy pre obeť, ktoré sa rozhodli neprjať mediáciu.

Úloha Služieb obetiam

Služby obetiam spolu s ďalšími inštitúciami majú za cieľ maximalizovať prínos mediácie a minimalizovať riziká. Pomocou svojich poznatkov a skúsenosti v práci s obeťami majú odborne prispievať k rozvoju tak mediačnej politiky, ako aj praktickej mediácie. Ich príspevok by mal zahŕňať:

- Konzultácie pri tvorbe vládnej politiky vo vzťahu k mediácii;
  - Aktívne príspevky pri monitorovaní a manažovaní programov a pri tvorbe nových programov;
  - Spoluprácu na školeniach tak profesionálnych, ako aj dobrovoľných mediátorov a ostatných pracovníkov, ktorí budú pracovať v priamom kontakte s obeťami;
  - Zabezpečenie, aby sa vo všetkých programoch poskytovali informácie o službách pre obeť a aby bol zabezpečený kontakt na ne;
  - Spôsobilosť poskytnúť nezávislú pomoc obetiam pred, počas a po skončení procesu mediácie, vrátane podpory pri rozhodovaní o účasti v mediácii;
  - V niektorých jurisdikciách je tiež možné, že služby obetiam sú už zahrnuté do prvého kontaktu s obeťou. V jurisdikciách, kde to nie je možné, služby obetiam môžu pomáhať dostávať do povedomia dostupnosť programov a pomáhať obetiam v ich prístupe k službám, ak si to želajú.
- Rola služieb obetiam v mediácii by mala byť uznaná a primerane finančne krytá.

] Rámcové rozhodnutie Rady postavení obetí v trestnom konaní]

Zdroj: Úradný vestník Európskych spoločenstiev (Official Journal of the European Communities)
Poznámka: Pôvodne uverejnené v úradných jazykoch Európskych spoločenstiev v Úradnom vestníku Európskych spoločenstiev. Za autentickú sa považuje iba legislatíva Európskych spoločenstiev vytlačená v Úradnom vestníku Európskych spoločenstiev.

(Akty prijaté podľa hlavy VI Zmluvy o Európskej únii)

] RÁMCOVÉ ROZHODNUTIE RADY Z 15. MARCA 2001 O POSTAVENÍ OBETÍ V TRESTNOM KONANÍ] (2001/220/JHA)

RADA EURÓPSKEJ ÚNIE

so zreteľom na Zmluvu o Európskej únii, najmä na jej článok 31 a článok 34(2)(b),s
so zreteľom na iniciatívu Portugalskej republiky ⁽¹⁾,
so zreteľom na stanovisko Európskeho parlamentu ⁽²⁾,

keďže:

- 1** v súlade s Akčným plánom rady a komisie pre čo najlepšiu implementáciu ustanovení Amsterdamskej zmluvy na priestor slobody, bezpečnosti a spravodlivosti, najmä s bodmi 19 a 51 (c), do piatich rokov od nadobudnutia účinnosti zmluvy treba riešiť otázku podpory obetí vypracovaním komparatívnej štúdie systémov odškodnenia obetí a zhodnotením vhodnosti podniknutia krokov v rámci Európskej únie;
- 2** komisia predložila oznámenie Európskemu parlamentu, rade a hospodárskemu a sociálnemu výboru 14. júla 1999 s názvom „Obete trestných činov v Európskej únii: úvahy o štandardoch a krokoch“. Európsky parlament prijal rezolúciu o oznámení komisie 15. júna 2000;
- 3** závery zasadnutia Európskej rady v Tampere 15. a 16. októbra 1999, najmä bod 32 stanovuje, že sa majú vypracovať minimálne štandardy na ochranu obetí trestných činov týkajúce sa najmä prístupu obetí trestných činov k spravodlivosti a ich práva na odškodnenie vrátane náhrady súdnych trov. Okrem toho sa majú zriadiť národné programy na financovanie štátnych a mimovládnych opatrení, na pomoc obetiam a ich ochranu.
- 4** Členské štáty by mali aproximovať svoje zákony a predpisy v rozsahu nevyhnutnom na dosiahnutie cieľa, aby sa obetiam trestných činov poskytol vysoký stupeň ochrany bez ohľadu na to, v ktorom členskom štáte sa nachádzajú;

- 5** Potreby obetí treba posudzovať a riešiť komplexným, koordinovaným spôsobom, aby sa predišlo čiastočným alebo nedôsledným riešeniam, ktoré môžu viesť k sekundárnej viktimizácii;
- 6** Ustanovenia tohto rámcového rozhodnutia sa neobmedzujú iba na náležité venovanie pozornosti záujmom obetí v trestnom konaní; vzťahujú sa aj na určité opatrenia na pomoc obetiam pred a po trestnom konaní, ktoré môžu zmierniť účinky trestného činu;
- 7** Opatrenia na pomoc obetiam trestných činov a najmä opatrenia týkajúce sa odškodnenia a sprostredkovania sa netýkajú opatrení v občianskoprávnom konaní;
- 8** Je potrebné aproximovať pravidlá a praktiky pokiaľ ide o základné práva obetí, so zvláštnym zreteľom na právo na zaobchádzanie rešpektujúce ich dôstojnosť, právo poskytnúť a dostať informácie, právo pochopiť a byť pochopený, právo byť chránený v rôznych štádiách súdneho konania a právo na poskytnutie podpory za znevýhodnenie žiť v inom členskom štáte, ako v ktorom bol trestný čin spáchaný;
- 9** Ustanovenia tohto rámcového rozhodnutia však neukladajú členským štátom povinnosť zabezpečiť, aby sa s obeťami zaobchádzalo ekvivalentným spôsobom, ako so zúčastnenou stranou súdneho konania;
- 10** je dôležité zaangažovanie špecializovaných služieb a skupín pomoci obetiam pred, počas a po trestnom konaní;
- 11** treba poskytnúť vhodný a primeraný výcvik osobám prichádzajúcim do styku s obeťami, pretože toto je nevyhnutné tak pre obeť, ako aj pre dosiahnutie cieľov súdneho konania;
- 12** treba využívať plány na výstavbu sietí existujúcich kontaktných miest v členských štátoch, či už pod súdnym systémom, alebo založené na sieťach skupín pomoci obetiam,

PRIJALA TOTO ROZHODNUTIE:

Článok 1 Definície

Na účely tohto rámcového rozhodnutia:

- (a) „obeta“ je fyzická osoba, ktorá utrpela ujmu vrátane fyzického a psychického poškodenia, emocionálneho utrpenia, ekonomickej straty priamo spôsobený konaním alebo nekonaním, ktoré je porušením trestného práva členských štátov.
- (b) „organizácia pomoci obetiam“ je mimovládna organizácia, zákonne zriadená v členskom štáte, ktorá poskytuje pomoc obetiam trestných činov bezodplatne, je riadená podľa príslušných podmienok a dopĺňa činnosť štátu v tejto oblasti;
- (c) „trestné konanie“ sa interpretuje podľa príslušného vnútroštátneho práva;
- (d) „konanie“ sa interpretuje v širokom chápaní, aby okrem trestného konania zahŕňalo všetky kontakty obeť ako takej s každým orgánom, štátnou správou alebo organizáciou pomoci obetiam v súvislosti s jej prípadom pred, počas a po trestnom procese;
- (e) „sprostredkovanie v trestnoprávných prípadoch“ sa interpretuje ako hľadanie dohodnutého riešenia medzi obeťou a pôvodcom trestného činu, prostredkovaného kompetentnou osobou pred alebo počas trestného konania.

Článok 2 Úcta a uznanie

- 1** Každý členský štát zabezpečí, aby obeť mali reálne a primerané postavenie v ich trestnoprávnom systéme. Naďalej bude vyvíjať všetko úsilie na zabezpečenie toho, aby sa s obeťami zaobchádzalo s náležitou úctou voči dôstojnosti jednotlivca počas konania a uzná práva a oprávnené nároky obetí so zvláštnym prihliadnutím na trestné konanie.
- 2** Každý členský štát zabezpečí, aby obeť, ktoré sú obzvlášť zraniteľné, mali prospech zo špecifického zaobchádzania najlepšie prispôbeného ich pomerom.

Článok 3 Výsluchy a poskytnutie dôkazu

Každý členský štát zaručí obetiam možnosť, aby boli počas konania vypočuté, a aby predložili dôkazy.

Každý členský štát prijme potrebné opatrenia na zabezpečenie toho, aby jeho orgány vypočúvali obeť iba do miery nevyhnutnej vzhľadom na trestné konanie.

Článok 4 Právo dostať informácie

1 Každý členský štát zabezpečí, aby obeť už od prvého kontaktu s orgánmi činnými v trestnom konaní mali najmä prístup k informáciám, ktoré sú podstatné pre ochranu ich záujmov všetkými prostriedkami považovanými za vhodné a pokiaľ je to možné v jazykoch, ktorým bežne rozumejú. Takýmito informáciami sú prinajmenšom:

- (a) typ služieb alebo organizácií, na ktoré sa môžu obrátiť o pomoc,
- (b) druh pomoci, ktorý môžu získať,
- (c) kde a ako môžu oznámiť trestný čin,
- (d) postupy nasledujúce po takomto oznámení a ich postavenie v súvislosti s takýmito postupmi,
- (e) ako a za akých podmienok môžu získať ochranu,
- (f) v akom rozsahu a za akých podmienok majú prístup k:
  - (i) právnomu poradenstvu alebo
  - (ii) právnej pomoci, alebo
  - (iii) akémukoľvek inému druhu poradenstva,
- (g) požiadavky na vznik nároku na odškodnenie,
- (h) ak trvalo bývajú v inom členskom štáte, všetky dostupné osobitné opatrenia na ochranu ich záujmov.

2 Každý členský štát zabezpečí, aby obeť, ktoré vyjadria želania v tomto smere, boli priebežne informované o:

- (a) výsledku ich žaloby,
- (b) relevantných faktoroch, ktoré im umožnia, aby v prípade trestného stíhania vedeli o trestnom konaní vedenom proti osobám stíhaným pre trestné činy, ktoré sa ich týkajú, s výnimkou prípadov, keď by riadne prejednávanie prípadu mohlo byť nepriaznivo ovplyvnené,
- (c) súdnom rozsudku.

3 Členské štáty prijímú potrebné opatrenia na zabezpečenie toho, aby aspoň v prípadoch, kde by obetiam mohlo hroziť nebezpečenstvo po prepustení osoby, ktorá je stíhaná alebo odsúdená za trestný čin, bolo prijaté rozhodnutie informovať obeť, ak je to potrebné.

4 Pokiaľ členský štát zašle z vlastnej iniciatívy informácie uvedené v odsekoch 2 a 3, musí zabezpečiť, aby obeť mali právo neprevziať ich, pokiaľ ich oznámenie nie je povinné podľa podmienok relevantného trestného konania.

Článok 5 Záruky komunikácie

Každý členský štát prijme vo vzťahu k obetiam s postavením svedkov alebo zúčastnených strán konania potrebné opatrenia na čo najväčšiu minimalizáciu komunikačných ťažkostí, pokiaľ ide o pochopenie alebo zaangažovanosť na príslušných krokoch príslušného trestného konania v rozsahu porovnateľnom s opatreniami takéhoto typu, ktoré prijíma vo vzťahu k obžalovaným.

Článok 6 Špecifická pomoc obeti

Každý členský štát zabezpečí, aby obeť mali prístup k poradenstvu uvedenému v článku 4(1)(f)(iii) poskytovanému bezplatne tam, kde je to oprávnené, ktoré sa týka ich postavenia v konaní a kde je to potrebné, k právnej pomoci uvedenej v článku 4(1)(f)(ii), keď majú možnosť mať právne postavenie zúčastnených strán trestného konania.

Článok 7 Náklady obetí v súvislosti s trestným konaním

Každý členský štát poskytne podľa príslušných vnútroštátnych predpisov obetiam s právnym postavením zúčastnených strán alebo svedkov možnosť refundácie nákladov, ktoré im vznikli v dôsledku ich oprávnenej účasti na trestnom konaní.

Článok 8 Právo na ochranu

1 Každý štát zabezpečí vhodnú úroveň ochrany pre obeť a kde je to potrebné, pre ich rodiny alebo osoby v podobnom postavení, najmä pokiaľ ide o ich bezpečnosť a ochranu ich súkromia, keď kompetentné orgány usúdia, že existuje vážne riziko represálií alebo spoľahlivý dôkaz o vážnom úmysle narušiť ich súkromie.

2 Na tento cieľ a bez toho, aby bol dotknutý odsek 4, každý členský štát zaručí, aby bolo možné v prípade potreby prijať ako súčasť súdneho konania vhodné opatrenia na ochranu súkromia a fotografického zobrazenia obetí a ich rodiny alebo osôb v podobnom postavení.

3 Každý členský štát ďalej zabezpečí, aby sa zabránilo kontaktu medzi obeťami a páchatelmi v budove súdu, pokiaľ si súdne konanie nevyžaduje takéto kontakty. Keď je to na tento účel potrebné, každý členský štát zabezpečí, aby mala budova súdu samostatné čakacie priestory pre obeť.

4 Každý členský štát zabezpečí, aby v prípade potreby ochrany obetí – najmä tých najzraniteľnejších – pred dôsledkami podania svedectva na verejnom pojednávaní boli na základe rozhodnutia prijatého súdom oprávnené vypovedať spôsobom, ktorý umožní splnenie tohto cieľa akýmikoľvek prostriedkami, ktoré sú v súlade s jeho základnými právnymi zásadami.

Článok 9

Právo na odškodnenie v priebehu trestného konania

1 Každý členský štát zabezpečí, aby obeť trestných činov boli oprávnené získať rozhodnutie v primeranej lehote o odškodnení zo strany páchatela v priebehu trestného konania, okrem určitých prípadoch, kde vnútroštátne právo stanovuje odškodnenie, ktoré sa má priznať iným spôsobom.

2 Každý členský štát prijme vhodné opatrenia na to, aby stimuloval páchatela k poskytnutiu primeraného odškodnenia obetiam.

3 Vymáhateľný majetok patriaci obetiam, ktorý bol zabavený v priebehu trestného konania, sa im bezodkladne vráti, pokiaľ nie je nevyhnutne potrebný na účely trestného konania.

Článok 10

Sprostredkovanie v trestnom prípade v priebehu trestného konania

1 Každý členský štát vynaloží úsilie na podporu sprostredkovania v trestných prípadoch pri trestných činoch, ktoré považuje za potrebné pre takýto druh opatrenia.

2 Každý členský štát zabezpečí, aby sa mohla zohľadniť každá dohoda medzi obeťou a páchatelom, ktorá sa dosiahla v priebehu takéhoto sprostredkovania v trestných prípadoch.

Článok 11

Obete s trvalým bydliskom v inom členskom štáte

1 Každý členský štát zabezpečí, aby kompetentné orgány mohli urobiť príslušné opatrenia na minimalizáciu ťažkostí hroziacich, ak obeť má trvalé bydlisko v inom štáte, ako v ktorom došlo k trestnému činu, najmä pokiaľ ide o organizáciu konania. Na tento účel majú byť jeho orgány v takom postavení, aby:

- mohli rozhodnúť, či môže obeť urobiť vyhlásenie okamžite po spáchaní trestného činu,
- sa v rámci možností mohli odvolať na ustanovenie o video konferenčných a telefonických konferenčných hovoroch stanovených v článkoch 10 a 11 Dohovoru o vzájomnej pomoci v trestných veciach medzi členskými štátmi Európskej únie z 29. mája 2000⁽³⁾ kvôli výsluchu obeť s trvalým bydliskom v zahraničí.

2 Každý členský štát zabezpečí, aby obeť trestného činu v inom členskom štáte než, v ktorom má trvalé bydlisko, mohla podať žalobu kompetentným orgánom štátu, kde má trvalé bydlisko, ak to nemohla urobiť v členskom štáte, v ktorom bol trestný čin spáchaný, alebo ak to v prípade závažného trestného činu nechcela urobiť.

3 Pokiaľ kompetentný orgán, na ktorý sa adresuje žaloba, sám nemá právomoc v tomto ohľade, bezodkladne postúpi žalobu kompetentnému orgánu na území, kde bol trestný čin spáchaný. Žaloba sa prejednáva v súlade s vnútroštátnym právom štátu, v ktorom bol trestný čin spáchaný.

Článok 12

Spolupráca medzi členskými štátmi

Každý členský štát podporuje, rozvíja a zlepšuje spoluprácu medzi členskými štátmi, aby napomohol účinnejšej ochrane záujmov obetí v trestnom konaní, či už formou sietí priamo prepojených so súdnym systémom alebo väzieb medzi organizáciami na pomoc obetiam.

Článok 13

Odborné služby a organizácie pomoci obetiam

1 Každý štát presadzuje v súvislosti s konaním zaangažovanie systémov na pomoc obetiam zodpovedných za organizovanie prvého prijatia obetí a za ďalšiu po ňom nasledujúcu podporu a pomoc, či už prostredníctvom špeciálne

vyškoleného personálu v rámci jeho verejných služieb alebo cez uznanie a financovanie organizácií na pomoc obetiam.

2 Každý členský štát podporí kroky, ktoré v konaní podnikol takýto personál alebo organizácie na pomoc obetiam, najmä pokiaľ ide o:

- (a) poskytovanie informácií obetiam;
- (b) poskytovanie pomoci obetiam podľa ich aktuálnych potrieb;
- (c) sprevádzanie obetí počas trestného konania, ak je to potrebné a možné;
- (d) poskytovanie pomoci obetiam na ich žiadosť po skončení trestného konania.

Článok 14

Odborný výcvik personálu, ktorý je zaangažovaný na konaní alebo je inak v kontakte s obeťami

1 Každý členský štát stimuluje prostredníctvom svojich verejných služieb alebo financovania organizácií na pomoc obetiam iniciatívy, ktoré umožnia personálu, ktorý je zaangažovaný na konaní alebo je inak v kontakte s obeťami, aby dostal primerané odborné školenie so zvláštnym zreteľom na najzraniteľnejšie skupiny.

2 Odsek 1 sa vzťahuje najmä na policajtov a právnych zástupcov.

Článok 15

Praktické podmienky týkajúce sa postavenia obetí v konaní

1 Každý členský štát bude podporovať vo vzťahu ku konaniam vo všeobecnosti a osobitne k miestam činu, kde je možné začať trestné konanie, zvýšenie vytvárania nevyhnutných podmienok pre snahu o zabránenie sekundárnej viktimizácie a zabránenie vystavenia obetí zbytočnému tlaku. Toto sa vzťahuje najmä na správne prvé prijatie obetí a vytvorenie podmienok zodpovedajúcich ich situácii na konkrétnom mieste činu.

2 Na účely odseku 1 bude každý členský štát venovať pozornosť najmä ybaveniu v rámci súdov, policajných staníc, verejných služieb a organizácií pomoci obetiam.

Článok 16 Územná pôsobnosť

Toto rámcové rozhodnutie platí pre Gibraltar.

Článok 17 Implementácia

Každý členský štát zabezpečí účinnosť zákonov, nariadení a administratívnych predpisov, aby boli v súlade s týmto rámcovým dohovorom:

- vo vzťahu k článku 10 – 22. marec 2006,
- vo vzťahu k článku 5 a 6 – 22. marec 2004,
- vo vzťahu k ostatným ustanoveniam – 22. marec 2002.

Článok 18 Hodnotenie

Po dátumoch uvedených v článku 17 zašle každý členský štát generálnemu sekretariátu rady a komisii znenie ustanovení uzákoňujúcich požiadavky stanovené týmto rámcovým rozhodnutím v ich vnútroštátnom práve. Rada do jedného roku od každého z týchto dátumov zhodnotí opatrenia, ktoré prijali členské štáty, aby dosiahli súlad s ustanoveniami tohto rámcového rozhodnutia, formou správy vypracovanej generálnym sekretariátom na základe informácií prijatých z členských štátov a na základe písomnej správy predloženej komisiou.

Článok 19 Nadobudnutie platnosti

Toto rámcové rozhodnutie nadobudne účinnosť v deň jeho uverejnenia v Úradnom vestníku Európskych spoločenstiev (Official Journal of European Communities).

V Bruseli 15. marca 2001

Za Radu, Predseda, M.-I. KLINGVALL

(1) OJ C 243, 24.8.2000, s. 4

(2) Stanovisko doručené dňa 12.12.2000 (doposiaľ neuvverejnené v Úradnom vestníku)

(3) OJ C 197, 12.7.2000, s.1.

RADA EURÓPSKEJ ÚNIE,

so zreteľom na Zmluvu o založení Európskeho spoločenstva, a najmä na jej článok 308,
so zreteľom na návrh Komisie⁽¹⁾,
so zreteľom na stanovisko Európskeho parlamentu⁽²⁾,
so zreteľom na stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru⁽³⁾,

keďže:

- 1 jedným z cieľov Európskeho spoločenstva je odstrániť prekážky voľného pohybu osôb a služieb medzi členskými štátmi.
- 2 údny dvor vo veci Cowan⁽⁴⁾ rozhodol, že ak právo spoločenstva zaručuje fyzickej osobe slobodu pohybu v inom členskom štáte, je ochrana tejto osoby pred ublížením v predmetnom členskom štáte dôsledkom slobody pohybu na rovnakom základe, ako ochrana štátnych príslušníkov a osôb s bydliskom v tomto štáte. Opatrenia na ulahčenie odškodňovania obetí trestných činov by mali byť súčasťou uskutočňovania tohto cieľa.
- 3 Európska rada na svojom stretnutí v Tampere dňa 15. a 16. októbra 1999 vyzvala k vypracovaniu minimálnych štandardov ochrany obetí trestných činov, predovšetkým o prístupe obetí trestných činov k spravodlivosti a o ich právach na odškodnenie za škody, vrátane nákladov na právnu pomoc.
- 4 Európska rada na svojom stretnutí konanom dňa 25. a 26. marca 2004 v Bruseli, vyzvala v Deklarácii o boji proti terorizmu k prijatiu tejto smernice pred 1. májom 2004.
- 5 dňa 15. marca 2001 prijala Rada rámcové rozhodnutie 2001/220/JHA o postavení obetí trestných činov v trestnom konaní⁽⁵⁾. Toto rozhodnutie založené na hlave VI Zmluvy o Európskej únii umožňuje obeť trestných činov požadovať od páchatela odškodnenie v rámci trestného konania.
- 6 obeť trestných činov v Európskej únii by mali mať právo na spravodlivé a primerané odškodnenie za poškodenie, ktoré utrpeli, bez ohľadu na to, kde bol trestný čin v rámci Európskeho spoločenstva spáchaný.

o odškodňovaní obetí trestných činov

- 7** smernica vytvára taký systém spolupráce na uľahčenie prístupu obetí trestných činov k odškodneniu v cezhraničných situáciách, ktorý by mal fungovať na základe systémov členských štátov pre odškodňovanie obetí úmyselných násilných trestných činov spáchaných na ich jednotlivých územiach. Preto by mal mechanizmus odškodnenia existovať vo všetkých členských štátoch.
- 8** väčšina členských štátov už také systémy odškodnenia vytvorila, niektoré z nich pri plnení svojich povinností podľa Európskeho dohovoru z 24. novembra 1983 o odškodňovaní obetí násilných trestných činov.
- 9** keďže opatrenia obsiahnuté v tejto smernici sú potrebné na dosiahnutie cieľov spoločenstva, a zmluva neustanovuje žiadne iné právomoci pre prijatie tejto smernice ako tie, ktoré sú uvedené v jej článku 308, mal by sa pre prijatie tejto smernice uplatniť tento článok.
- 10** obeť trestných činov často nie sú schopné získať odškodnenie od páchatela, pretože páchatel nemusí disponovať potrebnými prostriedkami na splnenie povinnosti uloženej rozhodnutím o odškodnení, alebo z dôvodu, že páchatela nie je možné identifikovať alebo trestne stíhať.
- 11** mal by byť zavedený systém spolupráce medzi orgánmi členských štátov na uľahčenie prístupu k odškodneniu v prípadoch, keď bol trestný čin spáchaný v inom členskom štáte ako v tom, v ktorom má obeť svoje bydlisko.
- 12** systém by mal zabezpečiť, aby sa obeť trestných činov mohli vždy obrátiť na príslušný orgán v členskom štáte, v ktorom majú svoje bydlisko a mal by uľahčovať akékoľvek praktické a jazykové ťažkosti, ktoré sa vyskytujú v cezhraničnej situácii.
- 13** systém by mal zahŕňať ustanovenia potrebné k tomu, aby obeť trestného činu bolo umožnené nájsť informácie potrebné na podanie žiadosti a aby bola umožnená účinná spolupráca medzi zainteresovanými orgánmi.
- 14** táto smernica rešpektuje základné práva a dodržiava zásady opätovne potvrdené predovšetkým Chartou základných práv Európskej únie ako základného princípu práva spoločenstva.
- 15** keďže cieľ uľahčenia prístupu k odškodneniu pre obeť trestných činov v cezhraničných situáciách nemôže byť dostatočne dosiahnutý členskými štátmi kvôli cezhraničným prvkom a môže byť preto, z dôvodu rozsahu alebo účinkov

konania, lepšie dosiahnutý na úrovni spoločenstva, môže spoločenstvo prijať opatrenia v súlade so zásadou subsidiarity ako je stanovené v článku 5 zmluvy. V súlade s princípom proporcionality, ako je uvedené v tomto článku, nepresahuje táto smernica to, čo je potrebné na dosiahnutie toho cieľa.

- 16** opatrenia potrebné pre zavedenie smernice by sa mali prijať v súlade s rozhodnutím Rady 1999/468/ES z 28. júna 1999, ktorým sa ustanovujú postupy pre výkon vykonávacích právomocí prenesených na Komisiu ⁽⁶⁾,

PRIJALA TÚTO SMERNICU:

┌ KAPITOLA I ┐

PRÍSTUP K ODŠKODNENIU V CEZHRANIČNÝCH SITUÁCIÁCH

Článok 1

Právo predložiť žiadosť v členskom štáte svojho bydliska

Členské štáty zabezpečia, že ak bol úmyselný násilný trestný čin spáchaný v inom členskom štáte ako je členský štát, v ktorom má žiadateľ o odškodnenie obvyklý pobyt, má žiadateľ právo predložiť žiadosť úradu alebo akémukoľvek inému orgánu v tom členskom štáte, v ktorom má žiadateľ obvyklý pobyt.

Článok 2

Zodpovednosť za vyplatenie odškodnenia

Odškodnenie vyplatí príslušný orgán členského štátu, na území ktorého bol trestný čin spáchaný.

Článok 3

Zodpovedné orgány a administratívne postupy

- 1** Členské štáty vytvoria alebo poveria jeden alebo viacero úradov alebo akékoľvek iné orgány, ďalej len „asistenčný orgán alebo orgány“ zodpovednosťou za uplatňovanie článku 1.
- 2** Členské štáty vytvoria alebo poveria jeden alebo viacero úradov alebo akékoľvek iné orgány zodpovednosťou za rozhodovanie o žiadostiach o odškodnenie, ďalej len „rozhodujúci orgán alebo orgány“.

3 Členské štáty sa usilujú o minimalizáciu administratívnych formalít vyžadovaných od žiadateľa o odškodnenie.

Článok 4

Informácie pre potenciálnych žiadateľov

Členské štáty zabezpečia, aby potenciálni žiadatelia mali prístup k nevyhnutným informáciám o možnostiach požiadať o odškodnenie, a to prostriedkami, ktoré členské štáty považujú za vhodné.

Článok 5

Pomoc žiadateľovi

1 Asistenčný orgán poskytne žiadateľovi informácie uvedené v článku 4 a požadované formuláre žiadosti, na základe príručky vypracovanej podľa u 13 ods. 2.

2 Asistenčný orgán poskytne žiadateľovi na požiadanie všeobecné pokyny a informácie o tom, ako má byť žiadosť vyplnená a aká podporná dokumentácia by mohla byť požadovaná.

3 Asistenčný orgán nevykonáva žiadne hodnotenie žiadosti.

Článok 6

Odosielanie žiadostí

1 Asistenčný orgán odošle žiadosť a akúkoľvek podpornú dokumentáciu bez zbytočného odkladu rozhodovaciemu orgánu.

2 Asistenčný orgán odošle žiadosť s použitím štandardného formulára uvedeného v článku 14.

3 Jazyk žiadosti a akejkoľvek podpornej dokumentácie je určený v súlade s článkom 11 ods. 1.

Článok 7

Prijatie žiadosti

Po prijatí žiadosti odoslanej v súlade s článkom 6 zašle rozhodovací orgán bez zbytočného odkladu asistenčnému orgánu a žiadateľovi tieto informácie:

- (a) kontaktná osoba alebo oddelenie zodpovedné za vybavenie záležitosti;
- (b) potvrdenie o prijatí žiadosti;
- (c) ak je to možné, údaj o predpokladanom čase, v ktorom bude prijaté rozhodnutie o žiadosti.

Článok 8

Žiadosti o doplňujúce informácie

Asistenčný orgán v prípade potreby poskytne žiadateľovi všeobecné pokyny pri plnení akejkoľvek žiadosti o doplňujúce informácie zo strany rozhodovacieho orgánu.

Na žiadosť žiadateľa ich následne zašle bez zbytočného odkladu priamo rozhodovaciemu orgánu, ak je to vhodné aj s pripojeným zoznamom odoslanej podpornej dokumentácie.

Článok 9

Vypočutie žiadateľa

1 Ak rozhodovací orgán rozhodne, v súlade so svojim vnútroštátnym právom, že je potrebné vypočuť žiadateľa alebo akúkoľvek inú osobu, ako napríklad svedka alebo znalca, môže kontaktovať asistenčný orgán, aby zabezpečil, že:

- (a) osoba (osoby) bude vypočutá priamo rozhodovacím orgánom v súlade s vnútroštátnym právom jeho členského štátu, predovšetkým prostredníctvom použitia telefónnej konferencie alebo videokonferencie; alebo
- (b) osoba (osoby) bude vypočutá asistenčným orgánom v súlade s vnútroštátnym právom jeho členského štátu, ktorý následne odošle správu o vypočutí rozhodovaciemu orgánu.

2 Priame vypočutie podľa odseku 1 písm. a) sa môže uskutočniť len v spolupráci s asistenčným orgánom a na dobrovoľnom základe bez možnosti uloženia donucovacích opatrení rozhodovacím orgánom.

Článok 10

Oznámenie rozhodnutia

Rozhodovací orgán zašle rozhodnutie o žiadosti o odškodnenie bez zbytočného odkladu po jeho prijatí žiadateľovi a asistenčnému orgánu, v súlade s vnútroštátnym právom s použitím štandardného formulára uvedeného v článku 14.

Článok 11 Iné ustanovenia

- 1** Informácie vymieňané medzi orgánmi podľa článkov 6 až 10 sú vyjadrené:
  - (a) v úradných jazykoch alebo v jednom z jazykov členského štátu orgánu, ktorému sú informácie pozasielané, a ktorý zodpovedá jednému z jazykov inštitúcií spoločenstva; alebo
  - (b) v inom jazyku inštitúcií spoločenstva, o ktorom členský štát uviedol, že ho akceptuje;s výnimkou:
  - (i) úplného znenia rozhodnutí prijatých rozhodovacím orgánom, kde sa použitie jazykov riadi vnútroštátnym právom členského štátu tohto orgánu;
  - (ii) správ vypracovaných po vypočutí v súlade s článkom 9 ods. 1 písm. b), kde je použitie jazykov stanovené asistenčným orgánom, pod podmienkou, že zodpovedá jednému z jazykov inštitúcií spoločenstva.
- 2** Služby poskytnuté asistenčným orgánom v súlade s článkami 1 až 10 nezakladajú nárok na akúkoľvek náhradu poplatkov alebo nákladov od žiadateľa alebo od rozhodovacieho orgánu.
- 3** Formuláre žiadostí a akákoľvek iná dokumentácia zasielaná v súlade s článkami 6 až 10 je oslobodená od overovania alebo akejkoľvek obdobnej úradnej formality.

┌ KAPITOLA II ┐ VNÚTROŠTÁTNE SYSTÉMY OŠKODŇOVANIA

Článok 12

- 1** Pravidlá prístupu k odškodneniu v cezhraničných situáciách vypracované touto smernicou fungujú na báze systémov členských štátov pre odškodňovanie obetí úmyselných násilných trestných činov spáchaných na ich jednotlivých územiach.
- 2** Všetky členské štáty zabezpečia, aby ich vnútroštátne pravidlá zaistovali existenciu systému odškodňovania obetí úmyselných násilných trestných činov spáchaných na ich jednotlivých územiach, ktorý zaručuje spravodlivé a primerané odškodnenie pre obeť.

┌ KAPITOLA III ┐ VYKONÁVACIE USTANOVENIA

Článok 13

Informácie, ktoré majú byť odoslané Komisii a príručka

- 1** Členské štáty zašlú Komisii najneskôr do 1. júla 2005 podrobnosti týkajúce sa:
  - (a) zoznamu orgánov vytvorených alebo poverených v súlade s článkami 3 ods. 1 a 3 ods. 2, a ak je to vhodné, vrátane informácií o osobitnej a územnej právomoci týchto orgánov;
  - (b) jazyka (-ov) uvedeného v článku 11 ods. 1 písm. a), ktorý (-é) môžu orgány akceptovať na účely uplatnenia článkov 6 až 10 a úradného jazyka alebo jazykov iných ako ich vlastný, ktorý je alebo sú pre ne prijateľné pre odosielanie žiadostí podľa článku 11 ods. 1 písm. b).
  - (c) informácií stanovených podľa článku 4;
  - (d) formulárov žiadostí o odškodnenie.

Členské štáty informujú Komisiu o všetkých následných zmenách v týchto informáciách.

- 2** Komisia v spolupráci s členskými štátmi vytvorí a zverejní na internete príručku obsahujúcu informácie poskytnuté členskými štátmi podľa odseku 1. Komisia je zodpovedná za prípravu potrebných prekladov príručky.

Článok 14

Štandardný formulár pre zasielanie žiadostí a rozhodnutí

Štandardné formuláre pre zasielanie žiadostí a rozhodnutí v súlade s postupom uvedeným v článku 15 ods. 2 budú vytvorené najneskôr do 31. októbra 2005.

Článok 15 Výbor

- 1** Komisii vypomáha výbor.
- 2** Tam, kde je uvedený odkaz na tento odsek, uplatnia sa články 3 a 7 rozhodnutia 1999/468/ES.

3 Výbor prijme svoj vlastný rokovací poriadok.

Článok 16 Ústredné kontaktné body

Členské štáty vymenujú ústredný kontaktný bod na účely:

- (a) asistencie pri implementácii článku 13 ods. 2;
- (b) prehĺbenia úzkej spolupráce a výmeny informácií medzi asistenčnými a rozhodovacím orgánmi v členských štátoch; a
- (c) poskytovania pomoci a hľadania riešení akýchkoľvek ťažkostí, ktoré sa môžu vyskytnúť pri uplatňovaní článkov 1 až 10.

Kontaktné body sa pravidelne stretávajú.

Článok 17 Priaznivejšie ustanovenia

Táto smernica nebráni členským štátom, pokiaľ sú takéto ustanovenia zlučiteľné s touto smernicou:

- (a) zaviesť alebo zachovať priaznivejšie ustanovenia v prospech obetí trestných činov alebo akýchkoľvek iných osôb postihnutých trestnými činmi;
- (b) zaviesť alebo ponechať ustanovenia na účel odškodnenia obetí trestných činov spáchaných mimo ich územia, alebo akejkoľvek inej osoby postihnutej takým trestným činom, podľa akýchkoľvek podmienok, ktoré členský štát môže na tento účel špecifikovať.

Článok 18 Implementácia

1 Členské štáty prijímú zákony, iné predpisy a správne opatrenia potrebné na dosiahnutie súladu s touto smernicou najneskôr do 1. januára 2006, s výnimkou článku 12 ods. 2, v prípade ktorého súlad musí byť dosiahnutý do 1. júla 2005. Bezodkladne o tom informujú Komisiu.

2 Členské štáty môžu stanoviť, že opatrenia potrebné na dosiahnutie súladu s touto smernicou sa uplatňujú len na žiadateľov, ktorých poškodenia boli spôsobené trestnými činmi spáchanými po 30. júne 2005.

3 Ak členské štáty prijímú tieto opatrenia, uvedú v nich alebo pripoja k nim odkaz na túto smernicu pri ich úradnom uverejnení. Podrobnosti o spôsobe uvedenia tohto odkazu si určia členské štáty.

4 Členské štáty oznámia Komisii znenie hlavných ustanovení vnútroštátnych právnych predpisov, ktoré prijímú v oblasti pôsobnosti tejto smernice.

Článok 19 Preskúmanie

Najneskôr do 1. januára 2009 Komisia predloží Európskemu parlamentu, Rade a Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru správu o uplatňovaní tejto smernice.

Článok 20 Nadobudnutie účinnosti

Táto smernica nadobúda účinnosť v dvadsiaty deň nasledujúci po jej uverejnení v Úradnom vestníku Európskej únie.

Článok 21 Adresáti

Táto smernica je adresovaná členským štátom.

V Luxemburgu 29. apríla 2004

*Za Radu
predseda, M. McDOWELL*

(1) Ú. v. EÚ C 45, 25.2.2003, s. 69.

(2) Stanovisko doručené 23. októbra 2003 (zatiaľ neuvverejnené v Úradnom vestníku).

(3) Ú. v. EÚ C 95, 23.4.2003, s. 40.

(4) Vec 186/87, Zb. rozh. SD 1989, s. 195.

(5) Ú. v. ES L 82, 22.3.2001, s. 1.

(6) Ú. v. ES L 184, 17.7.1999, s. 23.

PORTUGUESE ASSOCIATION FOR VICTIM SUPPORT

Rua do Comércio, 56 - 5º

1100-150 Lisboa

Tel. +351 21 885 40 90 / Fax +351 21 887 63 51

apav.sede@apav.pt / www.apav.pt

PRÁVA OBĚTÍ TRESTNÉ ČINNOSTI

Bílý kruh bezpečí

Duškova 20 - 150 00 Praha 5

Tel. 00420 257 317 110 / Fax. 00 420 251 512 999

bkb@volny.cz / www.bkb.cz

PRÁVA OBETÍ TRESTNÝCH ČINOV

Pomoc obetiam násilia

PO Box 83

82005 Bratislava 25

Tel. 02 5263 2496 / Fax. 02 5263 2495

info@pomocobetiam.sk / www.pomocobetiam.sk

ISBN: 972-8852-12-6

Depósito Legal:

Design

ideia ilimitada, atelier de design

Rua Alexandre Herculano, 26 - 4º esq.

1250-011 Lisboa

Tel. +351 21 315 20 75/76 / Fax +351 21 315 20 75

Impressão

Ciência Gráfica, Lda.

Estrada Nacional 10, Edifício Olaio,

Km. 140-100 Armazém L

2695-066 Bobadela

E-mail: geral@cienciagrafica.pt

Lisboa, Dezembro 2005

AGIS 2004

With financial support from the AGIS Programme
European Commission - Directorate General Justice, Liberty and Security.

S finanční podporou programu AGIS
Generální direktorát spravedlnosti, svobody a bezpečnosti.

S finančnou podporou z programu AGIS
Európska komisia Generálny direktoriát pre spravodlivosť, slobodu a bezpečnosť.

